

การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต

โดย

นางสาวธัญวรัตน์ อินทรโชติ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต

โดย

นางสาวธัญวรัตน์ อินทรโชติ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

SOLID WASTE MANAGEMENT OF THE KHUKHOT MUNICIPALITY

BY

MISS TANVARAT INTARACHOT

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
MASTER OF POLITICAL SCIENCE (POLITICS AND GOVERNMENTS)
PROGRAM IN POLITICS AND GOVERNMENTS FOR EXECUTIVE
FACULTY OF POLITICAL SCIENCE
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2017
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์

การค้นคว้าอิสระ

ของ

นางสาวธัญวรัตน์ อินทรโชติ

เรื่อง

การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

เมื่อ วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ.2561

ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

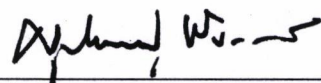
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิตา กมลเวช)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาคภูมิ เอกชะเมธ)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์

การค้นคว้าอิสระ

ของ

นางสาวธัญรัตน์ อินทรโชติ

เรื่อง

การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

เมื่อ วันที่ วันที่ ชื่อเต็มของเดือน พ.ศ. 25XX

ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิดา กมลเวชช)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาคภูมิ ฤกษ์เมธ)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์)

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ	การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต
ชื่อผู้เขียน	นางสาวธัญวรัตน์ อินทรโชติ
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	การเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาคภูมิ ฤกษ์เมธ
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนของเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต โดยศึกษาจากทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิ และศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ รวมทั้งสังเกตการณ์การดำเนินงานจัดการขยะและสภาพพื้นที่ของเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านความชัดเจนของนโยบายการกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต มีความชัดเจนและมีการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรพัฒนาศักยภาพตนเองด้านการจัดการขยะ มีเป้าหมาย ยุทธศาสตร์และโครงการเป็นตัวขับเคลื่อน สามารถนำไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดีในชุมชนเขตพื้นที่ความรับผิดชอบได้ อีกทั้งด้านความสอดคล้องของนโยบายต่อสภาพปัญหาของนโยบายยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกองสาธารณสุข มีความชัดเจนในส่วนของวางแผนพัฒนาได้ตรงตามสภาพปัญหา กล่าวคือจากปัญหาปริมาณของขยะมูลฝอยที่เพิ่มในทุกปี เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหรือลดความรุนแรงของปัญหาขยะมูลฝอยในอนาคต กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองคูคตจึงมีหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาล โดยได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงได้ดำเนินโครงการคูคตเมืองสะอาดเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองคูคตให้น้อยลง ซึ่งใช้กลวิธีหลายด้านไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ การแปรรูปขยะเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำปุ๋ยหมักบ่อวงคอนกรีต ถนนปลอดถังขยะ และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายได้เข้าไปมีบทบาทในการประเมินผล และประเมินผล การปฏิบัติของหน่วยงาน

ด้านลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ เทศบาลเมืองคูคตมีการการร่วมมือและประสานงานกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี และกรมอนามัย รวมถึงร่วมมือกับประชาชนในชุมชน โดยผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่เป็นตัวกลางประสานการทำงานระหว่างเทศบาลกับประชาชน การนำนโยบายการกำจัดขยะมูลฝอยไปปฏิบัติในชุมชน พบว่าสามารถลดปริมาณขยะลงได้ ทั้งในส่วนโครงการคูคตเมืองสะอาด และในส่วนของการจัดกิจกรรมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมต่าง ๆ มีชุมชนที่เข้าร่วมได้แก่ ชุมชนทอส.9, ชุมชนเสมาฟ้าคราม 25, ชุมชนฟ้าครามนคร, ชุมชนเดxonันต์รวมใจ, ชุมชนเดชเจริญ, ชุมชนสราสินีวิลล์ 1, ชุมชนร่มเย็น, วัดประยูรธรรมาธามพร้อมศรีสามัคคี, ชุมชนรณชัย, ชุมชนร่มโพธิ์ทองพัฒนา สามารถเข้าใจถึงปัญหาและรับรู้ปัญหาได้อย่างชัดเจน

ด้านความพอเพียงของทรัพยากร ด้านงบประมาณ จากการศึกษาพบว่าเทศบาลเมืองคูคตมีงบประมาณเพียงพอที่จะใช้จ่ายในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยงบประมาณส่วนใหญ่ได้มาจากรายได้ภาษีอากร นอกจากนี้ยังได้ค่าธรรมเนียมในการบริการจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน และด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ พบว่าเทศบาลเมืองคูคต มีจำนวนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่พอต่อความจำเป็นที่ต้องใช้ กล่าวคือ ทั้งในส่วนของรถขยะและถังพักขยะเพื่อรับรองปริมาณขยะ ซึ่งเมื่อเทียบกับเทศบาลอื่นอย่างเทศบาลนครรังสิต พบว่ามีอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการจัดการปัญหาขยะในพื้นที่มากกว่า ซึ่งพื้นที่การดูแลและเขตการรับผิดชอบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยมี 13 เขตรับผิดชอบ และเป็นเขตชุมชน รวมถึงเขตที่มีความเจริญทางการค้าที่ก่อให้เกิดอัตราการเกิดขยะมูลฝอยมากขึ้น คือ ห้างสรรพสินค้าโลตัส คลองสอง, ห้างเซียร์ รังสิต ทั้งนี้ด้วยจำนวนรถเก็บขยะของเทศบาลที่มีจำนวนจำกัดจึงอาจไม่พอต่อการเก็บขยะมูลฝอยได้

ด้านลักษณะของผู้ปฏิบัติ จากการศึกษาพบว่าบุคลากรพนักงานสามัญด้านหัวหน้ารักษาความสะอาดที่รับผิดชอบด้านการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคตมีจำนวนไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่จะต้องรับผิดชอบ แต่ทั้งนี้บุคลากรดังกล่าวมีคุณภาพที่เหมาะสม จึงทำให้สามารถควบคุมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างดีในระดับหนึ่ง และในส่วนงานคุณภาพของบุคลากรที่เป็นลูกจ้าง จากการศึกษาพบว่า มีจำนวนไม่พอกับปริมาณงานที่จะต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกัน และในส่วนของรายได้และแรงจูงใจในการทำงานพบว่า อัตราการลาออกของพนักงานลูกจ้างก็มีมากด้วยเช่นกัน อีกทั้งช่วงอายุของพนักงานลูกจ้างพบว่าช่วงอายุระหว่าง 20-30 ปี ถือเป็นช่วงอายุที่มีพนักงานเยอะสุด จึงทำให้มีการเปลี่ยนงานและลาออกจากงานที่ทำบ่อย ทั้งนี้เพราะอาจจะมีทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า ทำให้พนักงานลูกจ้างไม่ได้มีความผูกพันกันในองค์กรมากเท่าที่ควร แต่ก็มีพนักงานบางกลุ่มมีการทำงานและความตั้งใจในการทำงานมากขึ้น วัดได้จากการทำงานที่รวดเร็วมากขึ้น การบริหารเวลาในการทำงานเป็นระบบและดีมากขึ้น และการลงบันทึกการเก็บขนขยะจากชุมชน

ต่าง ๆ ว่ามีการเก็บขยะและคัดแยกขยะในการเก็บขนมากขึ้น แต่ก็ต้องมีการประเมินผลและวัดผลต่อไป

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การดำเนินการโครงการคูตเมืองสะอาดแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลเมืองคูต และโครงการจังหวัดสะอาดของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกระทรวงมหาดไทย ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมโครงการดังกล่าวได้เป็นอย่างดี และให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะมูลฝอย และลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนของตนเอง ซึ่งเทศบาลเมืองคูตจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในแต่ละชุมชนในดูแลจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละชุมชน และมีการรายงานสรุปผลกับโครงการและกิจกรรมที่ได้เข้าร่วมกับเทศบาล ทั้งนี้โดยชุมชนที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ เช่น ชุมชนทอส.9, ชุมชนเดชเจริญ, ชุมชนสรลีนีวิลล์ เทศบาลเมืองคูตได้พัฒนาผู้รับผิดชอบและคณะกรรมการชุมชน เพื่อใช้เป็นวิทยากรในการอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอย และลดปริมาณขยะมูลฝอยลง ทั้งในเรื่องของการคัดแยกขยะโดยใช้หลักการ 3R คือการใช้ น้อย ใช้ซ้ำ และกลับมาใช้ใหม่ เพื่อให้เป็นต้นแบบที่ดีและให้ชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ สามารถนำไปปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การจัดการขยะมูลฝอย, เทศบาลเมืองคูต, การดำเนินนโยบาย

Independent Study Title	SOLID WASTE MANAGEMENT OF THE KHUKHOT MUNICIPALITY
Author	Miss Tanvarat Intarchot
Degree	Master of Political Science (Politics and Governments)
Major Field/Faculty/University	Program in Politics and Governments for Executive Political Science Thammasat University
Independent Study Advisor	Asst. Prof. Pharkphoom Rukhamate, Ph.D
Years Academic	2017

ABSTRACT

In the past years, solid waste continues to build up in the Khukhot district in Pathumathani. Many ideas were brought up to find different ways to reduce the solid waste. Such as the study of success and failure of solid waste management in Khukhot, or analysis of secondary data. Various data collected from local people, observing waste management operations and the condition of the Khukhot Municipal.

The policy on waste management in Khukhot Municipal is to clear and encourage the organization to develop their goals, strategic and projects on waste management. In the 3rd policy, Natural Resource and Environmental Management Health Division have developed a plan in accordance with the problem. Health and Environment Division of Khukhot municipal obliged to the waste management in the municipality. The city implemented a program called “Khukhot Clean City”. This program objective is to reduce the amount of solid waste in the district. The program allows the public to recycle the waste turning it into usable resources. It provides the locals lessons turning the waste to concrete materials or fermentations for plant life.

Khukhot municipality coordinates with the Office of Natural Resources and Environment, Pathumthani Province, The public, and the Department of Health. Community leaders are mediator's municipalities and the public. Implementation of waste disposal policy in the community can reduce the amount of waste. Both in the Clean City project and activities for anticipate. There are communities that understand and recognize the problem. These communities are TOS 9, Senafahkram 25, Fahkramnakorn, Decharoen, Sarasinee Ville 1, Wat Prayoonthammaram Promsri Samakkee, Ronachai and Romphothongpattana.

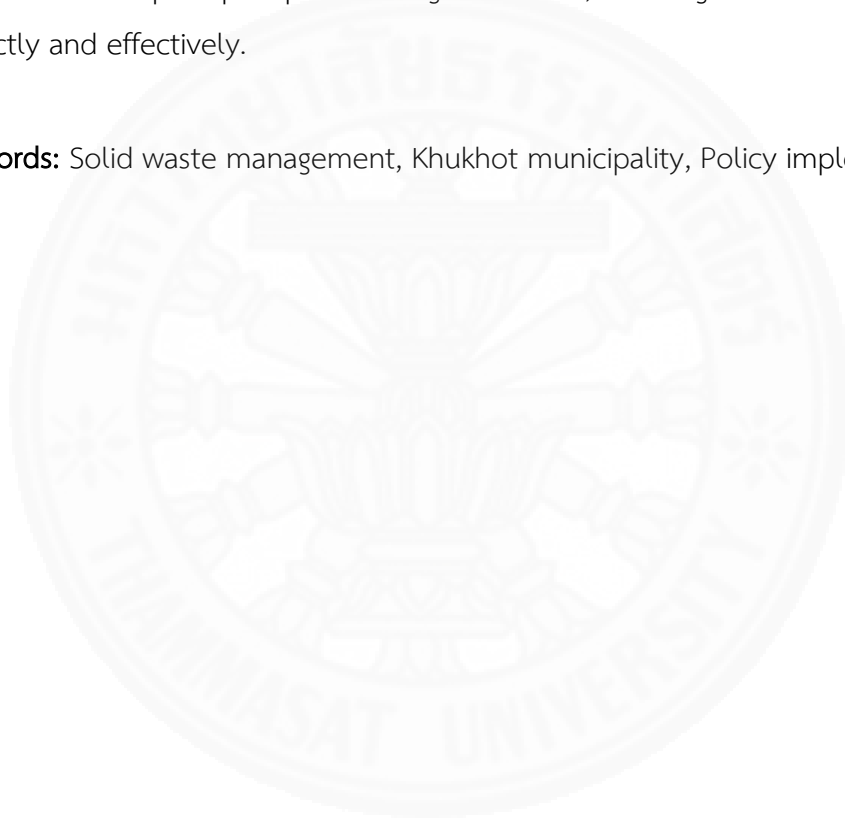
Studies found that the Khukhot municipality has enough budgets to spend on waste management. They get their budget from tax revenue and fees from solid waste collection in the community. There are many types of equipment and cleaning tools that are provided by the municipality. Comparing to other municipalities such as Rangsit, there are devices problem of waste management in the area. The care and responsibility for 13 areas has waste management. This includes marketing locations that generates more waste than others such as The Lotus Khong II and Zeer Rangsit. Due to the limitation of waste that garbage trucks can collect, it can be one of the reasons why wastes have been increasing each year.

Studies found that the head cleaner's staffs are responsible for solid waste management for Khukhot municipality. However, they don't have enough responsibility for their workload; they still have the right quality for the job. This makes it possible to control the management of solid waste at a certain level and Quality of employees. In terms of income and motivations, data shown that the resignation rate of workers is very high. The age range of employees is found to be most between 20-30 years old. Employees do not have as much commitment in the organization. However, some employees have more work and intentions. This is measure from time management and quality of the work. The collection of garbage from the community has slowly to be more common. But stills need to be evaluated and measured further.

The public participated in the Khukhot Clean City project for for 3 years. They development plans and clean provinces project for Ministry of Natural Resources and Environment. The The community participate in the program as well,

cooperating by sorting waste and reducing the amount of waste in their own community. The municipality set up committees in each community to manage solid waste. The results of the project and its activities have been reported to the municipality. The community was awarded such as TOS 9 Community, Decharoen Community, Saralinee Ville 2 Community. Khukhot municipality has developed a responsible committee to teach waste management knowledge and reduce the amount of waste. They use the 3R principles, those are: less used, reused, and recycled. The 3R principles provides a good model, allowing the community to apply correctly and effectively.

Keywords: Solid waste management, Khukhot municipality, Policy implementation

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้คงไม่อาจสำเร็จสมบูรณ์ขึ้นมาได้ เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาคภูมิ ถกขะเมธ ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยฉบับนี้ ซึ่งได้ให้ข้อมูล คำชี้แนะต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมาก โดยเฉพาะการวางเค้าโครง แนวทางการเขียนเนื้อหาและบทวิเคราะห์ อีกทั้งยังได้สละเวลาอันมีค่าตรวจสอบความถูกต้องของงานวิจัยอีกด้วย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิดา กมลเวช ประธานกรรมการสอบงานค้นคว้าวิจัย และนาย เอกวัตร โตรักษา หัวหน้ารักษาความสะอาด เทศบาลเมืองคูคต ที่ได้ชี้แนะแนวทาง และคำแนะนำ ตลอดจนข้อสังเกตต่าง ๆ รวมทั้งผู้ที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ทำให้ผู้เขียนได้พัฒนาแนวคิดและไต่ตรองปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบตรงประเด็นยิ่งขึ้น จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ ที่นี้

การดำเนินการวิจัยอาจสำเร็จลุล่วงไปได้หากปราศจากความร่วมมือจากเจ้าของเอกสารทางวิชาการ เอกสารสำคัญ ของหน่วยงานเทศบาลเมืองคูคต และภาคประชาชน รวมถึงข้อเสนอแนะ ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจกับผู้วิจัย จนทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง มา ณ ที่นี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อเทศบาลเมืองคูคต และผู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติม จึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดนี้ให้แก่เหล่าคณาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา จนทำให้ผลงานวิจัยนี้ เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง และขอมอบความกตัญญูตเวทิตาคุณ แต่บิดามารดาและผู้มีพระคุณทุกท่าน หากมีข้อบกพร่องประการใดเกิดขึ้น ผู้วิจัยขอน้อมรับผิด แต่เพียงผู้เดียว และขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นางสาวธัญวรัตน์ อินทรโชติ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามในการศึกษา	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	4
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	5
1.6 ประโยชน์ของการศึกษา	6
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
1.8 กรอบการวิเคราะห์	6
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดทฤษฎี	7
2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ	7
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน	15
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17

	(9)
บทที่ 3 การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต	19
3.1 สภาพทั่วไปของเทศบาลเมืองคูคต	19
3.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	19
3.1.2 ลักษณะเศรษฐกิจ	20
3.1.3 ลักษณะทางสังคม	21
3.2 สถานการณ์และปัญหาขยะมูลฝอย	23
3.3 การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต	29
3.3.1 นโยบาย แผนพัฒนา และยุทธศาสตร์	29
3.3.2 โครงสร้างหน่วยงานและลักษณะหน่วยงาน	34
3.3.3 การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก	36
3.3.4 ลักษณะผู้ปฏิบัติและหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง	39
3.3.5 อัตราจำนวนบุคลากร	43
3.3.6 อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้	43
3.3.7 การจัดเก็บค่าธรรมเนียม	45
3.3.8 งบประมาณรายรับและรายจ่าย	45
3.4 กระบวนการจัดการขยะมูลฝอย	46
3.4.1 การลดอัตราการเกิดและการคัดแยกขยะมูลฝอย	47
3.4.2 การเก็บรวบรวมและขนส่ง	47
3.4.3 การกำจัดขยะมูลฝอย	49
3.5 โครงการและกิจกรรมในการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน	50
3.5.1 โครงการคูคตเมืองสะอาด	51
3.5.2 โครงการจังหวัดสะอาด	57
บทที่ 4 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล	62
4.1 ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย	62
4.2 ปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ	67
4.3 ปัจจัยด้านลักษณะของผู้ปฏิบัติ	68
4.4 ปัจจัยด้านความพอเพียงของทรัพยากร	70
4.5 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	71

	(10)
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	76
5.1 สรุปผลการวิจัย	76
5.1.1 ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย	76
5.1.2 ปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ	77
5.1.3 ปัจจัยด้านลักษณะของผู้ปฏิบัติ	78
5.1.4 ปัจจัยด้านความพอเพียงของทรัพยากร	78
5.1.5 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	79
5.2 ข้อเสนอแนะ	79
รายการอ้างอิง	86
ภาคผนวก	88
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/บุคลากร เทศบาลเมืองคูคต	89
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชน เทศบาลเมืองคูคต	93
ภาคผนวก ค แบบสังเกตการณ์การจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลเมืองคูคต	96
ประวัติผู้เขียน	99

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 แสดงจำนวนประชากรเทศบาลเมืองคูคต	21
3.2 แสดงชุมชน ที่จัดตั้งตามระเบียบฯ ของเทศบาลเมืองคูคต จำนวน 31 ชุมชน	22
3.3 ประเภทและองค์ประกอบของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นปี พ.ศ. 2560	27
3.4 สถานการณ์ขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองคูคต	28
3.5 ผังโครงสร้างส่วนราชการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	35
3.6 จำนวนบุคลากรด้านการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต	43
3.7 ข้อมูลรถเก็บขนขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต	44
3.8 งบประมาณรายรับ ประจำปีงบประมาณ 2558	45
3.9 งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ 2558	46

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
3.1 ประชาชนในชุมชนทิ้งขยะตามบริเวณเขตห้ามทิ้งขยะ	25
3.2 ประชาชนในชุมชนทิ้งขยะบริเวณข้างทาง	26
3.3 การศึกษาดูงานโครงการพัฒนาศักยภาพของพนักงานรักษาความสะอาด	41
3.4 พื้นที่การให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต	48
3.5 บ่อฝังกลบอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	49
3.6 การอบรมโครงการคูคตเมืองสะอาดให้กับเยาวชน	55
3.7 ชุมชนทอส.9 ได้รับรางวัลหมู่บ้านสะอาด อนามัยดี ชีวีสมบูรณ์ปี 2558	60
3.8 โครงการธนาคารขยะของชุมชนทอส.9	60
3.9 ชุมชนทอส.9 มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอยแยกตามประเภท	61
3.10 ชุมชนทอส.9 เป็นวิทยาทาน อบรมการทำปุ๋ยหมักชีวภาพชุมชน แข็งขัน 4	61

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญที่อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนานและนับวันยังมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น สาเหตุเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยทุกปีตามอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการอุปโภคบริโภคของประชาชน ในขณะเดียวกันปริมาณขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำ แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ทั้งการจัดเก็บ เคลื่อนย้าย รวมทั้งการทำลาย จะได้รับการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างระบบการจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับปริมาณขยะมูลฝอยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในอดีตการจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชนจะเป็นหน้าที่หน่วยงานภาครัฐขนาดใหญ่ เช่น จังหวัด องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด หรือเทศบาลขนาดใหญ่ แต่ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายการกระจายอำนาจสู่หน่วยการปกครองชั้นพื้นฐานของรัฐบาล จึงส่งผลให้ภารกิจและอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ

ปัญหาการจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งกำลังประสบอยู่ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเก็บขนไม่หมด ปัญหาขยะมูลฝอยตกค้าง และวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างไม่ถูกต้อง หรือไม่มีที่ดินสำหรับการกำจัดขยะมูลฝอย โดยปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่สะสมมานานและมีสาเหตุจากปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ เช่น การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของปริมาณขยะมูลฝอยซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นทำให้ประชาชนมีการจับจ่ายใช้สอยสินค้ามาใช้มากขึ้น ทำให้เป็นการเพิ่มปริมาณการผลิตขยะมูลฝอย ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลายพื้นที่ได้ประสบปัญหาไม่สามารถจัดหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ขาดการบริหารจัดการที่ดี ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการที่เหมาะสม และเกิดความขัดแย้งในการดำเนินการปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล จำเป็นจะต้องได้รับการจัดการที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้ปัญหาขยายตัวและรุนแรงยิ่งขึ้นเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยกฎหมายได้

กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลดังพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 กำหนดว่าภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้ “รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล”¹

จังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดปริมณฑลที่ตั้งอยู่บนสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา คือฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก โดยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีคลองตามธรรมชาติและที่ขุดขึ้นใหม่จำนวนมากเชื่อมติดต่อกันใช้สัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้าน ตำบล และจังหวัด มีย่านชุมชนที่หนาแน่นตามริมฝั่งน้ำเจ้าพระยาและริมคลองสายต่าง ๆ สำหรับพื้นที่ที่ห่างจากแม่น้ำเจ้าพระยาและลำคลองจะเป็นหมู่บ้านต่าง ๆ สวนผัก ผลไม้ และไร่นา ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ของจังหวัดในบางอำเภอซึ่งเคยเป็นสวนผลไม้ และมีเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานครได้เปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับการขยายตัวในด้านอุตสาหกรรม ธุรกิจการจัดสรรที่ดิน และการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นอย่างหนาแน่น จึงทำให้พื้นที่ที่เคยเป็นพื้นที่สีเขียวลดลง ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม คือ ปัญหาขยะมูลฝอยและปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ น้ำ คู คลองต่าง ๆ ซึ่งจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกือบทุกแห่งประสบปัญหาที่มีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ทำให้ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บและกำจัดสูงขึ้น และทำให้การหาสถานที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยนั้นหายากมากขึ้น เนื่องจากประชาชนต่อต้านการมีสถานที่กำจัดในชุมชนใกล้บ้าน และพื้นที่ฝังกลบที่ถูกหลักสุขาภิบาลที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นมีพื้นที่จำกัด จึงต้องมีการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบเพื่อให้ขยะมูลฝอยหรือของเสียที่เกิดขึ้นถูกกำจัดหรือถูกทำลายได้หมดอย่างถูกวิธี เพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในหลายด้านตามมา โดยการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบจะต้องเริ่มตั้งแต่แหล่งกำเนิดไปจนถึงการนำไปกำจัดและการทำลาย

โดยเทศบาลเมืองคูคตเป็นเทศบาลที่อยู่ในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ในเขตปริมณฑล โดยอยู่ห่างจากอำเภอลำลูกกา ไปทางทิศเหนือประมาณ 16 กิโลเมตร อยู่ห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานีมาทางทิศใต้ประมาณ 16 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 12.475 ตารางกิโลเมตร มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้มีการขยายตัวของแหล่งชุมชน ได้แก่ หมู่บ้านจัดสรร, ห้างสรรพสินค้า, โรงงาน และสถานบริการต่าง ๆ ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต ประกอบด้วย 31 ชุมชน โดยที่ผ่านมามีปริมาณขยะชุมชนเริ่มมีปัญหาส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน และที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง ในปี พ.ศ. 2559 จำนวนประชากรของเทศบาลเมืองคูคตอยู่ที่ประมาณ

¹พระราชบัญญัติเทศบาล, มาตรา 50 (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2496), “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบล,” สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2560, <http://udoncity.dungbhum.com/public4/sites/default/Laws.pdf>

45,680 คน เทียบจากประชากรตามทะเบียนราษฎร ซึ่งปริมาณและอัตราการเกิดของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นพบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ที่ 65-70 ตันต่อปี คิดเป็นอัตราการผลิตขยะมูลฝอยโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.5 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน โดยองค์ประกอบของขยะมูลฝอยจากน้ำหนักรวมคิดเป็นค่า 100 เปอร์เซ็นต์ ไล่จากอันดับที่หนึ่งคือ เศษอาหาร 49 เปอร์เซ็นต์ อันดับที่สอง พลาสติก 18 เปอร์เซ็นต์ และอันดับที่สาม ไม้และเศษใบไม้ 12 เปอร์เซ็นต์ เทศบาลเมืองคูคตใช้วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยการฝังกลบ โดยขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมในพื้นที่จะส่งไปกำจัดยังสถานที่กำจัดมูลฝอยของทางหุ่นสวนจำกัด บางไทรไร่ไซเคิล ตำบลบางพลี อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา²

เทศบาลมีความสามารถเก็บขยะได้เฉลี่ยวันละ 65-70 ตันต่อวัน ซึ่งสามารถบริหารการจัดการขยะมูลฝอยได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2558-2560 เทศบาลเมืองคูคตมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณ 5,000-7,000 คน ต่อปี ทำให้จำนวนปริมาณขยะมูลฝอยและจากการคาดการณ์การเกิดขยะมูลฝอยมีอัตราการเพิ่มอย่างรวดเร็วในทุกปี ส่งผลให้พื้นที่บ่อฝังกลบจึงยังไม่สามารถรองรับปริมาณขยะได้มากเท่าที่ควร ทำให้เทศบาลคูคตจึงจำเป็นต้องหาวิธีการควบคุมปริมาณขยะมูลฝอยเพื่อไม่ให้มากกว่าเดิม และต้องลดปริมาณขยะมูลฝอยลง เทศบาลเมืองคูคตจึงใช้วิธีการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการขยะมูลฝอยสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัดขยะให้น้อยที่สุด สามารถนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนของการใช้ซ้ำ และแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่พร้อมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดและแยกขยะอย่างเป็นรูปธรรม

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี ว่าองค์รวมการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคตเป็นอย่างไร แล้วนำมาถอดบทเรียน และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต ภายใต้กรอบของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย และให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

² กองวิชาการและแผนงาน, *แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2558-2560* (ปทุมธานี : เทศบาลเมืองคูคต, 2560), 39-40.

1.2 คำถามในการศึกษา

- 1.2.1 องค์กรรวมการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคตเป็นอย่างไร
- 1.2.2 ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต

1.3 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1.3.1 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนของเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี
- 1.3.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขอบเขตของการศึกษาดังต่อไปนี้

- 1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา
ผู้ศึกษาได้ศึกษาเนื้อหาข้อมูลด้านโครงสร้างองค์กร นโยบายและระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ของเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี และแนวทางการจัดการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในชุมชน

- 1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากรกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.4.2.1 พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานีและชุมชนในเขตพื้นที่การรับผิดชอบของเทศบาลเมืองคูคต คือ ชุมชนเดชเจริญ และชุมชน ทอส.9
 - 1.4.2.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นายกเทศมนตรี และผู้ที่เกี่ยวข้องฝ่ายบริหารกองสาธารณสุขเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ฝ่ายงานรักษาความสะอาดตัวแทนผู้นำในชุมชนเดชเจริญ และชุมชน ทอส.9

- 1.4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือน สิงหาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2560

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี และศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจะใช้แนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยกันสองแนวทาง คือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) กล่าวคือ วิเคราะห์ถึงความพร้อมของทรัพยากรในการจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ นโยบายและแผนพัฒนา บุคลากร เงินและงบประมาณ วิธีการดำเนินการ รวมถึงระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

การสัมภาษณ์ (Interview) กล่าวคือ สัมภาษณ์บุคคลที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและนำนโยบายไปปฏิบัติ ตลอดจนตัวแทนภาคประชาชนในชุมชน โดยการดำเนินการศึกษาและเครื่องมือในการวิจัย จะเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นายกเทศบาลเมืองคูคต, เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุขฝ่ายงานรักษาความสะอาด, ผู้นำชุมชนและประชาชนในเขตชุมชน ทั้งนี้มีการสังเกตสภาพแวดล้อม ได้แก่ พื้นที่ในการทิ้งขยะมูลฝอยของคนในชุมชน ของเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยกับสภาพแวดล้อม และหาข้อสรุปในการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี เพื่อสามารถเป็นข้อมูลให้เทศบาลเมืองคูคต และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการวางแผนจัดการขยะมูลฝอยกับปัญหาสิ่งแวดล้อมได้

1.6 ประโยชน์ของการศึกษา

1.6.1 ทำให้ได้ทราบถึงแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี

1.6.2 ทำให้ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต

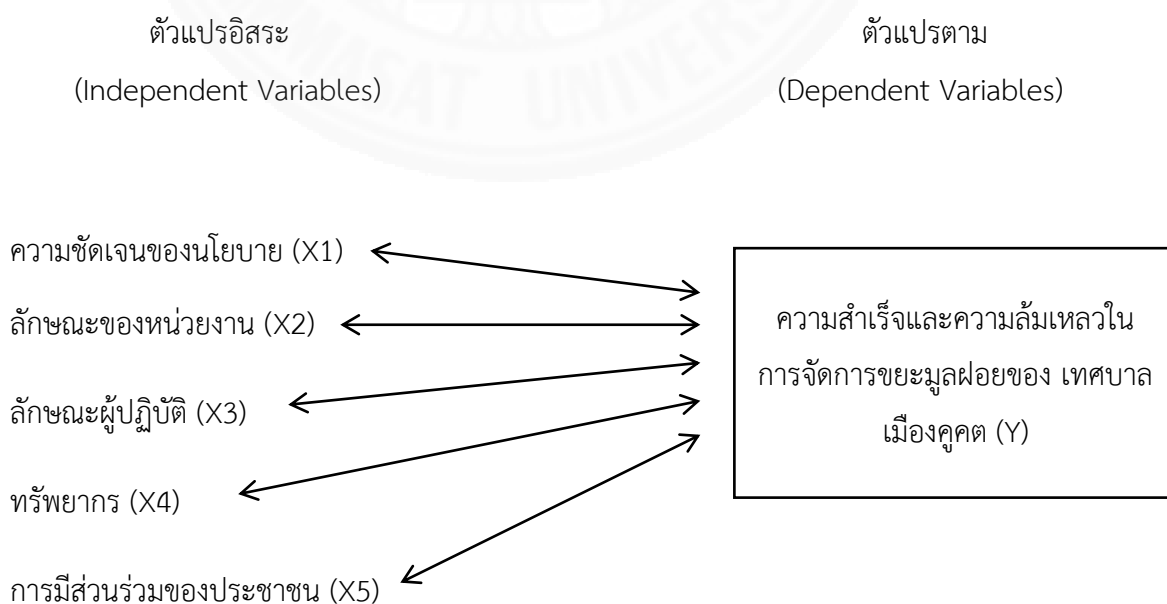
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

ขยะมูลฝอย หมายถึง สิ่งของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและอุปโภคซึ่งเสื่อมสภาพจนใช้การไม่ได้หรือไม่ต้องการใช้แล้ว เช่น เศษกระดาษ เศษถุงพลาสติก เศษผัก เศษอาหาร ใบไม้ ซากสัตว์ รวมถึงวัตถุอื่น ๆ บางชนิดอาจเป็นของแข็งหรือกากของเสีย มีผลเสียต่อสุขภาพทางกายและจิตใจเนื่องจากความสกปรก เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคทำให้เกิดมลพิษและไม่ดีต่อสิ่งแวดล้อม

การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง หลักการในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม การทิ้งขยะมูลฝอย การเก็บกัก การรวบรวมมูลฝอย การขนถ่าย และการขนส่ง การแปรรูปเพื่อการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย และการกำจัดมูลฝอย โดยจะคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในทางสุขอนามัย ทัศนียภาพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการยอมรับทางสังคม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน หมายถึง การพัฒนาชุมชนในการแก้ไขปัญหาในชุมชนหรือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ให้ดีขึ้นจะต้องเกิดจากชุมชนเอง โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่คอยช่วยเหลือ ชี้แนะด้านวิชาการให้ความรู้ใหม่ ๆ แต่ไม่ใช่ไปสั่งการให้ประชาชนในชุมชนนั้นปฏิบัติตามสิ่งที่เจ้าหน้าที่ต้องการ เพราะฉะนั้นการที่จะได้มาซึ่งปัญหาของชุมชนจริง ๆ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเข้าถึงชุมชนและสิ่งที่สำคัญคือ ต้องทำงานด้วยใจจริงถึงจะได้ใจชุมชนและได้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของชุมชนนั้น ๆ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาในชุมชนอย่างยั่งยืนและเป็นการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งต่อไป

1.8 กรอบการวิเคราะห์

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต ผู้ศึกษาได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อมาสนับสนุนแนวคิดในการทำวิจัย ประกอบด้วย

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ

นโยบาย เป็นสิ่งสำคัญของการบริหารและการดำเนินการ หน่วยงานไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชน ต่างก็มีความจำเป็นที่จะใช้นโยบายหรือแนวทางปฏิบัติสำหรับการวางแผน การตัดสินใจและการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ วงจรของนโยบายว่าประกอบไปด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย ซึ่งประกอบด้วย การระบุประเด็นปัญหา การเสนอทางเลือก การวิเคราะห์ทางเลือก การตัดสินใจทางเลือก และการประกาศใช้นโยบาย
2. ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เริ่มต้นจากการแปลงข้อความนโยบายให้เป็นรูปธรรมต่อการปฏิบัติการ การเตรียมการวางแผน การจัดเตรียมทรัพยากรซึ่งรวมทั้งทรัพยากรคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ การจัดองค์กร เพื่อรองรับการปฏิบัติตามนโยบาย
3. ขั้นตอนประเมินผลนโยบายซึ่งรวมถึง การควบคุม การกำกับ การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินการดำเนินงานตามนโยบาย ซึ่งอาจนำไปสู่การยกเลิกหรือปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน และผลจากการประเมินนี้จะนำไปเป็นข้อมูลย้อนกลับไปสู่ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย

2.1.1 การนำนโยบายไปปฏิบัติ

คำว่า “การนำนโยบายไปปฏิบัติ” (Policy Implementation) นี้ นักวิชาการต่างประเทศได้ให้ความหมายไว้ เช่น นโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง “กระบวนการของปฏิสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่มีการกำหนดไว้ก่อนหน้านี้แล้วกับการกระทำหรือปฏิบัติการ คือ ความสามารถในการจัดการและประสานสิ่งที่จะกระทำให้บังเกิดผล ในลักษณะที่เป็นลูกโซ่ ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล ทั้งนี้เพื่อให้ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำเป็นไปตามที่มุ่งหวังเอาไว้”

การนำนโยบายไปปฏิบัติไว้ไม่ต่างกันมากนักกับธรรมชาติของเพรสแมนและวัลด์ฟสก็ แต่นักวิชาการทั้งสองพยายามเสนอความหมายของคำนี้ให้เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง “การดำเนินการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในภาครัฐหรือเอกชน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมุ่งที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จโดยตรงตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ได้ ตัดสินใจกระทำไว้ก่อนหน้านี้แล้ว

ส่วนการนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การนำเอานโยบายพื้นฐานทั่วไป กฎหมาย คำสั่ง ของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรี หรือคำพิพากษาของศาลไปดำเนินการให้บรรลุผล

การนำนโยบายไปปฏิบัติว่า “การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องของการศึกษาว่า องค์กรที่รับผิดชอบสามารถนำและกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหาร ตลอดจนกลไกที่สำคัญทั้งหมด สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายที่ระบุไว้หรือไม่แค่ไหน เพียงใด กล่าวคือในส่วนนี้ จะเป็นเรื่องที่น่าวิเคราะห์นโยบายสาธารณะมุ่งให้ความสนใจไปที่ปัญหา หรือสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่าง ความสำเร็จ และความล้มเหลวของการนำนโยบาย แผนงาน และโครงการให้ลึกซึ้งและถ่องแท้ยิ่งขึ้น” โดยสรุป การนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการจัดการในทางปฏิบัติที่จะทำให้นโยบายใด ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายที่กำหนดไว้¹

2.1.2 ลักษณะของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ลักษณะความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของนโยบายจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันโดย ไม่อาจแยกออกจากกันได้เด็ดขาด ชัดเจน แต่อาจแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ทั้ง 4 ส่วน คือ ส่วนแรก คือ การกำหนดและการวิเคราะห์ทางเลือกนโยบาย ส่วนนี้อาจแสดงผล ออกมาในรูปของกฎหมายหรือถ้อยแถลงนโยบายหรือข้อกำหนดอื่น ๆ ของรัฐบาล เช่น มติคณะรัฐมนตรี หรือประกาศของหน่วยงานของรัฐ ส่วนที่สอง คือ การนำนโยบายไปปฏิบัติ องค์ประกอบส่วนนี้อาจแสดงให้เห็นในรูปของแผนงานหรือโครงการและการบริหารโครงการ หรือ การตีความกฎหมายออกมาเป็นแนวปฏิบัติ และมีการใช้บังคับหรือมีการจัดกระทำเพื่อให้บรรลุผล สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย ส่วนที่สาม คือ การประเมินผลนโยบาย ส่วนนี้เป็นการศึกษา คุณค่าของผลผลิตและผลลัพธ์หรือผลกระทบของการนำนโยบายแผนงานหรือโครงการที่นำไปปฏิบัติ ว่าเป็นไปตามเจตจำนงของนโยบายอย่างไร และส่วนสุดท้ายคือการวิเคราะห์ผลสะท้อนกลับ

¹ กล้า ทองขาว, *การนำนโยบายและแผนการศึกษาไปปฏิบัติแนวคิดทฤษฎีและแนวการ ดำเนินงาน*, พิมพ์ครั้งที่ 1 (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548), 3 - 6.

ของนโยบายเป็นการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือเปลี่ยนแปลงกระบวนการปฏิบัติในนโยบาย หรือเพื่อยกเลิกนโยบาย¹

ลักษณะสำคัญขององค์ประกอบด้าน“การนำนโยบายไปปฏิบัติ” ในทฤษฎีของ มาร์ติน เรน (Martin Rein) ได้กล่าวถึงลักษณะของการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้ พอสรุปได้ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ ภายใต้ระบบการปกครองประชาธิปไตยไม่อาจหลีกเลี่ยงเงื่อนไขทางการเมืองจากการศึกษาของมาร์ติน เรน พบว่า ในกระบวนการปฏิบัติตามนโยบาย มักมีกลุ่มผลประโยชน์เข้าไปแทรกแซง ทำให้เจตจำนงและการปฏิบัติ ที่กำหนดไว้แต่เดิม (ในขั้นการกำหนดนโยบาย) ต้องเบี่ยงเบนหรือบิดเบี้ยว ไปจากข้อตกลงหรือที่ไว้ไว้กับประชาชน นอกจากนั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติ ยังมีปัญหาที่ยุ้งยาก คือ ยังไม่มีทฤษฎีหรือหลักการรัดกุมหรือชัดเจนเพียงพอ ทำให้นักปฏิบัติขาดหลักการที่ถูกต้องชัดเจน และทำให้ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติ เช่น การอธิบายเหตุผลว่ากิจกรรมลักษณะใด ควรปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติอย่างไร ข้อเสนอแนะของมาร์ติน เรน เมื่อยอมรับว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีกระบวนการทางการเมืองเข้าแทรกแซงผู้บริหารที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ควรมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือมีการนิยามนโยบายเสียใหม่ (Redefined) เพื่อให้นโยบายที่นำไปปฏิบัติมีความชัดเจน นอกจากนั้น ผู้ที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Implementers) จะต้องใช้ความสามารถในเชิงการเจรจาต่อรองในทุก ๆ ขั้นตอนการปฏิบัติและจะต้องยอมรับว่าการมีส่วนร่วมและความขัดแย้งของกลุ่มผลประโยชน์ในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้²

2.1.3 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบาย

2.1.3.1 ความชัดเจนของนโยบาย

มาร์ติน เรน ได้กล่าวว่า ความชัดเจนของนโยบายจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่ง มีผลต่อความสำเร็จของนโยบาย และกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งสามารถจำแนกพิจารณาองค์ประกอบย่อยของนโยบายออกเป็น 2 ประการ ดังต่อไปนี้

(1) ความสอดคล้องของนโยบายต่อสภาพปัญหา การกำหนดให้นโยบายมีความสอดคล้องต่อสภาพปัญหานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีมาเป็นรากฐานในการวิเคราะห์อย่างถูกต้อง โดยการกำหนดสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาอันจะนำไปสู่แนวทางที่จะแก้ปัญหาได้อย่างตรงประเด็นและถูกต้องมากที่สุด การกำหนดนโยบายแต่ละครั้งจึงต้องมีระยะเวลาเพียงพอที่จะดูความสอดคล้องต่อสภาพปัญหาและความสามารถในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้จริง

² เรื่องเดียวกัน, 8 - 10.

(2) ความชัดเจนด้านวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ยังได้อ้างถึงแมัสมาเนียน และซาบาเทียร์ (Mazmanian and Sabatier. 1980 : 542-545) ว่านโยบายจะต้องมีความชัดเจน ในด้านวัตถุประสงค์และเป้าหมาย จึงจะสามารถนำไปปฏิบัติในระดับพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายได้ ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ ดังนี้ 1. มีการจัดลำดับวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน 2. มีทรัพยากรเพียงพอกับทีมงาน (Staff) เพื่อให้สามารถปฏิบัติและติดตามงานในระดับพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายได้ตามวัตถุประสงค์ 3. การกำหนดมอบหมายภาระงานให้กับหน่วยงาน โดยหน่วยงานนั้นจะต้องมีความพร้อมในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้จริง 4. มีการแบ่งภาระงานระหว่างหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การประสานงานกันตามสายการบังคับบัญชาภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน 5. มีการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ของหน่วยงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของนโยบาย 6. เปิดโอกาสให้กลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายได้เข้าไปมีบทบาทในการประเมินผลกลุ่มเป้าหมาย นโยบาย และประเมินผลการปฏิบัติของหน่วยงานด้วย³

2.1.3.2 ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กร หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ลักษณะโครงสร้างของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าว จึงนำมาพิจารณาในที่นี้ 3 ประการได้แก่

(1) การพึ่งพิงระหว่างหน่วยงาน (Interdependence) การพึ่งพิงระหว่างหน่วยงานเกิดขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีในเรื่องขององค์การระบบเปิด (Open System) ซึ่งเห็นว่าหน่วยงานจะต้องมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอก ทำให้องค์การต้องมีการพึ่งพิงกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับความอยู่รอดของหน่วยงาน ซึ่งการพึ่งพิงระหว่างหน่วยงานว่าสามารถพิจารณาได้ 4 รูปแบบตามแนวทางการศึกษาการพึ่งพิงระหว่างหน่วยงานสาธารณสุขกับหน่วยที่รับผิดชอบด้านสวัสดิการ คือ การพึ่งพิงด้านงบประมาณ การพึ่งพิงด้านบุคลากร การแลกเปลี่ยนโดยส่งกลุ่มประชากรเป้าหมายที่เป็นคนไข้หรือผู้ขอรับบริการให้กันและกันระหว่างหน่วยงาน การมีนโยบายที่ทำร่วมกัน การพึ่งพิงระหว่างหน่วยงานเช่นนี้ จึงมีลักษณะที่เรียกว่า การพึ่งพิงซึ่งกันและกัน (Reciprocal Interdependence) นั่นก็คือ หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการซึ่งจะมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงาน ในอันที่จะทำให้เป้าหมายของนโยบายบรรลุผลได้ต่อไป

³วรเดช จันทรศร, *การนำนโยบายไปปฏิบัติ* (ปทุมธานี: สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2550), 15.

(2) การประสานงานระหว่างหน่วยงาน (Coordination) การประสานงานระหว่างหน่วยงานเป็นราย ละเอียดปลีกย่อยจากการพึ่งพิงระหว่างหน่วยงาน กล่าวคือจะเน้นถึงความร่วมมือของหน่วยงานในการดำเนินการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน จะขาดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปไม่ได้โดยค่อนข้างจะมุ่งในเชิงพฤติกรรมเป็นอันดับแรกมากกว่าจะมุ่งที่ผลลัพธ์ การประสานระหว่างหน่วยงานจะมีรากฐานมาจากปัจจัยสำคัญ 4 ประการ คือ 1. ระดับการพึ่งพิงระหว่างหน่วยงานว่ามีมากน้อยเพียงใดหรือไม่ 2. ระดับความตระหนักถึงปัญหาของหน่วยงาน 3. การกำหนดมาตรฐาน เพื่อเป็นแนวทางดำเนินการกิจกรรมของหน่วยงาน 4. จำนวนของหน่วยงาน⁴

(3) การสนับสนุนจากหน่วยงานระดับเหนือ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับเหนือจะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดความราบรื่นขึ้น การสนับสนุนจากหน่วยงานในระดับเหนือ เช่น การฝึกอบรมให้ความรู้ ทฤษฎีและการปฏิบัติ แต่บางครั้งการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับเหนืออย่างเพียงพอ อันเนื่องมาจากความขัดแย้งเรื่องอำนาจและผลประโยชน์ อันจะนำไปสู่ความล้มเหลวของนโยบายได้ในที่สุด⁵

สรุป ปัจจัยด้านลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติภายใต้ปัจจัยย่อย คือ ประเภทของหน่วยงานและการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับเหนือ นั้นมีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2.1.3.3 ลักษณะผู้ปฏิบัติ

ผู้ปฏิบัติจะเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่งในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งในที่นี้จะเน้นพิจารณาองค์ประกอบย่อยที่สำคัญจะอธิบายเป็นภาพรวม คือ ความรู้ ความสามารถ ความตั้งใจจริง และการปรับตัวของผู้ปฏิบัติผู้ปฏิบัติ จะปฏิบัติงานอยู่ในระดับพื้นที่ใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมายนโยบายมากที่สุด ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติในการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีดังต่อไปนี้

(1) ทรัพยากรไม่สอดคล้อง หรือไม่เหมาะสมกับภาระงานที่รับผิดชอบ หรือทีมงาน มีเพียงพอหรือไม่เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณงานที่รับผิดชอบ ซึ่งจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอย่อมเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ จำนวนบุคลากรที่จะนำเอานโยบายไปปฏิบัติ ตามปกติจะต้องเพียงพอต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งหากขาดแคลนกำลังคนดังกล่าว จะมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย

⁴ปนิสา วงเหลา, “การนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาโครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์สถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539), 20 – 21.

⁵วรเดช จันทศร, *การนำนโยบายไปปฏิบัติ*, 17.

(2) ต้องเผชิญกับความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ต่อบริการของรัฐ
ที่มีมากขึ้นเรื่อย ๆ

(3) เป้าหมายของหน่วยงานที่สังกัดนั้นอาจมีหลายอย่างหรือบางครั้งก็ไม่มี
ความชัดเจนอาจก่อให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติงาน

(4) การปฏิบัติงานบางครั้งถึงแม้จะบรรลุวัตถุประสงค์ แต่ยากที่จะวัดออกมา
ให้เห็นอย่างประจักษ์

(5) ความร่วมมือของประชาชนกลุ่มเป้าหมายในการปฏิบัติงานนั้นมักจะ
เกิดขึ้นได้ยากจะเห็นได้ว่าภายใต้สภาวะความเป็นจริงของการปฏิบัติงานนั้น ผู้ปฏิบัติต้องเผชิญกับกับ
เงื่อนไขหลายประการทั้งประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ลักษณะของหน่วยงานและสุดท้ายก็คือ
ตัวของข้าราชการระดับปฏิบัติเอง ที่จะต้องอาศัยคุณสมบัติทั้งสามประการข้างต้น คือ ความรู้
ความสามารถ ความตั้งใจจริง การปรับตัวอย่างเหมาะสม ดังนี้

(5.1) ความรู้ ความสามารถที่ผู้ปฏิบัติพึงมี

(5.2) ความสามารถและทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการ
สอบถามหรือการสังเกตในขณะที่ปฏิบัติงานของบุคคลในแต่ละกลุ่ม

(5.3) ความรู้ทางด้านทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลง
ก็คือการมีความรู้ความสามารถในการประยุกต์ทฤษฎีต่าง ๆ ไปใช้ในทางปฏิบัติ

(5.4) ความรู้ด้านจริยธรรม นั่นก็คือ จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจทั้งด้าน
จริยธรรมค่านิยมของสังคมด้วย

(3.5) ด้านความสามารถในการให้คำแนะนำ หรือการชี้แนะ เพื่อแก้ไข
ปัญหา

(3.6) ความสามารถในการปฏิบัติ ด้วยการรู้จักเชื่อมโยงความรู้ในโลก
วิชาการมาสู่โลกแห่งความเป็นจริง

(3.7) ความรู้ความเข้าใจด้านมนุษย์และสังคม

(3.8) ความพร้อมที่จะปฏิบัติงานท่ามกลางกลุ่มบุคคลหลายลักษณะ

(3.9) ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของนโยบาย โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในประเด็นนี้ถ้าหากผู้รับผิดชอบระดับปฏิบัติมีความเข้าใจที่แตกต่างกันจะโดยทัศน
ะยอมจะทำให้เกิดผลตามมา 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 ความเข้าใจในนโยบายระหว่างผู้ปฏิบัติจะแตกต่างกัน
ไปกระทั่งก่อให้เกิดความสับสนในวัตถุประสงค์ของนโยบาย

ประการที่ 2 ทิศทางการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติจะดำเนินไป
ตามความพอใจของแต่ละคนประการสุดท้ายคือ ความล้มเหลวของนโยบายจะเกิดขึ้น

(6) ความตั้งใจจริง เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งของผู้ปฏิบัติ ซึ่งจะพิจารณาได้จากพฤติกรรมการทำงานให้บริการกับประชาชน เช่น

(6.1) การปฏิบัติงานโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย มีความตั้งใจในการให้บริการแก่ประชาชน

(6.2) การไม่มีอคติต่อประชาชนกลุ่มเป้าหมาย คือ ปฏิบัติต่อประชาชนทุกคนด้วยความเท่าเทียมกันโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

(6.3) การปรับตัวของผู้ปฏิบัติ

(7) ผู้ปฏิบัติจะต้องพยายามปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับความไม่แน่นอนของสถานการณ์ ซึ่งแต่ละคนรับผิดชอบอยู่ในแต่ละช่วงเวลา

(8) ปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในการให้บริการในลักษณะต่าง ๆ ยืดหยุ่นตามสภาวะแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป

(9) การสร้างความเชื่อถือให้เกิดขึ้นกับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

สรุปได้ว่าปัจจัยด้านหน่วยงานจะมีผลต่อปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติประกอบด้วยปัจจัยย่อยสามประการ คือ ความรู้ ความสามารถ ความตั้งใจจริง และการปรับตัวของผู้ปฏิบัติซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย

2.1.3.4 ความเพียงพอของทรัพยากร

ในการจัดสรรทรัพยากรให้ประสบผลในการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น จะต้องมีความที่เป็นปัจจัยสนับสนุน เวลาที่เหมาะสมและลักษณะของทีมงาน ซึ่งจะต้องมีจำนวนที่เพียงพอต่องานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งอำนาจที่จำเป็นจะต้องใช้สนับสนุนการปฏิบัติงาน เพื่อให้ความราบรื่นและความรวดเร็ว ดังต่อไปนี้

(1) ปัจจัยด้านงบประมาณ (Financial Resources) ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากมีผลกระทบที่สำคัญ คือ เป็นปัจจัยที่เสริมให้นโยบายบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ข้าราชการในระดับปฏิบัติมีแนวโน้มที่จะทำตามแนวทางที่กำหนดไว้ในนโยบาย เนื่องจากแต่ละคนได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณ นโยบายจะประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับการสนับสนุนด้านการเงินอย่างเพียงพอ แต่ก็ต้องระวังในเรื่องของการแสวงหาผลประโยชน์จากงบประมาณของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้นงบประมาณจึงกลายเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่มีผลกระตุ้นการทำงานของบุคคลแต่ละคน ที่เข้ามามีส่วนรับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติตลอดถึงความราบรื่นที่เกิดขึ้นในกระบวนการปฏิบัติแต่ละขั้นตอนก็ขึ้นอยู่กับงบประมาณเป็นสำคัญ

(2) ปัจจัยทางด้านบริการ การขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ทำการ ที่ดิน เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่น ๆ จะมีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบาย เช่นเดียวกับการขาดแคลนงบประมาณและกำลังคน⁶

สรุป ปัจจัยด้านความเพียงพอของทรัพยากรภายใต้ปัจจัยย่อย 2 ประการ คือ ปัจจัยด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านการบริการนั้นมีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลว ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

2.1.3.5 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ความสำคัญของประชาชนผู้รับบริการที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ อาจอยู่ในฐานะที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยตรง ดังจะเห็นได้จากความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งหมายถึง การกระทำต่าง ๆ ที่กระทำไป ไม่ว่าจะโดยภาครัฐหรือปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่นโยบายกำหนด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะแต่กับเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายเดียว ในอีกด้านหนึ่งประชาชนจะอยู่ในฐานะที่เป็นสภาพแวดล้อมของระบบการส่งมอบนโยบายซึ่งจะเป็นทั้งผู้ที่คอยกระตุ้นและเป็นผู้ที่คอยรับผลจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ สภาพแวดล้อมของระบบนี้จะมีอิทธิพลต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบโดยตรง ซึ่งได้แก่ ส่วนที่เป็นความต้องการและทรัพยากร กระบวนการกำหนดนโยบาย ตัวนโยบายและส่วนที่เป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม (Attendance at Meeting)
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน (Financial Contribution)
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership Committees)
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of Leadership) ได้แบ่งขั้นตอนการ

มีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานจากแนวคิดดังกล่าว

สามารถสรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 3 รูปแบบ คือ

⁶ศุภชัย ยาวะประภาษ, *นโยบายสาธารณะ* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), 111 - 112.

1. การมีส่วนร่วมในการคิด เช่น การคิดค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เช่น ร่วมประชุม ร่วมออกแรงร่วมออกเงิน
3. การมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ เช่น ร่วมเป็นผู้ติดตามผลการทำงาน⁷

สรุป ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลกระทบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบาย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการที่ประชาชนได้ใช้ความพยายามหรือทรัพยากรบางอย่าง เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงานเงินทุน วัสดุ ในกิจกรรมพัฒนานั้น การมีส่วนร่วมจะทำให้ประชาชนหลุดพ้นจากการเป็นผู้รับผลจากการพัฒนา และเป็นผู้กระทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงเป็นได้ทั้งวิธีการซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและเป็นเป้าหมายของการพัฒนาด้วยอรรถิณท์ สฟโซคซัย (2538) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในเชิงการพัฒนาชนบท หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ในชุมชนหรือประชาชนที่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานพัฒนาของภาครัฐเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างหนึ่ง แต่การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้างกว่าอาจจะหมายถึงการเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชนโดยตรง การมีส่วนร่วมอาจจะมีได้ทุกระดับตั้งแต่การมีส่วนร่วมในระดับชาติลงไปจนถึงระดับหมู่บ้าน โดยการมีส่วนร่วมนี้จะมีความหมายว่าสมาชิกทุกคนจะร่วมรับประโยชน์และการร่วมลงทุนลงแรงด้วย จึงจะเป็นการมีส่วนร่วมตามความหมายที่เป็นธรรม สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนมีโอกาสโดยการผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เข้ามาทำงานร่วมกับกลุ่มทั้งโดยตรง หรือผ่านองค์กรในชุมชนในลักษณะของการเข้าร่วมจัดการ ตั้งแต่การเข้าร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล เพื่อสนองตอบความต้องการของสมาชิกภายในกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้กระบวนการมีส่วนร่วม⁸ แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน

⁷พิชัยยุทธ สิงห์สหาย, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนิน โครงการกองทุน หมู่บ้าน และชุมชนเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีกิ่งอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546), 57.

⁸ปรัชญา เวสารัชช์, *รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภการพิมพ์, 2551), 4.

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนประกอบด้วย การรับรู้ การเข้าถึงเกี่ยวกับการวางแผนและร่วมวางแผนกิจกรรม
2. การปฏิบัติการหรือดำเนินการประกอบด้วย การเกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ และการตัดสินใจ
3. การจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกันเป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์หรือของกิจกรรม รวมถึงผลของการตัดสินใจที่เกิดขึ้น
4. การติดตามประเมินผลเกี่ยวข้องกับการพยายามที่จะประเมินประสิทธิผลของกิจกรรมต่าง ๆ และพิจารณาวิธีการที่จะดำเนินการต่อเนื่องต่อไป⁹

2.2.2 ระดับขั้นตอนการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมโดยทั่วไปประกอบด้วย การให้ข้อมูลการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การปรึกษาหารือ การวางแผนร่วมกัน การร่วมปฏิบัติ และการควบคุมโดยประชาชน เป็นการเริ่มจากการสื่อสารทางเดียวซึ่งเป็นการให้ข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียวไปจนถึงสื่อสารสองทางที่เป็นการปรึกษาหารือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน และเมื่อสื่อสารกันเข้าใจตรงกันแล้วจึงเป็นการร่วมทำและในที่สุด เป็นการร่วมติดตามควบคุม ซึ่งนับเป็นขั้นของการมีส่วนร่วมสูงสุด แต่จำนวนประชาชนที่เกี่ยวข้องมากน้อยแล้วแต่ระดับขั้น มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การควบคุม โดยประชาชนระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาที่ขัดแย้งอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ การร่วมปฏิบัติดำเนินกิจกรรมร่วมกัน
2. การวางแผนร่วมกัน การมีส่วนร่วมที่กว้างขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนและผลที่จะเกิดขึ้น ใช้สำหรับประเด็นที่ซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น กลุ่มที่ปรึกษาการเจรจา และการประนีประนอม
3. การปรึกษาหารือ การเจรจากันอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชนเพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุมการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ
4. การเปิดและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และเพื่อให้ประเด็นในการประเมินผลชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจ เป็นต้น

⁹ ฤวิลวดี บุรีกุล, “แนวคิดของ การมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตย,” *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, (ธันวาคม 2543): 49.

5. การให้ข้อมูล เป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชนเพื่อให้ข้อมูลกับประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ แต่ไม่เปิดโอกาสให้มีการแสดงข้อคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย ได้ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เช่น ประเภท แหล่งกำเนิด การบริหารจัดการ เป็นต้น, หลัก 3Rs ประชากรู้กับการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย ตัวอย่างรูปแบบกิจกรรม เช่น การทำน้ำสกัดชีวภาพ การทำปุ๋ยหมัก ธนาคารขยะรีไซเคิล เป็นต้นแนวทางและกลไกการปฏิบัติงานในระดับจังหวัด อำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและหมู่บ้านหรือชุมชน ตลอดจนกลไกการขับเคลื่อนตามหลักพระราชบัญญัติของภาคส่วนต่าง ๆ กระทรวงมหาดไทย โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้มีนโยบายเพื่อขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทางพระราชบัญญัติ 1 ปี พ.ศ. 2559-2560 โดยจัดทำเอกสารนี้ขึ้นเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนภายใต้หลัก 3Rs (Reduce Reuse และ Recycle) และหลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน “ประชารัฐ” ได้แก่ ภาคราชการ ภาคการศึกษา ภาคศาสนา และภาคประชาสังคม เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว¹⁰

วิรัช ชมชื่น ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนการรับรู้ข่าวสาร และความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย ส่วนระยะเวลาที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยประเภทเศษอาหาร เศษผัก และเศษเปลือกผลไม้ร่วงลงมาได้แก่ขยะจำพวกขวดแก้วกระป๋อง วิธีการกำจัดส่วนมากจะทิ้งรวมกับเศษขยะชนิดอื่นในถังใบเดียวโดยไม่มีแยกประเภท¹¹

มนต์ชัย สงฆ์ประชา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำนโยบายจัดเก็บขยะกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตพระโขนงกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผลการนำนโยบายจัดเก็บขยะกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

¹⁰กรมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย, *แนวทางการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน*, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2559), 2.

¹¹วิรัช ชมชื่น, “พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเขตเทศบาลเมืองนครปฐม,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2549), 25.

ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการนำนโยบายจัดเก็บขยะกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติคือ ปัจจัยด้านการบริหารการจัดเก็บขยะ ส่วนปัจจัยด้านความเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องไม่มีความสัมพันธ์กับผลการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยรวม และปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันไม่มีผลใด ๆ กับการเห็นของการนำนโยบายจัดเก็บขยะของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติที่แตกต่างกัน¹²

อรุณรัตน์ หวังดี ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญของการกำจัดขยะมูลฝอยในด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับ คือ (1) ด้านการคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง (2) ด้านการลดปริมาณมูลฝอย (3) ด้านการร่วมกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ของชุมชนเพื่อร่วมกันกำจัดมูลฝอย (4) ด้านการสนับสนุนการนำมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ (รีไซเคิล) (5) ด้านการเสนอและเรียกร้องให้มีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย และ (6) ด้านการกำจัดมูลฝอยโดยมีการจัดการขยะของครัวเรือนในระดับปาน¹³

พนธ์ชาติ อรุณกรพสุรักษ์ ได้ศึกษา ปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยหรือแนวทางในการจัดการขยะที่ถูกต้อง โดยจากผลการศึกษาแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยที่เน้นศักยภาพในการจัดการได้แก่ คน เงิน งบประมาณ อุปกรณ์และเครื่องมือ รวมถึงการบริหาร 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกักเก็บรวบรวม การเก็บขน การเปลี่ยนแปลงสภาพและกลับมาใช้ใหม่ และการกำจัดขยะ โดยแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี่ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ต้องมีการเพิ่มอัตราคนหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการขยะมูลฝอย และเพิ่มในส่วนของงบประมาณหรือค่าธรรมเนียมที่ครัวเรือนต้องจ่ายสำหรับการจัดการขยะมูลฝอยอีกด้วย

¹²มนต์ชัย สงฆ์ประชา, “การนำนโยบายการจัดเก็บขยะมูลฝอยกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550), 40.

¹³อรุณรัตน์ หวังดี, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548), 23.

บทที่ 3

การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต

3.1 สภาพทั่วไปของเทศบาลเมืองคูคต¹

เทศบาลเมืองคูคต เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลคูคตขึ้นเป็นเทศบาลเมืองคูคต เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2539 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 113 ลงวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2539 โดยมี พันจ่าอากาศเอกประเทือง โลทะกะ เป็นนายกเทศมนตรีคนแรก ดวงตราของเทศบาลเป็นสัญลักษณ์รูป “อนุสรณ์สถานแห่งชาติ” ในระยะเริ่มแรกสำนักงานชั่วคราวตั้งอยู่เลขที่ 33/51 ถนนพหลโยธิน-ลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ต่อมาเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2538 นางวิไลศรณะสิริ และนางวิลาวัลย์ วีรานุกต์ ได้บริจาคที่ดิน จำนวน 9 ไร่ 1 งาน 20 ตารางวา เป็นมูลค่าที่ดินทั้งสิ้น 93 ล้านบาท ให้แก่สุขาภิบาลคูคต ในขณะนั้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างอาคารสำนักงาน และได้กู้เงินจากกองทุนส่งเสริมกิจการสุขาภิบาล (กสส.) เพื่อไปก่อสร้างอาคารสำนักงาน จำนวน 16,707,000 บาท ตามสัญญาเลขที่ 61/39 และลงวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2539 กำหนดผ่อนชำระ 10 ปี เมื่อได้รับยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาล เทศบาลเมืองคูคตได้กู้เงินจาก กองทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล (กสท.) ตามสัญญาเลขที่ 1472/94/2541 และลงวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2541 เพื่อชำระหนี้เงินกู้กองทุนส่งเสริมกิจการสุขาภิบาล (กสส.) ตามสัญญาเลขที่ 61/39 โดยผ่อนชำระปีละ 2,059,821 บาท โดยก่อสร้างอาคารสำนักงานใหม่เป็นอาคาร 4 ชั้น ตั้งอยู่เลขที่ 999 หมู่ 18 ซอยลำลูกกา 21 ถนนลำลูกกา ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และได้ย้ายจากสำนักงานเก่ามาอยู่สำนักงานใหม่ ในวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2542 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 เทศบาลคูคตใช้งบประมาณจำนวน 19,977,000 บาท ในการก่อสร้างอาคาร 4 ชั้น เพิ่มอีกจำนวน 1 หลัง โดยเชื่อมต่อขยายกับอาคาร 4 ชั้นเดิม การก่อสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2552 และเปิดใช้งานจนถึงปัจจุบัน

¹ กองวิชาการและแผนงาน, *แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2558-2560* (ปทุมธานี : เทศบาลเมืองคูคต, 2560), 27-30.

3.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

เทศบาลเมืองคูคตตั้งอยู่ในเขตปริมณฑล โดยอยู่ห่างจากอำเภอลำลูกกาไปทางทิศเหนืออยู่ประมาณ 16 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากจังหวัดปทุมธานี มาทางทิศใต้ ประมาณ 16 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 12.475 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับเทศบาลเมืองรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับเขตดอนเมืองและเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเทศบาลเมืองลำสามแก้ว ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี และเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

3.1.2 ลักษณะเศรษฐกิจ

3.1.2.1 การเกษตรกรรม ปัจจุบันในเขตเทศบาลเมืองคูคต มีพื้นที่ใช้ในการเพาะปลูกทำการเกษตรจำนวนลดลง เพราะส่วนใหญ่จะปลูกพืชผักสวนครัวไว้รับประทานกันในครัวเรือน เนื่องจากเป็นที่รองรับการขยายตัวของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทำให้เป็นแหล่งลงทุนในด้านของธุรกิจที่พักอาศัยประเภทบ้านจัดสรร คอนโดมิเนียม หอพัก และด้านอุตสาหกรรม ทั้งโรงงานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

3.1.2.2 การปศุสัตว์ และการประมง โดยทั่วไปไม่พบการเลี้ยงสัตว์เป็นฟาร์ม โดยส่วนมากเป็นการเลี้ยงตามบ้านเรือนผู้อาศัยในชุมชนเอง

3.1.2.3 ลักษณะการใช้ที่ดิน

- (1) พื้นที่พักอาศัย 23,909 หลังคาเรือน
- (2) พื้นที่พาณิชยกรรม 2,576 แห่ง (2,525 ไร่)
- (3) พื้นที่ตั้งหน่วยงานของรัฐ 5 แห่ง (3,874 ไร่)
- (4) พื้นที่ตั้งสถานศึกษา 9 แห่ง (3,874 ไร่)
- (5) พื้นที่ว่างและพื้นที่สาธารณะ (1,162 ไร่)

3.1.2.4 การพาณิชยกรรมและบริการ แยกเป็น

- (1) สถานีบริการน้ำมันและแก๊ส จำนวน 13 แห่ง
- (2) ตลาดสด และตลาดค้าส่ง จำนวน 3 แห่ง
- (3) ห้างสรรพสินค้า จำนวน 4 แห่ง
- (4) สถานบริการอาบ อบ นวด แผนไทย จำนวน 17 แห่ง
- (5) โรงแรม จำนวน 6 แห่ง
- (6) สถาบันการเงินและธนาคาร จำนวน 11 แห่ง

- (7) สถานธนาบาล ของรัฐ จำนวน 2 แห่ง
- (8) สถานธนาบาล ของเอกชน จำนวน 1 แห่ง
- (9) หอพัก บ้านเช่า คอนโดมิเนียม จำนวน 581 หลัง

3.1.3 ลักษณะทางสังคม

เทศบาลเมืองคูคตมีการแบ่งส่วนบริหารของคณะกรรมการชุมชนมี 8 ส่วน คือ

3.1.3.1 กรรมการฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการชุมชนและรองประธานกรรมการชุมชน

3.1.3.2 กรรมการฝ่ายต่าง ๆ ประกอบด้วย ฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย ฝ่ายการคลัง ฝ่ายสวัสดิการสังคม ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายพัฒนา และฝ่ายการศึกษา²

ทั้งนี้ลักษณะทางสังคมของเทศบาลเมืองคูคตสามารถแสดงจำนวนประชากรและจำนวนชุมชนดังตารางที่ 3.1 และ 3.2 ได้ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรเทศบาลเมืองคูคต

จำนวนประชากร (พ.ศ.)	2558	2559	2560
รวม (คน)	49,917	45,680	47,964

ที่มา: เทศบาลเมืองคูคต, แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2558-2560 (ปทุมธานี: งานวิเคราะห์นโยบายและแผนกองวิชาการและแผนงาน, 2560), 8-9.

โดยข้อมูลประชากรเป็นข้อมูลจากสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองคูคต ไม่รวมประชากรแฝง ซึ่งจากการประมาณการ คาดว่าประมาณ 100,000 คน เนื่องจากเทศบาลมีการประมาณการปริมาณขยะล่วงหน้า ซึ่งทำให้เทศบาลสามารถทำแผนเพื่อเพิ่มศักยภาพของเทศบาลในการรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี เพื่อเตรียมการให้สามารถจัดการปัญหาขยะได้ล่วงหน้า

² กองวิชาการและแผนงาน, แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2558-2560 (ปทุมธานี : เทศบาลเมืองคูคต, 2560), 34.

ตารางที่ 3.2 แสดงชุมชน ที่จัดตั้งตามระเบียบฯ ของเทศบาลเมืองคูคต จำนวน 31 ชุมชน

ที่	ชื่อชุมชน	หมู่ที่	พื้นที่ (ตรม.)	จัดตั้งชุมชน (พ.ศ.)	หลัง ครัวเรือน
1	สิทธิพยากรณ์	18	52,228	2543	716
2	พระสิทธิ์	18	51,691.60	2543	423
3	พร้อมศรีสามัคคี	18	132,598	2543	340
4	ชอยเย็นฉ่า	18	146,773	2543	762
5	ชอย 39	4	47,505.50	2543	905
6	สราสินีวิลด์ 1	4	76,774	2551	283
7	สราสินีวิลด์ 2	4	39,772.90	2551	293
8	ทอส. 9	10	61,145	2543	219
9	เดชเจริญ	10	65,704.50	2543	206
10	จามรร่วมใจสามัคคี	7	107,401	2543	438
11	ร่มโพธิ์ทองพัฒนา	16	30,851	2543	83
12	รณชัย	16	29,000	2543	185
13	สมบูรณ์พัฒนา	16	15,804	2543	158
14	หมู่บ้านสีวลี	14	244,466	2548	738
15	ชอยวัดประยูรธรรมาราม	13	136,948	2543	379
16	ชอยวิเชียร	13	319,447	2543	172
17	ศิษฏ์โรจน์	8	38,036	2543	274
18	วังทองธานี	8	111,349	2543	857
19	จามร-ลาดสนุ่น	8	34,000	2543	296
20	จามร-เดชเจริญ	9	517,241	2543	795
21	เดชอนันต์รวมใจ	9	86,845.50	2543	127
22	ชาวฟ้า	6	47,505.50	2543	468
23	ฟ้าครามนคร	5	15,667	2543	517
24	เลียบบคลองสอง	5	319,447	2548	335

ที่	ชื่อชุมชน	หมู่ที่	พื้นที่ (ตรม.)	จัดตั้งชุมชน (พ.ศ.)	หลังคา ครัวเรือน
25	ร่มเย็น	5	319,447	2543	820
26	สวนส้มพัฒนา	5	12,767	2545	237
27	เสมาฟ้าคราม	5	81,775	2550	292
28	กรมทหารต่อสู้อากาศยาน	8	178,000	2551	75
29	แข็งขัน 3 กม.27	11	73,000	2555	310
30	แข็งขัน 4 กม.27	11	75,001	2555	219
31	การ์เด็นโฮม	11	39,648	2559	142

ที่มา : เทศบาลเมืองคูคต, แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2558-2560 (ปทุมธานี: งานวิเคราะห์นโยบายและแผนกองวิชาการและแผนงาน, 2560), 18.

3.2 สถานการณ์และปัญหาขยะมูลฝอย

สถานการณ์และปัญหาขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต พบว่าในช่วงแรกของการก่อตั้งเทศบาลในปี พ.ศ. 2539 จำนวนปริมาณของขยะมูลฝอยและประชากรยังมีไม่มาก เนื่องจากการเพิ่มของประชากรในเขตเทศบาลอยู่ที่ประมาณร้อยละ 27.72 หรืออีกทั้งจำนวนโรงงานและอุตสาหกรรมยังมีไม่มากเช่นกัน ทำให้เทศบาลสามารถควบคุมปริมาณขยะมูลฝอยได้ โดยเทศบาลจะใช้วิธีการนำรถเก็บขยะไปเก็บตามพื้นที่ชุมชน และใช้วิธีการฝังกลบในช่วงปี พ.ศ. 2539 กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้อนุมัติเงินงบประมาณและให้เทศบาลเมืองคูคตหาซื้อที่ดินจำนวน 230 ไร่ เพื่อทำการก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะฝังตะวันออก เพื่อรองรับปริมาณขยะจากเทศบาลในขณะนั้น และองค์กรบริหารส่วนตำบลที่อยู่ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาครอบคลุม 4 อำเภอ คือ อำเภอลำลูกกา อำเภอธัญบุรี อำเภอหนองเสือ และอำเภอลองหลวง รวมทั้งบางส่วนของอำเภอสสามโคกและอำเภอเมืองด้วย โดยมีการออกแบบก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะตามสุขภิบาลทุกประการ แต่ทั้งนี้เกิดการคัดค้านจากประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากการก่อสร้างดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ ทำให้เกิดการส่งกลิ่นเหม็น และมีเสียงรบกวนของการทำงานของเครื่องจักร และรถบรรทุกขยะซึ่งมีน้ำหนักมากทำให้ถนนเดิมชำรุดเสียหาย ในปี พ.ศ. 2542 จึงทำให้ศูนย์กำจัดขยะแห่งนี้ไม่สามารถเปิดดำเนินการได้ โดยในระหว่างที่ศูนย์กำจัดขยะยังไม่สามารถเปิดดำเนินการได้ เทศบาลเมืองคูคตก็ได้รับมอบหมายจากทางจังหวัดให้แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับการ

กำจัดขยะมูลฝอยจากแหล่งต่าง ๆ เทศบาลคูคตจึงได้หาที่ดินเอกชนเพื่อนำขยะไปฝังกลบชั่วคราว ก่อน โดยเปลี่ยนที่กลบฝังไป 3 แห่งแล้ว

แห่งที่ 1 ตั้งอยู่บริเวณคลอง 3 จำนวน 45 ไร่ ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ 2535-2542

แห่งที่ 2 ตั้งอยู่ที่คลอง 2 จำนวน 15 ไร่ ดำเนินการได้ประมาณ 6 เดือน

แห่งที่ 3 ตั้งอยู่ที่คลอง 4 จำนวน 12 ไร่ ดำเนินการได้ประมาณ 6 เดือน

อย่างไรก็ตามเทศบาลเมืองคูคตจึงมีการทำสัญญาเช่าที่ดินจากเอกชน จำนวน 70 ไร่ เพื่อรองรับขยะให้ได้อย่างน้อย 3-5 ปี และใช้เงินในการเช่าที่ดินกว่าปีละ 1 ล้านบาท หลังจากปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา เทศบาลเมืองคูคตจึงใช้วิธีการกำจัดปริมาณขยะโดยการจ้างเหมาบริษัทเอกชนเข้ามาอยู่ในการกำกับดูแล

ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 เกิดอุทกภัยน้ำท่วมขึ้น ในพื้นที่การกำกับดูแลเทศบาลเมืองคูคต ซึ่งอยู่ด้านหน้าของแนวกันน้ำคลองท้าวของกรุงเทพมหานคร ทำให้ส่งผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสุขภาพอนามัยของประชาชน รวมถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาน้ำท่วมขังและเน่าเสีย และปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ภายหลังจากที่ระดับน้ำลดลงแล้ว เทศบาลเมืองคูคตก็ประสบปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอย เนื่องจากมีปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นถึง 117 ตันต่อวัน นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบบำบัดน้ำเสียและระบบกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งทำให้น้ำเสียและขยะมูลฝอยไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกวิธีและก่อให้เกิดผลกระทบต่อเมือง ซึ่งในขณะนั้นเทศบาลเมืองคูคตได้หารือกับทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ในการหารือร่วมกันกำจัดขยะมูลฝอยในบริเวณพื้นที่ที่ประสบภัย เทศบาลเมืองคูคตไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้ด้วยความสามารถของเทศบาลเอง จึงมีการเรียกประชุมให้ผู้นำชุมชนทุกชุมชนที่ประสบภัย และประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันรณรงค์ และร่วมกันเก็บขยะในเขตบริเวณพื้นที่ของชุมชนของตนเอง แล้วมารวมไว้บริเวณใด บริเวณหนึ่งภายในชุมชนของตนเอง เพื่อที่ทางเทศบาลจะได้นำรถเก็บขยะไปเก็บขยะ และส่งต่อในการนำไปกำจัดขยะที่ศูนย์กำจัดขยะต่อไป อย่างไรก็ตามการดำเนินการดังกล่าวเทศบาลเมืองคูคตใช้ระยะเวลาานานมากกว่าที่จะสามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้หมด และชุมชนในพื้นที่กลับสู่สภาพปกติ

ภายหลังจากปี พ.ศ. 2554 จนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเทศบาลเมืองคูคตมีอาณาเขตติดกับ กรุงเทพมหานคร และจากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลนำมาซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาขยะมูลฝอย ซึ่งนับวันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้การเพิ่มของจำนวนประชากร และจากสิ่งก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ พบว่าในปัจจุบันปริมาณขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองคูคตมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 โดยข้อมูลของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 60 ตันต่อวัน จนถึงปีพ.ศ. 2560 เพิ่มขึ้นเป็น 70 ตันต่อวัน ซึ่งยังมีแนวโน้มที่จะมีปัญหามลพิษ

มูลฝอยเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้เทศบาลเมืองคูคตต้องประสบกับปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอยคือไม่สามารถจัดเก็บและจัดหาสถานที่สำหรับการกำจัดขยะมูลฝอยได้อย่างถูกหลักสุขาภิบาล

ประชาชนในชุมชนมีการทิ้งขยะตามข้างทาง และทิ้งขยะในบริเวณที่มีการห้ามทิ้งขยะเป็นจำนวนมาก โดยที่ไม่คำนึงว่าจะส่งผลกระทบต่อชุมชนของตนเองอย่างไรบ้าง เพราะการทิ้งขยะไว้ข้างทางเป็นปัญหาที่ทำให้ขยะเกิดการหมักหมม และส่งกลิ่นเหม็นไปทั่ว ซึ่งในตอนนั้นเทศบาลเองก็ไม่ได้มีมาตรการอะไรไปบำบัดหรือจัดการกับขยะมูลฝอย ซึ่งวิธีการแก้ไขในช่วงแรกก็คือการเพิ่มปริมาณถังขยะเพื่อให้รองรับกับขยะที่มีมากขึ้น นอกจากนี้ประชาชนส่วนใหญ่ก็ไม่ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ เนื่องจากต้องออกไปทำงานนอกบ้านซึ่งมีหลากหลายอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพพ่อค้าแม่ค้าซึ่งจะชอบนำเอาขยะมาทิ้ง เช่น เปลือกทุเรียน เศษอาหาร เศษผักต่าง ๆ³

ภาพที่ 3.1 ประชาชนในชุมชนทิ้งขยะตามบริเวณเขตห้ามทิ้งขยะ, ถ่ายเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2560

³เอกวิตร โตรักษา, สัมภาษณ์โดย ธัญวรรณ์ อินทรโชติ, เทศบาลเมืองคูคต, 1 ธันวาคม 2560.

ภาพที่ 3.2 ประชาชนในชุมชนทิ้งขยะบริเวณข้างทาง, ถ่ายเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2560

นอกจากนี้เทศบาลเมืองคูคตไม่สามารถดำเนินงานและใช้ประโยชน์จากศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมฝั่งตะวันออก ซึ่งตั้งอยู่บริเวณ ตำบลบึงทองหลาง อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ดังนั้นเทศบาลเมืองคูคต จึงต้องหาวิธีการแก้ไขเฉพาะหน้าไปก่อน โดยการจ้างเหมาส่วนเอกชนในการฝังกลบขยะมูลฝอย ซึ่งเกิดปัญหาเอกชนไม่ได้ใช้วิธีกำจัดขยะแบบถูกหลักสุขาภิบาล ทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมกับพื้นที่ใกล้เคียงได้ รวมทั้งปัญหาการรองรับขยะของเอกชน ซึ่งไม่สามารถรองรับได้ในระยะยาว ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในระยะยาว เทศบาลเมืองคูคตจึงได้คิดหาวิธีและเลือกใช้วิธีการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อที่จะทำให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด ซึ่งในปัจจุบันเทศบาลเมืองคูคต ได้ใช้วิธีการในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในพื้นที่ความรับผิดชอบและในชุมชน ได้แก่ การคัดแยกขยะ การแปรรูปขยะเป็นปุ๋ยน้ำชีวภาพ การทำปุ๋ยหมักจากวงบ่อคอนกรีต เป็นต้น รวมทั้งเทศบาลเมืองคูคตมีความพยายามที่จะหาวิธีในการที่จะทำให้สามารถดำเนินการใช้ประโยชน์จากศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมฝั่งตะวันออก จังหวัดปทุมธานี และถึงแม้ว่าจะยังไม่สามารถใช้งานได้ก็ตาม เทศบาลจึงหาวิธีการอื่น ๆ รองรับในการแก้ไขปัญหาควบคู่กันไป โดยบรรจุโครงการศึกษาออกแบบและประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของสถานีแปรรูปของเสียไว้ในแผนสามปี เพื่อรองรับสู่การปฏิบัติและแก้ไขปัญหาต่อไป

ประเภทและองค์ประกอบของขยะมูลฝอยและแหล่งที่มาของขยะมีหลายแห่งและมีคุณสมบัติที่แตกต่างกันตามกิจกรรม โดยส่วนใหญ่ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชนภายใต้การดูแลและรับผิดชอบในเขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองคูคต ได้แก่ ขยะที่เกิดจากที่พักอาศัย ย่านธุรกิจการค้า ตลาดสด สถานที่ราชการ เป็นต้น ทั้งนี้สามารถสรุปและแยกประเภทขององค์ประกอบของขยะมูลฝอย ดังนี้

ตารางที่ 3.3 ประเภทและองค์ประกอบของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นปี พ.ศ. 2560

ประเภท	ร้อยละ
เศษอาหาร	48.39
พลาสติก	17.27
ไม้/ใบไม้	11.16
แก้ว	7.67
กระดาษ	7.31
ผ้า	2.82
อื่นๆ	2.54
หิน/กระเบื้อง	1.14
ยาง/หนัง	0.94
โลหะ	0.56
หลอดไฟ	0.1
อิเล็กทรอนิกส์	0.1
น้ำหนักรวม (ร้อยละ)	100

ที่มา : เทศบาลเมืองคูคต, แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2558-2560 (ปทุมธานี: งานวิเคราะห์นโยบายและแผนกองวิชาการและแผนงาน, 2560), 20.

จากตารางที่ 3.3 จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของขยะมูลฝอยจากน้ำหนักรวมคิดเป็นค่าร้อยละ 100 ซึ่งประเภทการทิ้งขยะมากที่สุดในชุมชนอันดับที่หนึ่ง คือ ขยะประเภทเศษอาหาร อยู่ที่ร้อยละ 48.39 รองลงมาอันดับที่สองคือ ขยะประเภทพลาสติก อยู่ที่ร้อยละ 17.27 และอันดับที่สาม คือ ขยะประเภทไม้และเศษใบไม้ อยู่ที่ร้อยละ 11.16 ซึ่งจะเห็นได้ว่าขยะประเภทเศษอาหารจะมีปริมาณการทิ้งขยะของคนในชุมชนมากที่สุด เนื่องจากพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองคูคตจะเป็นแหล่งชุมชนที่ทำมาค้าขาย ทำให้มีเขตแหล่งตลาดสดเยอะ ตัวอย่างเช่น ชุมชนเสมาฟ้าคราม ชุมชนซอย 39 เป็นต้น รวมถึงที่เขตพักอาศัยที่มีหมู่บ้านจัดสรร ตัวอย่างเช่น หมู่บ้านสราสินีวิลล์ หมู่บ้านสีวลี หมู่บ้านวังทองธานี เป็นต้น จึงอาจมีส่วนทำให้การทิ้งขยะประเภทพลาสติก และขยะประเภทไม้และเศษใบไม้ มีมากขึ้นตามลำดับ ปริมาณขยะมูลฝอย อัตราการเกิดขยะมูลฝอย ปริมาณขยะมูลฝอยที่เก็บขน สามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 3.4 สถานการณ์ขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองคูคต

ประเภท	พ.ศ. 2558	พ.ศ. 2559	พ.ศ. 2560
จำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองคูคต	49,917	45,680	47,964
ปริมาณขยะมูลฝอย (ตัน/วัน)	60-70	65-70	65-70
อัตราการเกิดขยะมูลฝอย (กก./วัน)	1.30-1.40	1.42-1.53	1.42-1.53
ปริมาณขยะมูลฝอยที่เก็บขน (ตัน/วัน)	60-70	65-70	65-70

ที่มา : เทศบาลเมืองคูคต, แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2558-2560 (ปทุมธานี: งานวิเคราะห์นโยบายและแผนกองวิชาการและแผนงาน, 2560), 25-26.

จากตารางที่ 3.4 เป็นการรวบรวมการสรุปจำนวนประชากรของเทศบาลตั้งแต่ปี พ.ศ.2558 ถึง พ.ศ. 2560 โดยจะเห็นว่าจำนวนประชากรในชุมชน ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลเมืองคูคตปี พ.ศ. 2558 ซึ่งเทียบจากประชากรตามทะเบียนราษฎร มีอัตราจำนวนประชากรอยู่ที่ 49,917 คน เป็นอัตราที่เยอะที่สุด ทั้งนี้ปริมาณขยะมูลฝอยโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 60-70 ตันต่อวัน และเทียบกับอัตราการเกิดขยะมูลฝอยจากการทิ้งขยะโดยเฉลี่ยจะอยู่ที่ 1.30-1.40 กิโลกรัมต่อวัน ในขณะที่ปริมาณขยะมูลฝอยที่เทศบาลเมืองคูคตสามารถเก็บขนได้โดยเฉลี่ยจะอยู่ที่ 60-70 ตันต่อวัน ทั้งนี้ระยะเวลาเก็บขนขยะในแต่ละชุมชนจะเก็บ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยระยะทางในการขนขยะมูลฝอยถึงแหล่งกำจัดขยะมูลฝอยที่อำเภอบางไทร จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระยะทาง 130 กิโลเมตร จากแหล่งชุมชน และใน พ.ศ. 2560 จะเห็นว่าจำนวนประชากรอยู่ที่ 47,964 คน ซึ่งมีจำนวนน้อยลงกว่า พ.ศ. 2558 แต่ปริมาณขยะมูลฝอยไม่ได้ลดลงตามจำนวนประชากรแต่กลับกลายเป็นว่ามีจำนวนมากขึ้น โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 65-70 ตันต่อวัน และเทียบกับอัตราการเกิดขยะมูลฝอยจากการทิ้งขยะโดยเฉลี่ยจะอยู่ที่ 1.42-1.53 กิโลกรัมต่อวัน ซึ่งมีการทิ้งขยะต่อวันมากขึ้น ทั้งนี้ปริมาณขยะมูลฝอยที่เก็บขนได้อยู่ที่ 65-70 ตันต่อวัน ซึ่งเทศบาลเมืองคูคตยังสามารถเก็บขยะมูลฝอยตามปริมาณที่ประชากรในชุมชนทิ้งได้อยู่ แต่ทั้งนี้กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม คาดการณ์ปริมาณขยะมูลฝอยที่จะเกิดขึ้นในอนาคตพบว่าปริมาณของขยะมูลฝอยจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนของประชากรในเขตพื้นที่การดูแลของเทศบาล โดยปริมาณประชากรคาดว่าจะมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี ส่งผลให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10 ต่อปี

3.3 การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต

3.3.1 นโยบาย แผนพัฒนา และยุทธศาสตร์

แนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต ในปัจจุบันได้ปรับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนของสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้ง ปัจจัยภายในและภายนอก อีกทั้งเทศบาลต้องเผชิญกับอุปสรรคปัญหาจนบางครั้งทำให้การดำเนินงาน ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้ เทศบาลเมืองคูคต จึงได้วางแผนพัฒนาเทศบาลขึ้น ใหม่ โดยเริ่มกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนเข้า มามีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมกันรับผิดชอบ ร่วมกันรับประโยชน์ โดยระดมความคิดที่หลากหลายของ ภาคประชาชน ภาคเอกชน ไปสู่กระบวนการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายการพัฒนา โดยยึดหลัก “หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” พร้อมทั้งปรับแนวคิดการพัฒนาแบบแยกส่วนมา เน้นแบบองค์รวม “โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ภายใต้ทรัพยากรทางการบริหารที่มีอยู่ อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

โดยมีการวางกรอบวิสัยทัศน์ คือ “คูคตเมืองน่าอยู่ มุ่งสู่ประชาคมอาเซียน” และมีกรอบ พันธกิจ คือ พัฒนา ปรับปรุง บำรุง และรักษา ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ ให้ครอบคลุมทั่วถึง ทุกพื้นที่, พัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ครอบคลุมทุกเพศ ทุกวัย ทุกกลุ่ม ให้มี ความคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นสังคมสันติสุข และพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน โดยจุดมุ่งหมายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของ เทศบาลเมืองคูคต เพื่อปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการให้ได้ มาตรฐานทั่วถึงทุกพื้นที่, เพื่ออนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการรณรงค์สร้างจิต สำนึกให้แก่ประชาชน ปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชนหรือตามแม่น้ำคูคลองให้มีภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมที่ดี, เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน โดยการอบรมส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมสินค้าชุมชน สร้างมูลค่าสินค้า และ หาตลาดรองรับช่องทางจำหน่ายสินค้า และเพื่อการบริหารจัดการที่ดี โดยส่งเสริมภาคประชาชนให้ เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมกับเทศบาล ยึดหลักคนเป็นศูนย์กลางพัฒนา พัฒนาบุคลากร เครื่องมือ เครื่องใช้ สถานที่ปฏิบัติงาน การบริการ การเงิน การคลังของเทศบาล ภายใต้หลักธรรมาภิบาล รวมทั้งดำเนินการตามนโยบายนายกเทศมนตรี และยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับต่าง ๆ

ทั้งนี้ นโยบายและกระบวนการการดำเนินนโยบายของเทศบาลเมืองคูคต ได้คำนึงถึง หลักธรรมาภิบาลเพื่อมุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยรวมและครอบคลุมทุก ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนที่อยู่ในภารกิจตามอำนาจที่ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและ ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีนโยบายที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล คือ นโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม โดยบรรจุแผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2558-2560 กล่าวคือ เทศบาลเมืองคูตได้จัดทำแผนพัฒนาทุกสามปี ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 โดยได้ศึกษาข้อมูลประกอบในการกำหนดรายละเอียดโครงการและกิจกรรมของแผนพัฒนาสามปีของปี พ.ศ. 2558-2560 ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาของเทศบาล คือ

(1) ทบทวนจากแผนพัฒนาสามปีย้อนหลัง พ.ศ. 2558-2560 โดยนำโครงการที่ยังไม่ได้ดำเนินการใน ปี พ.ศ. 2557 ปี พ.ศ.2558 และปี พ.ศ.2559 มาพิจารณาทบทวนกำหนดรายละเอียด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย งบประมาณ หรือจัดลำดับความสำคัญของโครงการใหม่ และเพิ่มเติมโครงการสำหรับปี พ.ศ. 2561

(2) ใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีโดยสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนทุกชุมชนในเขตเทศบาล โดยได้แต่งตั้งคณะทำงานซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของเทศบาล ให้คำแนะนำในการจัดทำให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ สนับสนุนข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนชุมชนเป็นรายชุมชน และสนับสนุนการนำ (ร่าง) แผนชุมชน นำเสนอในการประชาคมต่อสมาชิกในชุมชน ตลอดจนพิจารณานำโครงการและกิจกรรมที่ต้องดำเนินการร่วมกับชุมชน และโครงการหรือกิจกรรมที่เกินขีดความสามารถทุกชุมชนมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี และพิจารณานำโครงการที่เป็นปัญหาความต้องการของประชาชนจากการจัดเวทีประชาคมเทศบาลเมืองคูต มาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี ทั้งนี้เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่บูรณาการ การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล เพื่อเป็นจุดเชื่อมต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลกับปัญหาความต้องการของประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่ความเห็นพ้องต้องกันและการทำงานร่วมกันของภาคีการพัฒนาในพื้นที่ให้เกิดเป็นผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ เพื่อความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และตอบสนองความต้องการของประชาชน

(3) อำนาจหน้าที่ตามภารกิจถ่ายโอน 6 ด้าน ได้แก่

(3.1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

(3.2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต

(3.3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย

(3.4) ด้านการวางแผนส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว

(3.5) ด้านการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(3.6) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนา จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

(4) นโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(4.1) ปรับปรุงและดูแลสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัยและปราศจากมลพิษ

(4.2) พัฒนาระบบการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลอย่างถูกหลักสุขาภิบาล

(4.3) ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกของประชาชน ชุมชน ให้เห็นคุณค่าในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(4.4) ส่งเสริมและรณรงค์ให้ชุมชน ประชาชน และผู้ประกอบการได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขและลดปัญหาน้ำเสีย

(4.5) พัฒนาและปรับปรุงระบบการบำบัดน้ำเสียที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ

(5) ในการประเมินผลการนำแผนพัฒนาสามปีไปปฏิบัติในเชิงปริมาณ เป็นการนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 เทศบาลเมืองคูคต ใช้แผนพัฒนาสามปีเป็นกรอบในการจัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งมีโครงการจากแผนพัฒนาสามปีที่ได้รับอนุมัติงบประมาณ โดยจำแนกตามยุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งและสาธารณูปโภค ดังนี้ 1. แนวทางการพัฒนาก่อสร้าง บูรณะซ่อมแซมถนน ท่อระบายน้ำ ทางเท้าและสะพาน 2. แนวทางการพัฒนาติดตั้งไฟฟ้าทางสาธารณะ ขยายเขตไฟฟ้า และขยายเขตบริการประปา 3. แนวทางการพัฒนาระบบการจราจร

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิต ดังนี้ 1. แนวทางการพัฒนาป้องกันรักษา และส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน 2.แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษา วัฒนธรรมในชุมชน 3. แนวทางการพัฒนา ส่งเสริมสวัสดิการและนันทนาการ 4. แนวทางการพัฒนาส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้ 1. แนวทางการพัฒนาในการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2. แนวทางการพัฒนาบำบัด พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจ ดังนี้ 1.แนวทางการพัฒนาส่งเสริมอาชีพ เพิ่มรายได้ และขยายโอกาส 2. แนวทางการพัฒนาส่งเสริมสินค้า หนึ่งชุมชน หนึ่งผลิตภัณฑ์

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาการบริหารจัดการที่ดี ดังนี้ 1. แนวทางการพัฒนาส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน 2. แนวทางการพัฒนาปรับปรุง พัฒนาบุคลากร เครื่องมือ เครื่องใช้ และสถานที่ปฏิบัติงาน 3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ การเงิน และงบประมาณ

ทั้งนี้เทศบาลเมืองคูคตได้ออกกฎหมายเทศบัญญัติเทศบาลเมืองคูคต เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลและขยะมูลฝอย พ.ศ. 2540 เพื่อใช้บังคับในเขตเทศบาล โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ตามความในมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2510 ประกอบกับ

มาตรา 20 มาตรา 54 มาตรา 55 มาตรา 58 และมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 โดยผู้ที่มีอำนาจในการเสนอร่างเทศบัญญัติ ได้แก่ นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และมีคำสั่งอนุมัติโดยผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี จังหวัดราชบุรีบุรีไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 เทศบัญญัตินี้เรียกว่า “เทศบัญญัติเทศบาลเมืองคูคต เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูล และมูลฝอย พ.ศ. 2540”

ข้อ 2 เทศบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับในเขตเทศบาลเมืองคูคต เมื่อได้ประกาศไว้โดย เปิดเผย ณ สำนักงานเทศบาลเมืองคูคต แล้วเจ็ดวัน

ข้อ 3 นับแต่วันที่เทศบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นต่อไปให้ยกเลิกบรรดา ข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ กฎข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งอื่น ๆ ในส่วนที่ได้ตราไว้แล้วในเทศบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับเทศบัญญัตินี้ ให้ใช้เทศบัญญัตินี้แทน

ข้อ 4 ในเทศบัญญัตินี้

“เจ้าพนักงานท้องถิ่น” หมายความว่า นายกเทศมนตรีเมืองคูคต

“เจ้าพนักงานสาธารณสุข” หมายความว่า เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535

“มูลฝอย” หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง มูลสัตว์หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใด ซึ่งเก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น

“สิ่งปฏิกูล” หมายความว่า อุจจาระหรือปัสสาวะ และหมายความรวมถึงสิ่งอื่นใดซึ่งเป็นสิ่งโสโครกหรือมีกลิ่นเหม็น

“ที่หรือทางสาธารณะ” หมายความว่า สถานที่ หรือทางซึ่งมิใช่เป็นของเอกชนและประชาชนสามารถใช้ประโยชน์หรือใช้สัญจรได้

“อาคาร” หมายความว่า ตึก บ้าน ร้าน คลังสินค้า สำนักงาน หรือสิ่งก่อสร้างขึ้นอย่างอื่น ซึ่งบุคคลอาจเข้าอยู่ หรือเข้าใช้สอยได้

ข้อ 5 ห้ามมิให้ผู้ใดถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะ ซึ่งสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่เทศบาลเมืองคูคตจัดไว้ให้ หรือในที่ซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นอนุญาตให้จัดตั้ง

ข้อ 6 เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร หรือสถานที่ใด ๆ ต้องจัดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย สำหรับอาคารหรือสถานที่ของตน ตลอดจนต้องรักษาบริเวณอาคารหรือสถานที่ของตน ไม่ให้มีสิ่งปฏิกูลหรือ มูลฝอย ในประการที่ขัดต่อสุขลักษณะ และที่รองรับมูลฝอยต้องไม่รั่ว ซึม และ

จะต้องมีฝาปิดมิดชิดเพื่อป้องกันแมลงและสัตว์ตามแบบซึ่งเจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นเห็นชอบ

ข้อ 7 ห้ามมิให้ผู้ใดนำสิ่งปฏิกูลไปในที่หรือทางสาธารณะ เว้นแต่จะได้จัดภาชนะหรือที่รองรับมิดชิดไม่ให้สิ่งปฏิกูล หรือกลิ่นเหม็นรั่วออกมาข้างนอก

ข้อ 8 ห้ามผู้ใดถ่าย เท ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในที่รองรับมูลฝอย

ข้อ 9 เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใด จะต้องให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาล คุกต หรือผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นแค่ฝ่ายเดียวเท่านั้น.เป็นผู้เก็บขนสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยจากอาคารหรือสถานที่ของตน โดยเสียค่าธรรมเนียมในการให้บริการเก็บ ขนสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายเทศบัญญัตินี้

ข้อ 10 ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินกิจการรับทำการเก็บ ขน กำจัดสิ่งปฏิกูล หรือ มูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองคุกต โดยทำเป็นธุรกิจหรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการเว้นแต่ได้รับใบอนุญาตตามอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายเทศบัญญัตินี้ และในการดำเนินกิจการตามความในวรรคก่อน ผู้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น และคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข ตลอดจนหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดไว้ในการออกใบอนุญาต รวมทั้งจะเรียกเก็บค่าบริการได้ไม่เกินอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายเทศบัญญัติ

ข้อ 11 ห้ามมิให้ผู้ซึ่งมิได้เป็นเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองคุกต ทำการเก็บ ขน คู้ยเขี่ยหรือขุดมูลฝอยในที่รองรับ รถขน เรือขน หรือ สถานที่ถ่าย เททิ้งมูลฝอยใด ๆ ของเทศบาลเมืองคุกต และทำการถ่าย เท ขน หรือเคลื่อนย้ายสิ่งปฏิกูลในถังรองรับ รถขน เรือขน สถานที่ถ่าย เท เก็บหรือพักสิ่งปฏิกูลของเทศบาลเมืองคุกต

ข้อ 12 ผู้ใดฝ่าฝืน ข้อ 10 แห่งเทศบัญญัตินี้ มีความผิดตามมาตรา 71 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

ข้อ 13 ผู้ใดฝ่าฝืนเทศบัญญัตินี้ข้อหนึ่งข้อใด มีความผิดตามมาตรา 73 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เว้นแต่เป็นการฝ่าฝืนตามข้อ 12 แห่งเทศบัญญัตินี้

ข้อ 14 ให้นายกเทศมนตรีเมืองคุกต มีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัตินี้และให้มีอำนาจออกกระเปียบ ประกาศ หรือ คำสั่ง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการในการขอ และการออกใบอนุญาต การขอต่ออายุใบอนุญาตและการอนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตการขอรับแทนใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาต ตลอดจนเพื่อปฏิบัติการอื่นใดให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ⁴

⁴เทศบัญญัติเทศบาลเมืองคุกต การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย 2540, ข้อ 1-14, *ราชกิจจานุเบกษา*, (15 พฤษภาคม 2540): 11-12.

3.3.2 โครงสร้างหน่วยงานและลักษณะหน่วยงาน

ด้านการปกครององค์การเทศบาลประกอบด้วย สภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี จากผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเมืองคูคต ที่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2555 ทำให้เทศบาลเมืองคูคต มีคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองคูคต ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นครบตามจำนวน โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง ปัจจุบันการบริหารงานของเทศบาลเมืองคูคต มีนางสุภารมย์ โลทะกะ เป็นนายกเทศมนตรี ซึ่งได้แต่งตั้งคณะผู้บริหาร คือ นายวิโรจน์ ปานนุ่ม, นายณรงค์ อุทัยพันธ์ และนายอภิชาติ อนันต์ไพฑูรย์ เป็นรองนายกเทศมนตรี การบริหารกิจการของเทศบาลคูคต อยู่ในความควบคุมและรับผิดชอบของนายกเทศมนตรี โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชารองจากนายกเทศมนตรี รับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำของเทศบาล ให้เป็นไปตามนโยบายและมีอำนาจหน้าที่อื่นที่กฎหมายกำหนด โดยมีรองปลัดเทศบาล จำนวน 3 คน หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกอง เป็นผู้ช่วยเหลือปลัดเทศบาลในการบริหารงานและสถานธนาภิบาลเทศบาลฯ

สำหรับการบริหารจัดการเรื่องขยะมูลฝอยอยู่ในความรับผิดชอบของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก สำหรับผู้บริหารที่รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรงอาจแบ่งออกได้เป็นดังนี้

3.3.2.1 ฝ่ายการเมือง ประกอบด้วย

- (1) นายกเทศมนตรี
- (2) เทศมนตรีที่รับผิดชอบเรื่องสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

3.3.2.2 ข้าราชการประจำระดับบริหาร ประกอบด้วย

- (1) ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
- (2) ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
- (3) หัวหน้ากองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
- (4) หัวหน้าฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข
- (5) เจ้าพนักงานสุขาภิบาล
- (6) หัวหน้างานรักษาความสะอาด

3.3.2.3 ข้าราชการระดับปฏิบัติ ประกอบด้วย

- (1) หัวหน้างานบริหารรักษาความสะอาด
- (2) พนักงานขับรถ
- (3) พนักงานเก็บขยะ
- (4) พนักงานกวาดถนน

โครงสร้างหน่วยงานและการแบ่งงานในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูต จะอยู่ในการดูแลและการรับผิดชอบของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตามผังโครงสร้างส่วนราชการ

ตารางที่ 3.5 ผังโครงสร้างส่วนราชการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

ที่มา : เทศบาลเมืองคูต, แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2558-2560 (ปทุมธานี: งานวิเคราะห์นโยบายและแผนกองวิชาการและแผนงาน, 2560), 40.

จากตารางที่ 3.5 ผังโครงสร้างส่วนราชการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม สามารถอธิบายหน้าที่ความรับผิดชอบได้ดังนี้

1. ฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข

1.1 งานวางแผนสาธารณสุข มีหน้าที่เกี่ยวกับงานวางแผนด้านสาธารณสุข งานจัดทำแผนตามโครงการบริการสาธารณสุขให้สอดคล้องกับปัญหาสาธารณสุขท้องถิ่น

1.2 งานเผยแพร่และฝึกอบรม มีหน้าที่เกี่ยวกับงานเผยแพร่งานกิจกรรมทางวิชาการ ด้านสาธารณสุข งานฝึกอบรม และศึกษาดูงาน

1.3 งานรักษาความสะอาด มีหน้าที่เกี่ยวกับงานกวาดล้างทำความสะอาด งานเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย งานขนถ่ายขยะมูลฝอย

1.4 งานสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่เกี่ยวกับงานควบคุมด้าน สุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม

2. ฝ่ายบริการและส่งเสริมการอนามัย

2.1 งานศูนย์บริการสาธารณสุข มีหน้าที่เกี่ยวกับงานให้บริการรักษาพยาบาลในและนอกสถานที่ งานวางแผนและจัดการให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ช่วย

2.2 งานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ มีหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

2.3 งานสัตวแพทย์ มีหน้าที่เกี่ยวกับงานควบคุมและรับผิดชอบโรคสัตว์

2.4 งานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ มีหน้าที่เกี่ยวกับป้องกันและสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

3 งานธุรการ มีหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการของกองหรือฝ่ายและงานดังต่อไปนี้ คือ งานสารบรรณ การรับ-ส่งหนังสือ

3.3.3 การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

คณะรัฐมนตรีลงมติเห็นชอบด้วยกับแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล (พ.ศ. 2559 - 2564) ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ และให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกระทรวงมหาดไทย จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศระยะสั้น พ.ศ. 2559 - 2560 และนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กล่าวในรายการคืนความสุขให้คนในชาติ ไว้ดังนี้

การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยอย่างเป็นรูปธรรมและได้เร่งรัดมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยบูรณาการร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประเทศไทยไร้ขยะตามแนวทางประชารัฐระยะหนึ่งปีโดยใช้หลักการ 3R คือการใช้ น้อย ใช้ซ้ำ และกลับมาใช้ใหม่ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยในภาพรวมของประเทศลดลงร้อยละ 5⁵

ในการนี้กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาเน้นการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด

⁵ คืนความสุขให้คนในชาติ, 27 พฤษภาคม 2559.

และจัดทำระบบเก็บและขนขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ภายใต้หลักการ 3R และหลักการประชารัฐ ดังนั้นเพื่อให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนจังหวัดสะอาดบรรลุวัตถุประสงค์และเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เทศบาลเมืองคูคตจังหวัดปทุมธานี จึงแต่งตั้งคณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การกำกับดูแลของในอำเภอโดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองคูคต	เป็นประธานฯ
รองนายกเทศมนตรีเมืองคูคต	เป็นคณะทำงาน
รองปลัดเทศบาลเมืองคูคต	เป็นคณะทำงาน
ประธานชุมชนทุกชุมชนในเขตเทศบาล	เป็นคณะทำงาน
ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนหรือผู้แทน	เป็นคณะทำงาน
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโพสพผลเจริญ	เป็นคณะทำงาน
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดลาดสนุ่น	เป็นคณะทำงาน
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดประยูรธรรมมาราม	เป็นคณะทำงาน
ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสังคีต	เป็นคณะทำงาน
ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองคูคต	เป็นคณะทำงาน
เจ้าอาวาสวัดลาดสนุ่นหรือผู้แทน	เป็นคณะทำงาน
เจ้าอาวาสวัดประยูรธรรมารามหรือผู้แทน	เป็นคณะทำงาน
ผู้จัดการห้างสรรพสินค้าโลตัส สาขาลำลูกกาคลอง2	เป็นคณะทำงาน
ผู้จัดการห้างสรรพสินค้าบิ๊กซีหรือผู้แทน	เป็นคณะทำงาน
ผู้จัดการห้างสรรพสินค้าเซียร์รังสิต	เป็นคณะทำงาน
ปลัดเทศบาลเมืองคูคต	เป็นคณะทำงาน
ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	เป็นคณะทำงาน

โดยอำนาจและหน้าที่ดังนี้

1. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลขยะมูลฝอยที่เพื่อจัดทำฐานข้อมูลขยะมูลฝอย
2. จัดทำแผนปฏิบัติการระดับท้องถิ่นด้วยการประชาคมหมู่บ้าน เพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการดำเนินงานให้แก่หมู่บ้านชุมชนในพื้นที่
3. กำหนดจุดรวบรวมของเสียขยะอันตรายในชุมชนอย่างน้อยชุมชนละ 1 จุด
4. ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะและการบริหารจัดการขยะให้ประชาชนในพื้นที่

5. สนับสนุนงบประมาณด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านชุมชนเพื่อนำไปดำเนินการตามแผนปฏิบัติการในระดับท้องถิ่น

6. ติดตามและประเมินผลรายงานผลดำเนินงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนจังหวัดสะอาดเสนอต่อนายอำเภอ

7. หน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยจากแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของของเทศบาล เป็นแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” และโครงการคูศตเมืองสะอาด เทศบาลเมืองคูศตมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานและความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกดังนี้

1. ร่วมมือและประสานงานร่วมกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี ซึ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ตามที่สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดมีบทบาท 2 ส่วนที่สำคัญ คือ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัด รวมถึงเป็นฝ่ายเลขานุการในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมจังหวัดและคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น โดยการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูศตกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี จะเป็นความร่วมมือที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาครัฐและชุมชนในสังคมแบบบูรณาการ ที่ต้องการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนลง กล่าวคือ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี จะทำการให้การสนับสนุนเทศบาลเมืองคูศต และจะเป็นผู้ประเมินการดำเนินงานของเทศบาลเมืองคูศตในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ดูแลและรับผิดชอบอีกด้วยเช่นกัน

2. ร่วมมือและประสานงานร่วมกับกรมอนามัย กล่าวคือ ให้กรมอนามัยเข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอด พัฒนาศักยภาพ ชีตความสามารถ และการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพ การจัดการปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ การอนามัยสิ่งแวดล้อมที่จะผลต่อชุมชนที่เกิดจากขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูศต

3. ร่วมมือและประสานงานร่วมกับประชาชนในเขตชุมชน กล่าวคือ ในการดำเนินโครงการจังหวัดสะอาด และโครงการคูศตเมืองสะอาด เทศบาลเมืองคูศตได้ร่วมมือกับตัวแทนผู้นำในการร่วมกันดำเนินโครงการ เพื่อกำหนดและสร้างเป้าหมายการดำเนินการเดียวกัน ซึ่งโครงการจังหวัดสะอาด มีชุมชน ทอส.9 เป็นตัวแทนชุมชนและเข้าร่วมโครงการ และโครงการคูศตเมืองสะอาด มีชุมชนที่เข้าร่วมโครงการมีทั้งหมด 11 ชุมชน คือ ชุมชนทอส.9, ชุมชนเสมาฟ้าคราม 25, ชุมชนฟ้าครามนคร,ชุมชนเดชนันต์รวมใจ, ชุมชนสราสินีวิลด์ 1, ชุมชนร่มเย็น, วัดประยูรธรรมารามพร้อมศรีสามัคคี,ชุมชนรณชัย,ชุมชนร่มโพธิ์ทองพัฒนา และชุมชนเดชเจริญ ทั้งนี้จึงทำให้การประสานงานไม่ใช่แค่กับภายในหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการประสานงานในส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นก็คือ ประชาชนในชุมชน โดยมีการร่วมมือกับประธานกรรมการ

ชุมชน และรองประธานกรรมการชุมชน ในการเป็นตัวแทนและเป็นกระบอกเสียงให้กับประชาชน ในชุมชนในแต่ละชุมชน ในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน อีกทั้งเทศบาลเมืองคูคตใช้กลวิธี และกิจกรรมหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์ประชาสัมพันธ์จากการกระจายเสียง การแจกใบปลิว การแจกซีดีชุมชนตัวต้นแบบ การแปรรูปขยะเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำปุ๋ยหมักบ่อวงคอนกรีต กิจกรรมถนนปลอดถังขยะ ซึ่งวิธีการเหล่านี้ล้วนต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายรวมทั้ง ประชาชนในแต่ละชุมชน

3.3.4 ลักษณะผู้ปฏิบัติและหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการ งานสุขาภิบาลและ สิ่งแวดล้อมงานสัตวแพทย์ งานศูนย์บริการสาธารณสุข งานรักษาความสะอาดซึ่งดูแลด้านการจัดการ ขยะมูลฝอย ก็ถือเป็นหน้าที่หลักของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมตามรัฐธรรมนูญมาตรา 290 องค์ประกอบรองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย บัญญัติพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของเทศบาลในการรักษาความ สะอาดของถนนทางเดิน และที่สาธารณะ รวมถึงทั้งการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และ พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 18 การเก็บขนหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยใน ราชการท้องถิ่นใดให้เป็นอำนาจของการบริหารท้องถิ่นนั้น

จากผังโครงสร้างการแบ่งส่วนการบริหารงานของเทศบาล โครงสร้างกองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานให้เป็นไปตาม เจตนารมณ์ ของกฎหมายที่ว่าด้วยการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกฎหมายอื่นใดที่เกี่ยวข้อง พัฒนา และปรับปรุงงานด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม การอาชีวอนามัยการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุม ป้องกันโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ การพัฒนาพฤติกรรมอนามัย การสุขาภิบาลและอนามัย สิ่งแวดล้อม จัดให้บริการเผยแพร่ความรู้ทางด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การควบคุม สิ่งแวดล้อม การคุ้มครองผู้บริโภค จัดบริการ รักษาความสะอาด การจัดการขยะมูลฝอยและ ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย ทั้งนี้โครงสร้างกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมมี 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารงานสาธารณสุขและฝ่ายบริหารและส่งเสริมการอนามัย โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษางานรักษาความสะอาดเป็นหลัก เพราะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการขยะ มูลฝอยในเขตพื้นที่รับผิดชอบโดยตรง โดยแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต ได้ ดำเนินแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทาง มีกระบวนการและขั้นตอนการทำงานทั้งในด้านงาน กวาดล้างทำความสะอาด งานเก็บรวบรวมและขนถ่ายขยะมูลฝอย และรวมถึงงานกำจัดขยะมูลฝอย และควบคุมสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยโดยเทศบาลเมืองคูคตได้จัดโครงการที่ต้องการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการทำงานของพนักงานรักษาความสะอาดไว้ ดังนี้

3.3.4.1 โครงการพัฒนาศักยภาพของพนักงานรักษาความสะอาด

เทศบาลเมืองคูตต้องการพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจ และการปรับตัวของผู้ปฏิบัติงาน และมีการประเมินคุณภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่และพนักงานในทุกปี อีกทั้งมีการจัดโครงการการอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ พนักงาน และผู้ปฏิบัติ ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้กับบุคลากรในเทศบาล ทั้งนี้ด้านการจัดการขยะมูลฝอย งานรักษาความสะอาด กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพของพนักงานรักษาความสะอาด เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานรักษาความสะอาดให้นำความรู้จากการศึกษาดูงานในแต่ละพื้นที่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับเทศบาลเมืองคูตตามความเหมาะสม ทั้งยังกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ที่มีความตื่นตัว ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

โดยเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาบุคลากรในเทศบาล ได้แก่ คณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาลพนักงานเทศบาล ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างตามภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไปของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 105 คน

วิธีดำเนินการ กล่าวคือ จัดทำโครงการและขออนุมัติโครงการ จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆในการจัดทำโครงการ ประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเทศบาล ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างตามภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไป กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง โดยมีการทัศนศึกษาดูงานด้านการรักษาความสะอาด และสิ่งแวดล้อมที่ สำนักงานเทศบาลเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีระยะเวลาในการดำเนินการอยู่ที่ 6 เดือน ซึ่งผู้รับผิดชอบโครงการคือ งานรักษาความสะอาด รับผิดชอบโดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้มีการติดตามและประเมินผลประสิทธิภาพของบุคลากร

ผมเคยเข้าร่วมโครงการดังกล่าว โดยเป็นการไปที่ทัศนศึกษาดูงานที่สำนักงานเทศบาลเพชรบูรณ์จังหวัดเพชรบุรี เป็นเวลา 3 วัน มีการฝึกอบรมในเรื่องของความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอย เพราะตัวผมเองไม่มีความรู้มากเกี่ยวกับเรื่องขยะมูลฝอย รู้แค่ว่าในแต่ละวันจะต้องขับรถไปเก็บขยะที่ชุมชนใดเท่านั้น ซึ่งการทำงานก็เป็นแบบใช้กำลังแรงงานตากแดด ตากลม บางครั้งฝนตกก็ทำให้เปียก ซึ่งไม่ค่อยมีแรงบันดาลใจในการทำงานเท่าไร อีกทั้งรายได้ที่ได้ก็น้อยมาก ๆ ผมว่าการที่เทศบาลมีการจัดการฝึกอบรมทำให้ตัวผมมีความรู้มากขึ้น ในด้านการจัดการขยะและรู้หน้าที่ของคนอื่นมากขึ้น เพราะจริง ๆ แล้วการทำงานในหน้าที่ของการขับรถเก็บขยะก็มีหน้าที่คล้าย ๆ กันทุกที่ แต่การไปอบรมดูงานที่สำนักงานเทศบาลเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบุรี ทำให้รู้ว่าอาชีพการบริการนั้นสำคัญ เพราะทุก ๆ อาชีพล้วนมีความสำคัญในตัวของมันเอง อาชีพขับรถ

ขยะก็เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ต้องทำให้ดีที่สุด เพราะถ้าไม่มีเราก็มไม่มีใครมาทำหน้าที่ตรงนี้
ได้ดี ถ้าไม่รักและเข้าใจในหน้าที่ของตนเอง”⁶

ภาพที่ 3.3 เทศบาลเมืองคูคต, “การศึกษาดูงานโครงการพัฒนาศักยภาพของพนักงานรักษาความ
สะอาด,” สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2560, [http://www.khukhot.go.th /index.php?page
=activity&content](http://www.khukhot.go.th/index.php?page=activity&content)

ฉันเพิ่งได้มาทำงานเป็นพนักงานกวาดถนนกับเทศบาลเมืองคูคตได้ไม่นาน ก่อน
หน้านีทำงานเป็นเด็กเสิร์ฟ แต่ด้วยอายุเริ่มมากขึ้น แล้วต้องเลิกงานดึก ทำให้อยาก
ทำงานที่ไม่เลิกงานดึก ที่ฉันได้มาทำที่นี่ เพราะมีคนรู้จักข้างบ้านแนะนำให้มาสมัคร
เพราะเทศบาลประกาศลงในเว็บว่ารับสมัครพนักงานกวาดถนน ตอนนี้ฉันรู้สึกว่ามี
เพื่อนมากขึ้น ส่วนมากจะเป็นคนอายุน้อยกว่าดิฉัน สำหรับความพอใจในการทำงานนั้น
ฉันรู้สึกว่ามี ความพอใจในระดับหนึ่งเพราะเป็นการทำงานที่ไม่ได้อยู่ในที่ร้อน บางวันต้อง
ตากแดด ตากลม แต่ด้วยความที่เทศบาลเมืองคูคตอยู่ใกล้ ๆ บ้านเลยต้องทำ⁷

ฉันกวาดถนนบริเวณหมู่บ้านวังทองธานี ที่นี่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีการทิ้งขยะมาก
เท่าไร เพราะประชาชนมีการทิ้งขยะลงถังขยะอยู่มาก การทำงานเลยกวาดแค่พวกฝุ่น
และพวกเศษใบไม้ และเก็บขยะจากบางบ้านลงถังขยะ ฉันทำงานเป็นพนักงานกวาด
ถนนกับเทศบาลเมืองคูคตมา 1 ปี ซึ่งไม่ได้มีปัญหากับการทำงานมาก จะมีขยะเยอะก็

⁶พนักงานขับรถเก็บขยะ, สัมภาษณ์โดย ธัญวรัตน์ อินทรโชติ, เทศบาลเมืองคูคต,
8 ธันวาคม 2560.

⁷พนักงานกวาดถนน คนที่ 1, สัมภาษณ์โดย ธัญวรัตน์ อินทรโชติ, เทศบาลเมืองคูคต,
8 ธันวาคม 2560.

ตอนช่วงเทศบาลกาล อย่างเช่น ช่วงสงกรานต์ แต่เทศบาลให้แต่เงินเดือน แต่ถ้ามี เทศกาลก็จะได้พวกขนมจากพี ๆ ในเทศบาล ก็ไม่ได้รู้สึกตื่นเต้นอะไรมากเท่าไร⁸

ผมทำงานเป็นพนักงานขับรถขนขยะมูลฝอยกับเทศบาลเมืองคูคตมา 10 เดือน แล้วได้รับมอบหมายให้ขับไปเก็บเขตอนุสรณ์สถาน, ชุมชนร่มโพธิทอง, หมู่บ้านการ์เด้น โสม ส่วนมากไม่มีปัญหาอะไรมาก แต่อาทิตย์นึงทำงาน 6 วัน มีวันหยุด 1 วัน ส่วน การขับรถขยะจะมีคนขับสลับหมุนเวียนกันทำงาน ทุกวันนี้ไม่ได้รู้สึกมีแรงจูงใจในการ ทำงานเท่าไร ด้านความรู้เรื่องการขับรถขยะ เนื่องจากผมมีพื้นฐานขับรถเป็นอยู่แล้ว แต่เรื่องการบังคับรถในการเปิดฝาถัง ก็มีคนสอน เลยคิดว่าไม่ยากอะไรมาก⁹

ผมทำงานเป็นพนักงานเก็บขนขยะท้ายรถคู่กับพี่เขา งานส่วนใหญ่ คือ การเก็บขน ขยะตามบ้านเรือน ก็มีคนในชุมชนทิ้งขยะเยอะมาก และบางบ้านก็ไม่ได้คัดแยกขยะ หรือนำขยะมาใส่ถุงขยะ ทำให้การเก็บก็จะเกิดปัญหาเรื่องสุขลักษณะ ทั้งกลิ่นเหม็น จากเศษอาหาร และขยะมูลฝอยต่าง ๆ ผมมองว่าเทศบาลควรแก้ไขในปัญหาพวกนี้¹⁰

3.3.5 อัตราจำนวนบุคลากร

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองคูคต มีอัตราโครงสร้างบุคลากร ตามโครงสร้างการแบ่งงานภายในเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นพนักงานเทศบาลสามัญ โดยเป็นส่วน บริหารและคุมงาน กับส่วนที่เป็นลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้าง โดยเป็นผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ โดย การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล บุคลากรในการปฏิบัติงาน จำนวน 73 คน มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 3.6 จำนวนบุคลากรด้านการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต

พนักงานเทศบาลสามัญ		พนักงานลูกจ้าง	
ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	ตำแหน่ง	จำนวน (คน)
ผู้อำนวยการงานสาธารณสุข	1	พนักงานขับรถขนขยะมูลฝอย	13
หัวหน้าฝ่ายบริหารสาธารณสุข	0	พนักงานเก็บขนขยะท้ายรถ	39

⁸ พนักงานกวาดถนนคนที่ 2, สัมภาษณ์โดย ธัญวรัตน์ อินทรโชติ, เทศบาลเมืองคูคต, 8 ธันวาคม 2560.

⁹ พนักงานขับรถขนขยะมูลฝอย, สัมภาษณ์โดย ธัญวรัตน์ อินทรโชติ, เทศบาลเมืองคูคต, 8 ธันวาคม 2560.

¹⁰ พนักงานเก็บขนขยะท้ายรถ, สัมภาษณ์โดย ธัญวรัตน์ อินทรโชติ, เทศบาลเมืองคูคต, 8 ธันวาคม 2560.

หัวหน้างานรักษาความสะอาด	1	พนักงานกวาดถนน	14
พนักงานเทศบาล	5		

ที่มา : เทศบาลเมืองคูคต, แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2558-2560 (ปทุมธานี: งานวิเคราะห์นโยบายและแผนกองวิชาการและแผนงาน, 2560), 44.

3.3.6 อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้

การให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคตครอบคลุมทั้งเขตเทศบาลโดยมีรถบรรทุกขยะมูลฝอยแบบอัดท้าย ซึ่งเป็นรถยนต์บรรทุกขยะที่ติดตั้งชุดอัดขยะไว้ด้านหลังท้ายชุดตู้เก็บขยะเพื่อการจัดเก็บขยะให้ได้ปริมาณมากกว่ารถเก็บขยะทั่วไป โดยการทำงานของชุดอัดขยะและชุดยกชุดอัดขยะทำงานด้วยระบบไฮดรอลิก ทั้งนี้กระบอกไฮดรอลิกเป็นของชุดอัดขยะและชุดยกชุดอัดขยะเป็นกระบอกไฮดรอลิกที่มีคุณภาพสูงได้รับการรับรองผลิตภัณฑ์มาตรฐานอุตสาหกรรม และมีถังขยะดังนี้ รถบรรทุกขยะมูลฝอยแบบอัดท้ายจำนวน 13 คัน มีถังนี้ ขนาดบรรทุก 14 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 3 คัน และขนาดบรรทุก 12 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 10 คัน โดยระยะเวลาเก็บขนขยะมูลฝอยในแต่ละชุมชน 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์

ตารางที่ 3.7 ข้อมูลรถเก็บขนขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต

ลำดับที่	หมายเลขทะเบียน	ประเภท	ขนาดความจุ (ลบ.ม.)	จำนวนพนักงานท้ายรถ (คน)	จำนวนเที่ยวการเก็บขน (เที่ยว)	ระยะเวลาในการเก็บขนต่อเที่ยว (ชั่วโมง)
1	82-2061	รถอัดท้าย	12	3	1	4
2	82-2062	รถอัดท้าย	12	3	1	4
3	82-2063	รถอัดท้าย	12	3	1	4
4	82-2064	รถอัดท้าย	12	3	1	4
5	82-2065	รถอัดท้าย	12	3	1	4
6	82-5196	รถอัดท้าย	12	3	1	4
7	82-5197	รถอัดท้าย	12	3	1	4
8	82-4960	รถอัดท้าย	12	3	1	4
9	82-7838	รถอัดท้าย	12	3	1	4
10	บ.7880	รถอัดท้าย	12	3	1	4

11	82-5906	รถอัดท้าย	14	3	1	4
12	82-5907	รถอัดท้าย	14	3	1	4
13	82-5908	รถอัดท้าย	14	3	1	4

ที่มา : เทศบาลเมืองคูคต, แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2558-2560 (ปทุมธานี: งานวิเคราะห์นโยบายและแผนกองวิชาการและแผนงาน, 2560), 46.

โดยเทศบาลเมืองคูคตมีอุปกรณ์ถังพักเพื่อรองรับขยะเทศบาลเป็นถังขยะโลหะ 200 ลิตร จำนวน 250 ใบ ถังขยะขนาด 100 ลิตร จำนวน 200 ใบ และในปี พ.ศ. 2559 เทศบาลเมืองคูคตได้จัดหาอุปกรณ์ถังพักเพื่อรองรับขยะมูลฝอยเพิ่มเติมเป็นถังโพลีเอทิลีนมีล้อเซ็นฝาปิดขนาดบรรจุ 120 ลิตร จำนวน 400 ใบ

3.3.7 การจัดเก็บค่าธรรมเนียม

การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะของเทศบาลเมืองคูคตเป็นหน้าที่ของกองคลัง โดยปัจจุบันทางเทศบาลจะเก็บค่าธรรมเนียมจากครัวเรือนในอัตรา 40 บาท/คนเรือน/เดือน ซึ่งปัจจุบันเทศบาลจะจัดเก็บเป็นรายปีละ 1,200 บาท ต่อครัวเรือน แต่ยังมีประมาณ 30% ที่ไม่สามารถจัดเก็บเป็นรายปีได้เนื่องจากบางบ้านเป็นบ้านเช่าซึ่งมีการเปลี่ยนผู้อยู่อาศัยอยู่ตลอดเวลา ทำให้ส่วนนี้ยังต้องจัดเก็บเป็นรายเดือน ส่วนร้านอาหารซึ่งสร้างขยะมากกว่าครัวเรือนอื่นทั่วไป ทำให้เทศบาลจึงจะเก็บค่าธรรมเนียมในอัตรา 50 บาท/ครั้ง/เดือน โดยค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้ไม่เพียงพอต่อค่าจัดการขยะแต่เป็นราคาที่เหมาะสม

3.3.8 งบประมาณรายรับและรายจ่าย

จากค่าแถมงบประมาณประกอบงบประมาณรายจ่าย เทศบาลเมืองคูคตมีรายรับและรายจ่ายดังตารางที่ 3.8 และ 3.9

ตารางที่ 3.8 งบประมาณรายรับ ประจำปีงบประมาณ 2558

รายรับ	รับจริง 2556	รับจริง 2557	ประมาณการ 2558
หมวดภาษีอากร	230,845,923.10	245,092,334.89	213,900,000.00
หมวดค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต	4,977,757.005	5,107,220.85	5,401,000.00
หมวดรายได้จากทรัพย์สิน	4,362,150.65	6,710,878.42	3,100,000.00
หมวดรายได้จากสาธารณูปโภค	431,859.97	416,612.30	450,000.00
หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด	3,812,673.19	1,617,075.00	1,252,000.00

หมวดเงินอุดหนุน	41,563,983.00	47,854,323.00	37,000,000.00
หมวดเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ	37,187,702.20	38,817,680.84	0
รวมรายรับ	318,204,292.11	345,616,125.30	261,103,000.00

ที่มา : เทศบาลเมืองคูคต, แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2558-2560 (ปทุมธานี: งานวิเคราะห์นโยบายและแผนกองวิชาการและแผนงาน, 2560), 51.

ตารางที่ 3.9 งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ 2558

รายจ่าย	จ่ายจริง 2556	จ่ายจริง 2557	ประมาณการ 2558
งบบุคลากร	54,265,780.46	54,853,553.88	55,849,940.00
งบดำเนินการ	50,583,470.71	65,478,578.53	80,130,900.00
งบลงทุน	75,319,434.97	129,501,443.14	103,764,000.00
งบอุดหนุน	6,476,078.38	6,719,000.00	9,694,000.00
งบกลาง	63,082,515.34	46,713,231.10	11,162,060.00
รวมรายจ่าย	249,727,279.86	303,265,806.65	260,600,900.00

ที่มา : เทศบาลเมืองคูคต, แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2558-2560 (ปทุมธานี: งานวิเคราะห์นโยบายและแผนกองวิชาการและแผนงาน, 2560), 52.

จากตารางที่ 3.8 และ 3.9 ข้อมูลงบประมาณรายรับและรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ 2558 จะเห็นได้ว่า ด้านรายรับในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 เทศบาลเมืองคูคตมีรายรับจริงทั้งสิ้น 318,204,292.11 บาท และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 รายรับจริงทั้งสิ้น 345,616,125.30 บาท และด้านรายจ่ายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 เทศบาลเมืองคูคตมีรายจ่ายจริงทั้งสิ้น 249,727,279.86 บาท และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 รายจ่ายจริงทั้งสิ้น 303,265,806.65 บาท จะเห็นได้ว่าประมาณการรายรับและรายจ่ายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 มีความใกล้เคียงกัน โดยเทศบาลเมืองคูคต มีรายรับมากกว่ารายจ่าย แสดงให้เห็นว่าเทศบาลไม่ได้มีปัญหาด้านงบประมาณ ซึ่งรายรับส่วนหนึ่งมากจากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ที่ประชาชนเป็นส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการจ่ายค่าธรรมเนียมดังกล่าว

3.4 กระบวนการจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองคูคต ได้ดำเนินแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทาง มีกระบวนการและขั้นตอนการทำงานทั้งในด้านการลดอัตราการเกิดและการคัดแยกขยะมูลฝอย การเก็บรวบรวมและขนส่ง และการกำจัดขยะมูลฝอย สามารถอธิบายได้ดังนี้

3.4.1 การลดอัตราการเกิดและการคัดแยกขยะมูลฝอย

จากการที่เทศบาลเมืองคูคตได้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับความรู้เรื่องการคัดแยกขยะจากบ้านเรือน โดยทางเทศบาลได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อให้ความรู้และข้อมูลต่าง ๆ กับประชาชนโดยตรง ทำให้ประชาชนบางกลุ่มมีการคัดแยกขยะที่สามารถนำไปรีไซเคิลได้ เช่น กระดาษ พลาสติก โลหะเป็นต้น ทั้งนี้เมื่อมีการคัดแยกและประชาชนสามารถนำขยะที่คัดแยกได้เข้าร่วมโครงการที่ทางเทศบาลได้ดำเนินการ เช่น โครงการธนาคารและขยะ หรือประชาชนบางส่วน ก็สามารถนำไปขายให้กับผู้ที่รับซื้อขยะรีไซเคิลโดยตรงได้ ทั้งนี้เป็นการช่วยลดปริมาณขยะรีไซเคิลที่จะนำไปทิ้งและกำจัดจะเป็นการช่วยประหยัดงบประมาณ และเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเรื่องการคัดแยกก่อนทิ้งที่บ้านและชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้จากการนำขยะรีไซเคิลมาฝากที่ธนาคารขยะเพื่อนำไปใช้หรือนำไปทำกิจกรรมอื่นต่อไป

จากโครงการธนาคารแลกขยะ มีประชาชนจำนวนมากเข้าร่วมโครงการ ประชาชนในชุมชนส่วนมาก ในที่บ้านเรือนแต่ละบ้าน จะมีขยะในปริมาณที่ต้องทิ้งทุกวัน ซึ่งประชาชนบางคนอยากมีรายได้เพิ่มเติมจึงเก็บขยะของตนเองไว้ เพื่อนำไปแลกกับโครงการของเทศบาล และประชาชนในชุมชนมีความรู้เรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอย¹¹

3.4.2 การเก็บรวบรวมและขนส่ง

เทศบาลเมืองคูคต จะทำการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยจากชุมชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 31 ชุมชน โดยจัดให้มีพนักงานเก็บขยะมูลฝอยและพนักงานขับรถเก็บขยะมูลฝอยมาเก็บขยะตามชุมชนตั้งแต่วันจันทร์-วันเสาร์ ซึ่งมีการสลับหมุนเวียนแบ่งตามเวรเขตรับผิดชอบของพนักงานเก็บขยะและพนักงานขับรถ เก็บจากถังขยะหน้าบ้านเรือนในชุมชน ซึ่งลักษณะถังขยะเป็นแบบถังเดี่ยวทั้งขยะรวมทุกประเภท ขนาด 200 ลิตร ประเภทถังพลาสติก

¹¹ สุภารมย์ โลหะกะ, สัมภาษณ์โดย เอกวัตร ไตรรักษา, ฝ่ายรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อม, 2 ธันวาคม 2560.

สำหรับพื้นที่ให้การดำเนินงานรับผิดชอบให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคตเทศบาลเมืองคูคตในชุมชน มีการกำหนดเขตรับผิดชอบออกเป็น 13 เขตพื้นที่ ครอบคลุมเขตพื้นที่ทั้งหมดของเทศบาลเมืองคูคต ดังนี้

เขตที่ 1 หมู่บ้านฟ้าคราม, เดอะแดช ลำลูกกา 11/8, 10/11

เขตที่ 2 กม.27, ชุมชนจามรร่วมใจ

เขตที่ 3 หมู่บ้านสิวลี, วัดประยูร 1.2

เขตที่ 4 อนุสรณ์สถาน, ชุมชนร่มโพธิทอง, ชุมชนรณชัย, หมู่บ้านการ์เด็นโฮม

เขตที่ 5 หมู่บ้านร่มเย็น, ชุมชนสวนส้ม, หมู่บ้านพัฒนาศิริ

เขตที่ 6 ชุมชนสมบูรณพัฒนา, วัดประยูรชอยสาม, ชอยวิเชียร, เมืองเอก

เขตที่ 7 ชอย39, หมู่บ้านสราวิมล 1, 2, วัดโพสพผลเจริญ

เขตที่ 8 ชอยพระประสิทธิ์, ชอยศรีสง่า, ชอยสามัคคี

เขตที่ 9 ชอยเย็นฉ่ำ34, ชุมชนเดชเจริญ, ชุมชนเดชนันต์ร่วมใจ

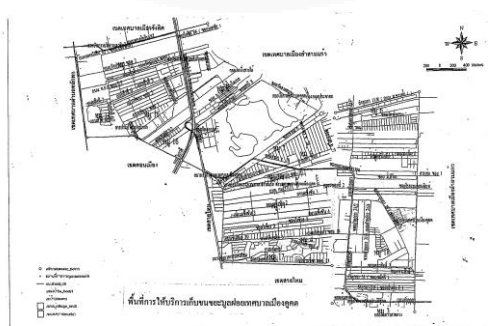
เขตที่ 10 ห้างสรรพสินค้าโลตัส คลองสอง, ห้างเชียร์ รังสิต

เขตที่ 11 ชุมชนศิษย์โรจน์, โรงพยาบาลสินแพทย์

เขตที่ 12 ชุมชนจามรลาดสนุ่น สนามกอล์ฟ

เขตที่ 13 หมู่บ้านวังทองธานี, หมู่บ้านภูมริน

ในแต่ละเขตทั้ง 13 เขตได้กำหนดให้มีพนักงานชุดที่ 1 เขตละ 4 คน โดยเป็นพนักงานขับรถเขตละ 1 คน และเป็นพนักงานประจำรถขยะเขตละ 3 คน พนักงานชุดที่ 2 เขตละ 1 คน ส่วนชุดที่ 3 มีพนักงาน 4 คน และชุดที่ 4 มีพนักงาน 4 คน ทั้งนี้ให้มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันทำงาน เพื่อให้สามารถเก็บกวาด รวบรวมและขนขยะมูลฝอยได้ครอบคลุมและสะอาดเรียบร้อยอยู่ตลอดเวลาโดยการขนถ่ายขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต เป็นการนำขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมได้จากแหล่งชุมชนต่าง ๆ ใส่ในรถบรรทุกขยะเพื่อนำไปยังสถานที่กำจัด

ภาพที่ 3.4 กองวิชาการและแผนงาน, พื้นที่การให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต (ปทุมธานี : เทศบาลเมืองคูคต, 2560), 54.

3.4.3 การกำจัดขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยที่เทศบาลเมืองคูคตเก็บขนได้จากชุมชนในเทศบาล เป็นการขนส่งโดยตรงจากแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยไปยังสถานกำจัดเลยทีเดียว ทั้งนี้เทศบาลเมืองคูคตไม่มีหน่วยงานที่กำจัดขยะมูลฝอยเป็นของตนเอง โดยไปกำจัดยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของบริษัทเอกชน ชื่อบริษัทบางไทร รีไซเคิล ที่ตั้ง 60/1 หมู่ 9 ตำบลบางพลี อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ที่สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทพระนครศรีอยุธยา กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ มีนายวิสูตร ใจชื่น เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการผู้มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคลปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ทั้งนี้สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยอยู่ห่างจากที่ทำการประมาณ 120 กิโลเมตร และมีการจ้างการเก็บขนเที่ยวละ 700 บาท

โดยวิธีการฝังกลบจะเป็นแบบการบดอัดขยะมูลฝอยและปิดทับด้วยดินหรือวัสดุกลบทับทุกวัน ซึ่งเป็นวิธีฝังกลบที่เริ่มจากระดับดินเดิม โดยไม่มีการขุดดิน ทำการบดอัดขยะมูลฝอยตามแนวราบก่อน แล้วค่อยบดอัดทับในชั้นถัดขึ้นไปสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนได้ระดับตามที่กำหนดการฝังกลบขยะมูลฝอยโดยใช้วิธีนี้จำเป็นต้องทำคันดินตามแนวขอบพื้นที่เพื่อทำหน้าที่เป็นผนัง หรือขอบคันการบดอัดขยะมูลฝอย และทำหน้าที่ป้องกันน้ำเสียที่เกิดจากการย่อยสลายของขยะไม่ให้ซึมออกด้านนอกลักษณะของพื้นที่ที่จำเป็นต้องใช้วิธีนี้ คือ ที่ราบลุ่มหรือที่ที่มีระดับน้ำใต้ดินอยู่ต่ำกว่าผิวดินเล็กน้อย (ไม่เกิน 1 เมตร) ซึ่งไม่สามารถขุดดินเพื่อกำจัดด้วยวิธีแบบขุดร่องได้ เพราะจะทำให้เกิดการปนเปื้อนของน้ำเสียจากขยะมูลฝอยลงสู่ น้ำใต้ดินได้ การกำจัดด้วยวิธีนี้จำเป็นต้องจัดหาที่ดินมาจากที่อื่นเพื่อนำมาทำคันดิน ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขึ้น

ภาพที่ 3.5 บ่อฝังกลบอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ถ่ายเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2560.

ประโยชน์บ่อฝังกลบ กล่าวคือ บ่อฝังกลบเป็นแหล่งวัตถุดิบและแหล่งพลังงานมากมาย ในประเทศกำลังพัฒนา เราจะเห็นคนค้าขายเศษขยะเพื่อหาของมีค่า เห็นสัตว์ค้าขายหาอาหาร มีหลายบริษัทการค้ามองเห็นคุณค่าของขยะและกำลังหาประโยชน์จากวัสดุและพลังงานในกองขยะ ที่รู้กันทั่วไปคือขบวนการเปลี่ยนให้เป็นก๊าซชีวภาพ หรือการสร้างเตาเผาความร้อนสูงเพื่อให้ได้วัตถุดิบ กลับคืนมา เช่นทอง ทองแดง เป็นต้น การทำให้ได้วัตถุดิบคืนมาโดยใช้ตัวกรอง เช่น electro filter, active carbon and potassium filter, quench, HCL-washer, SO₂-washer, bottom ash-grating, เป็นต้น ในกองขยะยังมีแก๊สเข้มข้นสูง และมีวัตถุหลากหลาย ทำให้การขุดเปิดหลุมกลบขยะ อันตรายมาก และคุณภาพของวัสดุในกองขยะก็เสื่อมสภาพแล้ว ดังนั้นจึงไม่คุ้มกับความเสี่ยง ในการแปรสภาพวัสดุกลับมาใหม่¹²

3.5 โครงการและกิจกรรมในการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

จากแผนการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 และเพิ่มเติมของเทศบาล เมืองคูคต ซึ่งแสดงถึงโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2558 - 2560) ในส่วนของปี 2558 แล้วได้รับอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2558 และจากระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 การติดตามและประเมินผล แผนพัฒนา คณะกรรมการติดตามและประเมินผล เทศบาลเมืองคูคตได้ดำเนินการติดตาม และประเมินผลโดยติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามโครงการในแผนดำเนินงานดังกล่าว ทุกยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ และเลือกที่จะนำบางโครงการมาประเมินผลลัพธ์ ตลอดจนจนผลกระทบของโครงการอีกด้วย ซึ่งมีการรายงานผลต่อนายกเทศมนตรี เพื่อเสนอต่อสภา เทศบาล คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกัน พร้อมทั้งปิดประกาศโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวันไปแล้วนั้น เทศบาลเมืองคูคต ได้จัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2558 โดยมีโครงการ ที่บรรจุอยู่ในเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่าย จำนวน 112 โครงการ งบประมาณ 118,453,000 บาท และนำมาเปรียบเทียบจำนวนโครงการและงบประมาณในแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2558 - 2560) เทศบาลเมืองคูคตได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาซึ่งด้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นยุทธศาสตร์

¹²ปราโมช เชี่ยวชาญ, “การกำจัดขยะด้วยวิธีการฝังกลบ,” สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2560, <https://sites.google.com/site/s554231003/kar>

ที่มุ่งเน้นสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับคุณภาพชีวิตให้อยู่ดีมีสุขได้อย่างยั่งยืนให้คนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้รับผิดชอบ

เทศบาลเมืองคูคต ใช้หลักการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยยึดหลักการ 3R ตามกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การลด การคัดแยก และการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เพื่อลดปริมาณขยะตั้งแต่ต้นทางที่เป็นแหล่งกำเนิดอย่างแท้จริง และใช้ความร่วมมือกับประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนของตน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต มีดังนี้

3.5.1 โครงการคูคตเมืองสะอาด

เป็นโครงการที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองคูคต ได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอยทั้งในปัจจุบันและในอนาคต วัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรู้ความเข้าใจให้แก่ ประชาชนในเทศบาล ได้ทราบถึงแนวทางในการลดปริมาณขยะ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนภายในเขตเทศบาลเมืองคูคต ได้รู้จักวิธีรักษาความสะอาดในชุมชนของตนและสร้างชุมชนเข้มแข็งด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่ยั่งยืน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยภายในชุมชนของตน และเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองคูคตให้น้อยลง กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน วิธีการดำเนินงาน ระยะเวลา และผู้รับผิดชอบ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

3.5.1.1 กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน

- (1) ประชาสัมพันธ์โครงการคูคตเมืองสะอาด
- (2) คัดเลือกชุมชนที่มีความพร้อมเข้าร่วมโครงการฯ
- (3) อบรมประชาชนในชุมชนทำความเข้าใจในการดำเนินโครงการ
- (4) ดำเนินกิจกรรมเพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน
- (5) การประเมินผล

3.5.1.2 วิธีการดำเนินงาน

- (1) ทำหนังสือเชิญชุมชนที่มีความพร้อมเข้าร่วมโครงการฯ
- (2) คัดเลือกชุมชนที่มีความพร้อมเข้าร่วมโครงการ
- (3) จัดประชุมประชาชนในชุมชนและแจกเอกสารการดำเนินกิจกรรม
- (4) กิจกรรมแปรรูปขยะเป็นปุ๋ยน้ำชีวภาพ ทำปุ๋ยหมักจากบ่อวางคอนกรีต

และกิจกรรมถนนปลอดถังขยะ

- (5) ประเมินผลและจัดทำรายงาน

3.5.1.3 ระยะเวลา เดือนธันวาคม 2558 - สิงหาคม 2559

3.5.1.4 งบประมาณ

งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2559 แผนงานเคหะและชุมชนงานกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลหมวดค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ และประเภทรายจ่ายเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติราชการที่ไม่เข้าลักษณะรายจ่ายหมวดอื่น ๆ โครงการจัดงานต่าง ๆ โครงการคูตเมืองสะอาด ตั้งจ่ายไว้ 250,000 บาท

3.5.1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(1) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจแนวทางในการลดปริมาณขยะและการรักษาความสะอาดในชุมชนของตน

(2) ปริมาณขยะมูลฝอยในเทศบาลและชุมชนลดลงและเกิดความระเบียบเรียบร้อยในชุมชน

(3) ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของตนเองเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้และชุมชนเข้มแข็งในด้านการจัดการขยะมูลฝอย

(4) ประชาชนสามารถแปรรูปขยะภายในครัวเรือนและภายในชุมชนกลับไปใช้ให้เกิดประโยชน์สร้างรายได้แก่ครัวเรือนเพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ชุมชนที่มีความสนใจส่งใบสมัครเข้าร่วมโครงการคูตเมืองสะอาด โดยมีชุมชนที่เข้าร่วมโครงการมีทั้งหมด 11 ชุมชน คือ ชุมชน ทอส.9, ชุมชนเสมาฟ้าคราม 25, ชุมชนฟ้าครามนคร, ชุมชนเดชนันต์รวมใจ, ชุมชนสราสินีวิลล์ 1, ชุมชนร่มเย็น, วัดประยูรธรรมาราม, ชุมชนพร้อมศรีสามัคคี, ชุมชนรณชัย, ชุมชนร่มโพธิ์ทองพัฒนาและชุมชนเดชเจริญ

โดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ได้คัดเลือกชุมชนที่ได้เข้าร่วมโครงการ คือ ชุมชนเดชเจริญ ดังนั้นหน่วยงานงานรักษาความสะอาดได้ดำเนินการตามโครงการคูตเมืองสะอาดให้กับชุมชนเดชเจริญ เพื่อให้ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูตสามารถ ดำเนินกิจกรรมได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการขออนุมัติดำเนินงานตามโครงการดังนี้

(1) ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการคูตเมืองสะอาดให้กับกรรมการชุมชนอาสาสมัครและชุมชนเดชเจริญ โดยเจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

(2) ชี้แจงทำความเข้าใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการคูตเมืองสะอาดให้กับประชาชนโดยเจ้าหน้าที่ของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และกรรมการชุมชนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของชุมชนเดชเจริญ

(3) จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อใช้ในกิจกรรมถนนปลอดถังขยะ, กิจกรรมทำปุ๋ยน้ำชีวภาพและกิจกรรมปุ๋ยหมักกองบ่อคอนกรีต

การติดตามและประเมินผลหลังการดำเนินงานตามโครงการคูตเมืองสะอาด ในช่วงระยะเวลาในการดำเนินโครงการฯ เทศบาลเมืองคูตสามารถลดปริมาณขยะลงได้ 7,863 กิโลกรัมต่อสัปดาห์ สามารถยกตัวอย่างแจจจรายละเอียดในช่วงสามเดือนแรกของการดำเนินโครงการได้ดังนี้

เดือนมกราคม ชุมชนมีปริมาณขยะรวมทั้งเดือน 12,580 กิโลกรัมและมีปริมาณขยะเฉลี่ยที่ 4,193 กิโลกรัมต่อสัปดาห์

เดือนกุมภาพันธ์ ชุมชนมีปริมาณขยะรวมทั้งเดือน 15,980 กิโลกรัม และมีปริมาณขยะเฉลี่ยที่ 3,995 กิโลกรัมต่อสัปดาห์

เดือนมีนาคม ชุมชนมีปริมาณขยะรวมทั้งเดือน 16,700 กิโลกรัม และมีปริมาณขยะเฉลี่ยที่ 4,175 กิโลกรัมต่อสัปดาห์

จากโครงการคูตเมืองสะอาด และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลเมืองคูตจัดขึ้น สามารถสรุปผลการประเมินปริมาณขยะมูลฝอยในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2559 ดังนี้

เดือนมกราคม ชุมชนสามารถลดปริมาณขยะลงได้ประมาณ 2,324 กิโลกรัม ต่อเดือน หรือสัปดาห์ละ 581 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 12.17

เดือนกุมภาพันธ์ ชุมชนสามารถลดปริมาณขยะลงได้ประมาณ 3,116 กิโลกรัมต่อเดือน หรือสัปดาห์ละ 775 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 16.32

เดือนมีนาคม ชุมชนสามารถลดปริมาณขยะลงได้ประมาณ 2,396 กิโลกรัมต่อเดือน หรือสัปดาห์ละ 599 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 12.75

ดังนั้นในช่วงระยะเวลาในการดำเนินโครงการฯ เทศบาลเมืองคูตสามารถลดปริมาณขยะลงได้ 7,863 กิโลกรัม ซึ่งถือว่าโครงการคูตเมืองสะอาดสามารถเป็นโครงการที่ใช้ได้ผลกับการดำเนินงานในชุมชนซึ่งเทศบาลเมืองคูตจะใช้รูปแบบของโครงการคูตเมืองสะอาดไปใช้กับชุมชนอื่นต่อไป

โครงการคูตเมืองสะอาดจะเป็นโครงการต้นแบบที่จะทำในระยะยาวกับทุกชุมชน ในเขตพื้นที่การรับผิดชอบของเทศบาลเมืองคูต กล่าวคือ ชุมชนเริ่มต้น คือ ชุมชนเดชเจริญ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระยะ ๆ ซึ่งวัดผลจากปริมาณการก่อนซั้งและหลังซั้ง ว่าขยะมูลฝอยว่าสามารถลดลงได้หรือไม่ ประชาชนให้ความร่วมมือกับโครงการดังกล่าวมากน้อยแค่ไหน ซึ่งการดำเนินงานกับชุมชนเดชเจริญค่อนข้างประสบความสำเร็จในส่วนที่ว่าประชาชนให้ความร่วมมือในการเข้ากิจกรรม และลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนลงซั้งเมื่อสำเร็จโครงการก็จะต้องวัดผลและซั้งปริมาณขยะมูลฝอยในทุก ๆ เดือน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างไว้ คือ การแปรรูปขยะเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพการทำปุ๋ยหมักบ่อวงคอนกรีต ถนนปลอดถังขยะ ก็มีชุมชนอื่น ๆ เข้าร่วม

ด้วยเช่นกัน คือ ชุมชนทอส.9 เข้าร่วมโครงการถนนปลอดถังขยะ, ชุมชนสราสินีวัล 2 เข้าร่วมโครงการการแปรรูปขยะเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพ¹³

ภาพที่ 3.6 เทศบาลเมืองคูคต, “การอบรมโครงการคูคตเมืองสะอาดให้กับเยาวชน,” สืบค้นเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2560, http://www.khukhot.go.th/index.php?page=activity&content_id=928

นอกจากนี้เทศบาลเมืองคูคตได้จัดให้คนชุมชนและกลุ่มอาสาสมัครให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน และมีการกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนา ที่เน้นการวางแผนแบบมีส่วนร่วมจากภาคประชาคม โดยการนำแผนและโครงการต่าง ๆ ไปปฏิบัติโดยชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ถนนปลอดถังขยะ คือ ชุมชนสราสินีวัล 2 และชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมจัดตั้งธนาคารขยะในชุมชน คือ ชุมชน ทอส.9 และมีการติดตามและประเมินผลร่วมกัน ทั้งนี้จึงจัดให้ชุมชนในเขตเทศบาลเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

3.5.1.6 กิจกรรมถนนปลอดถังขยะ วิธีการดำเนินงาน ดังนี้

(1) จัดให้มีรถเก็บขนขยะมูลฝอยที่ทันสมัยเพียงพอต่อปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในเมืองและให้ประชาชนนำขยะมาทิ้งตามเวลา

(2) จัดให้มีการคัดแยกขยะขั้นต้น (Sorted) ก่อนเข้าสู่กระบวนการกำจัดขั้นต่อไป ซึ่งได้ผลผลิต ได้แก่ เศษอาหาร ซึ่งเทศบาลฯ มีแผนจะนำไปผลิตเป็นก๊าซชีวภาพเพื่อใช้เป็นพลังงานทางเลือก ขยะรีไซเคิล เช่น กระดาษ กระจก อลูมิเนียม โดยมีบริษัทเอกชน มารับซื้อจากเทศบาลฯ ขยะพลาสติก เศษผ้า และอื่น ๆ จะเข้าสู่กระบวนการคัดแยกขยะโดยเครื่องจักรต่อไป

¹³ เอกวัตร โตรักษา, สัมภาษณ์โดย ธัญวรัตน์ อินทรโชติ, เทศบาลเมืองคูคต, 1 ธันวาคม 2560.

3.5.1.7 กิจกรรมแปรรูปขยะเป็นปุ๋ยน้ำชีวภาพ วิธีการดำเนินงาน ดังนี้

- (1) ชุมชนหรือท้องถิ่นมีการคัดแยกขยะมูลฝอยอินทรีย์ออกจากขยะมูลฝอยทั่วไปอย่างจริงจัง
- (2) มีแหล่งกักน้ำตาดและหัวเชื้อจุลินทรีย์หรือสิ่งทดแทน
- (3) ประชาชนมีความต้องการและเห็นความสำคัญสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชุมชนเช่นการเกษตรกรรมใช้ในครัวเรือนหรืออุตสาหกรรมรวมทั้งมีผลตอบแทนทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่คุ้มค่า
- (4) หน่วยงานท้องถิ่นให้การสนับสนุนและนำผลิตภัณฑ์ไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่เช่นการบำบัดน้ำเสียการย่อยสลายขยะมูลฝอยการกำจัดกลิ่น เป็นต้น

3.5.1.8 กิจกรรมทำปุ๋ยหมักบ่อวงคอนกรีต วิธีการดำเนินงาน ดังนี้

- (1) มีแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยสีในปริมาณมากเช่น ตลาดสด ร้านอาหาร โรงงานอุตสาหกรรม แปรรูปสินค้าทางการเกษตร เป็นต้น
- (2) แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยมีการคัดแยกขยะมูลฝอยอินทรีย์ออกจากขยะมูลฝอยทั่วไปเพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อนวัสดุย่อยสลายยาก
- (3) ประชาชนมีความต้องการและเห็นความสำคัญสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชุมชนหรือได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่เหมาะสม
- (4) หน่วยงานท้องถิ่นให้การสนับสนุนและนำผลิตภัณฑ์ไปใช้ประโยชน์กิจการเช่นปลูกต้นไม้จำหน่ายหรือมีความต้องการที่จะดำเนินการเอง เป็นต้น

3.5.1.9 กิจกรรมธนาคารขยะในชุมชน วิธีการดำเนินงาน ดังนี้

- (1) รับสมัครทำงาน
- (2) คณะทำงานมีการประชุมการสำรวจร้านรับซื้อของเก่าประเภทของขยะรีไซเคิลที่รับซื้อ การประสานงานราคาที่น่าพอใจ ซึ่งส่วนใหญ่คิดที่ 30 % ของราคาที่ได้มาจากร้านรับซื้อของเก่าวางแผนกำหนดวันเวลาเปิดธนาคารขยะ
- (3) การจัดเตรียมสถานที่เก็บรวบรวมการแยกประเภทขยะรีไซเคิลเป็น 4 ช่อง สำหรับจัดเก็บ กระดาษ แก้ว โลหะ/อโลหะ และพลาสติก ติดป้ายราคาที่รับซื้อ กรณีที่ไม่มีสถานที่เก็บใช้วิธีการซื้อตอนเช้าและให้ร้านรับซื้อของเก่ามารับซื้อในตอนเย็น
- (4) การประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย
- (5) การเปิดธนาคารขยะ รับสมัครสมาชิกของธนาคาร เจ้าหน้าที่จะทำการคัดแยกประเภทและชั่งน้ำหนัก คิดเป็นจำนวนเงินโดยเทียบกับใบราคาที่ได้มาจากร้านรับซื้อของเก่าลงบันทึกในใบนำฝาก เจ้าหน้าที่บันทึกรายละเอียดเลขสมาชิก ประเภทขยะรีไซเคิล จำนวนเงิน ลงใน

เอกสารใบสรุปการนำฝากบันทึกลงในสมุดคู่ฝาก สมาชิกจะได้ สมุดคู่ฝากที่มีเงิน อยู่ในบัญชี การถอนเงินของสมาชิกให้เขียนรายละเอียดใบถอนเงินแล้วให้กับเจ้าหน้าที่

(6) การติดตามประเมินผลพิจารณาจาก ปริมาณขยะรีไซเคิลที่รวบรวมได้, จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม และกำไรจากการซื้อขาย

3.5.2 โครงการจังหวัดสะอาด

กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดและจัดทำระบบเก็บและขนขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ภายใต้หลักการ 3R และหลักการประชารัฐ ชุมชน ทอส. 9 เป็นชุมชนที่ได้รับเลือกจากเทศบาลเมืองคูคตให้ดำเนินการในโครงการดังกล่าว และให้ชุมชนทอส.9 เป็นชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่ดีให้กับชุมชนกับอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การดูแลของเทศบาล ได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย ดังนี้

3.5.2.1 รางวัลชนะเลิศประเภทชุมชนขนาดกลาง การประกวดชุมชนรักษ์สะอาด ประจำปี 2549 จากเทศบาลเมืองคูคต

3.5.2.2 รางวัลชนะเลิศในประเภทชุมชนขนาดกลางโครงการประกวดชุมชนรักษ์สะอาดประจำปี 2550 จากเทศบาลเมืองคูคต

3.5.2.3 รางวัลโครงการธนาคารวัสดุรีไซเคิลเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา ใน 80 ชุมชน วันที่ 4 ธันวาคม 2550 จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกระทรวงสาธารณสุข

3.5.2.4 รางวัลชุมชนปลอดขยะ (Zero waste) รอบที่ 1 โครงการประกวดชุมชนปลอดขยะปี 2552 จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมกระทรวงสาธารณสุข

3.5.2.5 รางวัลโครงการทำดีเพื่อแผ่นดินชุมชนปลอดขยะ (Zero waste) ในการเฉลิมพระเกียรติ 84 พรรษา 84 ชุมชน เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ วันที่ 5 ธันวาคม 2554 จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมกระทรวงสาธารณสุข

3.5.2.6 รางวัลหมู่บ้านสะอาด อนามัยดี ซีวีสมบูรณปี 2558 ชุมชน ทอส.9 หมู่ 10 ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จากกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข

3.5.2.7 รางวัลการบริหารจัดการขยะและวัสดุรีไซเคิลแบบครบวงจรในชุมชนยอดเยี่ยมปี 2559 จากโครงการการส่งเสริมการบริหารจัดการขยะโดยชุมชน จังหวัดปทุมธานี

ทั้งนี้โดยโครงการธนาคารขยะของชุมชน ทอส.9 มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นสถานที่สำหรับคัดแยกขยะทำปุ๋ยน้ำชีวภาพปุ๋ยหมัก และเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่น ๆ และต้อนรับการดูงานของนักเรียน นักศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

(1) มีคณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้านหรือชุมชน ดังนี้ ผู้จัดการธนาคาร 1 คน รองผู้จัดการธนาคาร 1 คน สมุหบัญชี 1 คน ผู้ช่วยสมุหบัญชี 1 คน เจ้าหน้าที่คิดเงิน 1 คน เจ้าหน้าที่คัดแยก 2 คน และเจ้าหน้าที่ช่างน้ำหนักร 1 คน

(2) มีการดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด

(3) มีแผนปฏิบัติงาน ปฏิทินกิจกรรม และกระบวนการดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอย

(4) มีการจัดตั้งจุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชน

(5) มีการจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่ออบรมให้ความรู้ สร้างความเข้าใจแก่สมาชิกในหมู่บ้านหรือชุมชน ให้มีการลดคัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยตามประเภท ดังนี้

- ให้ความรู้จากการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ประชาชนผ่านเสียงตามสาย

- ให้ความรู้ด้านการทำปุ๋ยหมักชีวภาพในชุมชน

- ให้ความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนในงานประชาคมชุมชนทอส.9

ปี 2559

- ให้ความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนในงานวันเด็กแห่งชาติ ชุมชน

ทอส.9 ปี 2559

- จัดจะทำวีดิทัศน์ความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนทอส.9 เผยแพร่ทาง

เคเบิลทีวีและแจกจ่ายให้ประชาชนในชุมชน

- บรรยายให้ความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนทอส.9 ให้นักเรียน

โรงเรียนไกลาสศึกษา

- แจกเอกสารให้ความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนทอส.9

(6) มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอยแยกตามประเภท

(7) มีการรณรงค์ ป้ายรณรงค์ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ในชุมชนและหมู่บ้าน

(8) จำนวนครัวเรือนในชุมชนและหมู่บ้าน ที่เข้าร่วมกิจกรรมการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยสำรวจปี 2559 - 2560 ชุมชน ทอส.9 มีครัวเรือนในชุมชนทั้งสิ้น 219 หลังคาเรือน สมาชิกจำนวน 219 ครัวเรือนเข้าร่วมทุกหลังคาเรือน จำนวน 219 หลังคาเรือน

(9) มีรูปแบบกิจกรรมการลดคัดแยกและใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยผ่านกิจกรรมบ่อวงคอนกรีต กิจกรรมปุ๋ยหมักชีวภาพ ทอส.9 กิจกรรมธนาคารรีไซเคิลชุมชน ทอส.9 และกิจกรรมถนนปลอดขยะ

(10) มีการทำเอกสารรายงานสรุปผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยประจำปี

(11) เป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยให้กับหน่วยงานอื่น ๆ

(12) มีกิจกรรมการสร้างเครือข่ายด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนและหมู่บ้าน วัด โรงเรียน มหาวิทยาลัย และหน่วยงานอื่น เช่น การเป็นวิทยากรอบรม การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ให้กับชุมชนแข่งขัน 4, ชุมชนเดชเจริญ

เริ่มแรกเรามีโครงการลดปริมาณขยะ คัดแยกขยะ และตั้งธนาคารขยะ สนับสนุนโดยเทศบาลเมืองคูคต พอต่อมาเราทำสำเร็จหมด ทางเทศบาลเมืองคูคตก็เลยสนับสนุนให้ชุมชนเราโครงการถนนในชุมชน ทอส.9 ปลอดภัยขยะ แล้วเราก็ทำด้วยสำเร็จ โดยการเทศบาลเมืองคูคตสนับสนุนโดยมีงบประมาณจัดซื้อถังขยะแจกให้ทุกหลังคาเรือนในชุมชนทอส.9 ทั้งหมด 219 หลังคาเรือน หลังคาเรือนละถังและให้ประชาชนในชุมชนเก็บถังขยะไว้ในบ้าน โดยที่ว่าถังขยะส่วนรวมตามถนนไม่มีเลย พอเช้าวันพุธกับเช้าวันเสาร์เวลา 07.00 น. รถเก็บขยะเทศบาลเมืองคูคตจะเข้ามาเก็บ พอเก็บเทศบาลก็เอาขยะไปทิ้ง และคนในชุมชนก็เอากลังขยะเข้าบ้าน ทำให้ถนนชุมชน ทอส.9 ปลอดภัยขยะ โดยตั้งเริ่มโครงการประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือที่ดี แต่ก็มีบางบ้านเข้าใจผิดบ้างนิดหน่อยซึ่งเป็นส่วนน้อย แต่เราก็พยายามอธิบายให้เขาทราบว่าที่ทำแบบนี้เพื่ออะไร เพื่อลดมลภาวะ เพื่อสิ่งแวดล้อมตามถนนของชุมชนจะได้ดูสะอาดและสวยงาม และมีโครงการธนาคารขยะรีไซเคิล ซึ่งเทศบาลเมืองคูคตให้มีจุดประสงค์ให้ประชาชนในชุมชนรู้จักการคัดแยกขยะ และนำขยะมาหมุนเวียนใช้ใหม่ได้ โดยไม่ทำไปทำลายสิ่งแวดล้อม หรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้คนในชุมชนมีการคัดแยกขยะโดยเราจะให้คนออกไปรับซื้อตามบ้าน เพื่อเอาขยะไปจำหน่ายให้มีค่า และนำเงินมาใช้ประโยชน์เพื่อชุมชน เช่น จ้างคนมาตัดกิ่งใบหญ้า เพื่อให้เทศบาลมีความน่าอยู่และสวยงามอีกทั้งชุมชนเรามีการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ จากเศษผัก ผลไม้ จากขยะของคนในชุมชนที่มีการคัดแยกไว้มาทำเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพ ประโยชน์เพื่อเอาไปเป็นปุ๋ย และสามารถเอาไปบำบัดน้ำเสียในลำคลองด้วย¹⁴

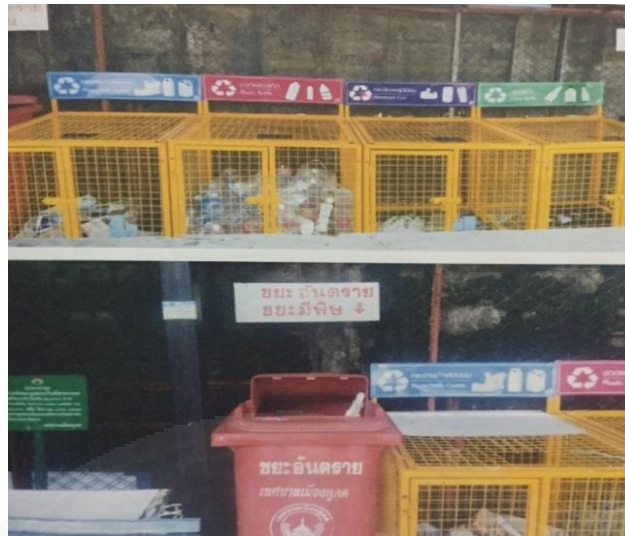
¹⁴ ก้องเกียรติ ภิรมย์กิจ, สัมภาษณ์โดย ธัญวรัตน์ อินทรโชติ, ชุมชนทอส.9, 19 ธันวาคม 2560.

ภาพที่ 3.7 ชุมชนทอส.9 ได้รับรางวัลหมู่บ้านสะอาด ออนามัยดี ซีวีสมบูรณปี 2558, ถ่ายเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2560.

ภาพที่ 3.8 โครงการธนาคารขยะชุมชน ทอส.9, ฝ่ายรักษาความสะอาด ถ่ายเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2560.

ภาพที่ 3.9 ชุมชนทอส.9 มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอยแยกตามประเภท, ถ่ายเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2560.

ภาพที่ 3.10 ชุมชนทอส.9 เป็นวิทยาทานอบรมการทำปุ๋ยหมักชีวภาพชุมชน แข็งขัน 4, ถ่ายเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2560.

บทที่ 4

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี มุ่งเน้นการศึกษาตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบาย ได้แก่ ความชัดเจนของนโยบาย, ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ, ลักษณะของผู้ปฏิบัติ, ความพอเพียงของทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นจึงสามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการกำจัดขยะมูลฝอยไปปฏิบัติของเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี ได้ดังนี้

- 4.1 ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย
- 4.2 ปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ
- 4.3 ปัจจัยด้านลักษณะของผู้ปฏิบัติ
- 4.4 ปัจจัยด้านความพอเพียงของทรัพยากร
- 4.5 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.1 ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ข้อ 11 และข้อ 17 ได้กำหนดให้คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองคูคตมีหน้าที่จัดทำร่างแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา รวมทั้งรวบรวมประเด็นหลักการพัฒนา ปัญหา ความต้องการ และข้อมูลมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี สำหรับการจัดทำแผนสามปี (พ.ศ.2558-2560) ของเทศบาลเมืองคูคต ครั้งนี้ ซึ่งที่มาของข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนฯ ได้แก่ นโยบายรัฐบาล กระทรวง กรม จังหวัดที่สำคัญ ๆ นโยบายของผู้บริหารเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาลกอง หรือหน่วยงานภายในเทศบาล แผนชุมชน 31 ชุมชน และการจัดทำเวทีประชาคมเทศบาลเมืองคูคตแล้ว คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลฯ เสนอคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลฯ พิจารณา และนายกเทศมนตรีอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2558-2560) ตามลำดับ

โดยวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี คือ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเทศบาลแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ เพื่อเชื่อมโยงถึงนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด และแผนยุทธศาสตร์การ

พัฒนาเทศบาล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณได้อย่างเป็นธรรมตามปัญหาความต้องการเร่งด่วน เพื่อเตรียมความพร้อมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ให้อยู่ในลักษณะที่จะบรรลุลงในงบประมาณประจำปี และสามารถนำไปดำเนินการได้ทันทีที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ และเพื่อการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานในการบรรจุแผนพัฒนาในส่วนที่เกี่วข้องของเทศบาล

นโยบายและแผนพัฒนาของเทศบาลเมืองคูคต เป็นการจัดทำแผนพัฒนาสามปีหลังจากที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา และแนวทางการพัฒนาจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ และจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งขั้นตอนการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลเมืองคูคต คือ

1. คณะกรรมการพัฒนาเทศบาลร่วมกับประชาคมเมือง กำหนดประเด็นหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผนพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาคม และชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลจากแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลรวบรวมประเด็นหลักการพัฒนาปัญหา ความต้องการและข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี แล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล

3. คณะกรรมการพัฒนาเทศบาลพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี เพื่อเสนอนายกเทศมนตรี

4. นายกเทศมนตรีพิจารณานุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

5. มีการติดตามและประเมินผลตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

สามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้นำและผู้ปฏิบัติมีความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกัน และเทศบาลมีนโยบายเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยค่อนข้างชัดเจน เนื่องจากมีการโครงการต่าง ๆ ที่ครอบคลุมโดยปกติหากนโยบายถูกวางไว้เฉย ๆ จะถือเป็นวาทกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งจะไม่มี ความชัดเจนในการกำหนด นโยบาย ซึ่งเทศบาลเมืองคูคตมีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต เพื่อปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งด้านสาธารณูปโภค ด้านสาธารณูปการให้ได้มาตรฐานทั่วถึงทุกพื้นที่ และเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการรณรงค์สร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชน ปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชนหรือตามแม่น้ำคูคลองให้มีภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมที่ดี และส่งเสริมภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมกับเทศบาล ซึ่งยึดหลัก

พัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง และพัฒนาบุคลากร รวมถึงบริหารการเงิน การคลังของเทศบาล ภายใต้หลักธรรมาภิบาล

ในด้านการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลฯต้องการควบคุมและลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนลง สามารถเห็นได้จากจากการวางแผนโครงการคูคตเมืองสะอาด โครงการจังหวัดสะอาด และโครงการพัฒนาศักยภาพของพนักงานรักษาความสะอาด รวมไปถึงมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องคือ กิจกรรมถนนปลอดถังขยะ กิจกรรมแปรรูปขยะเป็นปุ๋ยน้ำชีวภาพ กิจกรรมทำปุ๋ยหมักบ่อวงคอนกรีต กิจกรรมธนาคารขยะชุมชนในเขตเทศบาลฯ กิจกรรมคัดแยกขยะภายในชุมชน และกิจกรรมประกวดชุมชนรักษ์สะอาด สามารถวิเคราะห์แต่ละโครงการดังนี้

โครงการคูคตเมืองสะอาด เทศบาลเมืองคูคตใช้วิธีการจัดอบรมให้ความรู้ ศึกษาดูงานในการคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่ง กำเนิดการทำปุ๋ยหมักชีวภาพจากบ่อคอนกรีต พร้อมสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้กับชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคตทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลฯ และมีการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในการรักษาความสะอาดและสภาพแวดล้อม ซึ่งโครงการคูคตเมืองสะอาดสามารถช่วยให้ชุมชนแต่ละชุมชนสามารถลดปริมาณขยะลงได้ รวมถึงเทศบาลฯได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม สามารถสรุปได้ดังนี้

กิจกรรมถนนปลอดถังขยะ เป็นกิจกรรมที่เทศบาลฯ ต้องการให้หน้าบ้านในชุมชนไม่มีถังขยะเพราะต้องการสร้างทัศนียภาพที่ดีภายในชุมชน เมื่อมีรถขยะมาเก็บ ประชาชนในชุมชนก็จะนำขยะของตนเองออกมาให้กับรถเก็บขยะ ซึ่งจะทำให้ประชาชนไม่ทิ้งขยะตามท้องถนน และไม่ไปทิ้งตามข้างทาง จะทำให้ขยะมูลฝอยจะลดน้อยลงภายในชุมชน

กิจกรรมแปรรูปขยะเป็นปุ๋ยน้ำชีวภาพ เป็นโครงการที่เทศบาลฯ ต้องการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนนำขยะมูลฝอยมาแปรรูปขยะเป็นปุ๋ยน้ำชีวภาพไว้ใช้เองได้ เป็นการลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตร และกระตุ้นให้ประชาชนหันมาพึ่งพาการใช้ประโยชน์จากปุ๋ยน้ำชีวภาพมากขึ้น ถือเป็น การนำปุ๋ยมาใช้ประโยชน์ได้อีกด้วย

กิจกรรมทำปุ๋ยหมักบ่อวงคอนกรีต เป็นกิจกรรมที่ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของขยะมากขึ้น เพราะการทำปุ๋ยหมักใช้เองที่บ้านหรือแยกขยะอินทรีย์ออกจากขยะทั่วไปตั้งแต่ครัวเรือนสามารถลดปริมาณขยะที่ต้องเก็บและนำไปกำจัดลงได้เกือบครึ่ง ซึ่งสามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอยลงไปในตัว เพราะในธรรมชาติกองกิ่งไม้ใบหญ้าและวัสดุธรรมชาติก็จะเกิดการย่อยสลายตามธรรมชาติ และเกิดการหมักอยู่แล้ว

กิจกรรมธนาคารขยะชุมชนในเขตเทศบาลฯ เป็นกิจกรรมที่ให้ประชาชนในชุมชนสามารถนำขยะมูลฝอยจากชุมชนของตนเองมาแลกกับเทศบาลฯได้ ซึ่งประชาชนในเขตเทศบาลให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และโครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เพราะเป็นการเสริมสร้างรายได้ให้กับชุมชนและให้รู้คุณค่าของการหารายได้จากขยะมูลฝอย

กิจกรรมคัดแยกขยะภายในชุมชน เป็นกิจกรรมที่เทศบาลต้องการกระตุ้นจิตสำนึกในการคัดแยกขยะให้กับประชาชนในชุมชน เพื่อให้สามารถนำขยะมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และนำมาแลกกับเทศบาลฯได้ โดยกิจกรรมดังกล่าวประชาชนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเช่นกัน เพราะเห็นได้จากแต่ละบ้านในชุมชนมีถุงขยะในรั้วขยะมากขึ้น เพราะประชาชนรู้จักวิธีการคัดแยกขยะและเห็นการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย

กิจกรรมประกวดชุมชนรักษ์สะอาด เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้ประชาชนเห็นคุณค่าและข้อดีด้านการรักษาความสะอาดในเขตชุมชนของตน ซึ่งเป็นการแข่งขันให้แต่ละชุมชนรักษาความสะอาดและไม่มีขยะมูลฝอยในชุมชน มีการมอบรางวัลและโล่ประกาศเกียรติคุณให้ชุมชนที่ชนะโดยชุมชนที่ชนะก็จะได้รับให้เป็นชุมชนต้นแบบในการเผยแพร่ความรู้และวิธีการด้านการจัดการขยะมูลฝอยให้กับชุมชนอื่น ๆ ต่อไป โดยเทศบาลเมืองคูคตจะคอยสนับสนุนให้แต่ละชุมชนสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยได้ด้วยตนเอง

โครงการจังหวัดสะอาด เทศบาลเมืองคูคตใช้หลักการ 3R มาใช้ในเขตชุมชนและใช้ให้ชุมชนทอส.9 เป็นชุมชนต้นแบบ ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่ดีให้กับชุมชนกับอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การดูแลของเทศบาล คือการลดการใช้ (Reduce), การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) โดยชุมชนทอส.9 เป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการขยะมูลฝอย จึงถูกคัดเลือกให้เป็นชุมชนต้นแบบที่จะต้องให้ความรู้กับชุมชนอื่น ๆ ในเขตการดูแลของเทศบาลเมืองคูคต ซึ่งการดำเนินการเทศบาลเมืองคูคตจะคอยสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเทศบาลจะปล่อยให้แต่ละชุมชนบริหารจัดการขยะภายในชุมชนกันเอง เพราะเทศบาลไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้เองและครอบคลุมทุกชุมชน ซึ่งวิธีการดังกล่าวประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ จากการให้ความรู้ในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย ปริมาณขยะภายในชุมชนมีการลดลง โดยก่อนเริ่มโครงการเทศบาลฯทำการชั่งปริมาณขยะก่อน ดำเนินโครงการ ซึ่งจะวัดผลทุกๆสามเดือน ซึ่งเทศบาลจะให้กรรมการชุมชนในแต่ละชุมชนร่วมกันหารือและช่วยกันคิดว่ามีวิธีการใดในการลดปริมาณขยะมูลฝอยภายในชุมชนลง ซึ่งเทศบาลจะเป็นตัวเชื่อมระหว่างประชาชน และนำข้อมูลต่าง ๆ มาจัดทำเป็นโครงการขึ้น โดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองคูคตเป็นผู้จัดทำ ประกอบกับการดำเนินโครงการคูคตเมืองสะอาดไปพร้อม ๆ กัน โครงการจังหวัดสะอาดจัดทำแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนโดยกระทรวงมหาดไทยซึ่งจัดทำกับทุกจังหวัด โดยเทศบาลเมืองคูคตอยู่ในจังหวัดปทุมธานี ทำให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยจึงต้องจัดการให้ครบและครอบคลุมกับเขตพื้นที่การดูแลมากที่สุด ซึ่งเทศบาลเมืองคูคตสามารถทำผลงานต่าง ๆ ออกมาจากรางวัลชนะเลิศประเภทชุมชนขนาดกลาง การประกวดชุมชนรักษ์สะอาดประจำปี 2549-2550 จากเทศบาลเมืองคูคต, รางวัลโครงการธนาคารวัสดุรีไซเคิลเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 80 ชุมชน วันที่ 4 ธันวาคม 2550 จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกระทรวงสาธารณสุข,

รางวัลชุมชนปลอดขยะ (Zero waste) รอบที่1 โครงการประกวดชุมชนปลอดขยะปี 2552 จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมกระทรวงสาธารณสุข, รางวัลหมู่บ้านสะอาด อนามัยดี ซีวีสมบูรณ์ปี 2558 ชุมชน ทอส.9 หมู่ 10 ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จากกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข และรางวัลล่าสุดอย่างรางวัลการบริหารจัดการขยะและวัสดุรีไซเคิลแบบครบวงจรในชุมชนยอดเยี่ยมปี 2559 จากโครงการการส่งเสริมการบริหารจัดการขยะโดยชุมชน จังหวัดปทุมธานี อีกเช่นกัน

โดยสามารถวิเคราะห์ได้ว่าโครงการคูคตเมืองสะอาด โครงการจังหวัดสะอาด รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ คือ กิจกรรมถนนปลอดถังขยะ กิจกรรมแปรรูปขยะเป็นปุ๋ยน้ำชีวภาพ กิจกรรมทำปุ๋ยหมักบ่อวงคอนกรีต กิจกรรมธนาคารขยะชุมชนในเขตเทศบาลฯ กิจกรรมคัดแยกขยะภายในชุมชน และกิจกรรมประกวดชุมชนรักษ์สะอาด สามารถทำให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการทิ้งขยะ และสามารถทำให้ประชาชนเข้าใจและร่วมมือกันพัฒนาชุมชนของตนเองเพื่อให้มีขยะมูลฝอยให้น้อยที่สุด โครงการต่าง ๆ ทำให้เกิดการสร้างความร่วมมือร่วมใจกันของประชาชนในชุมชน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ใช่แต่เพียงต้องการปริมาณขยะมูลฝอยลดลงเพียงอย่างเดียว และไม่ใช่เป็นการกระทำเพียงในระยะเวลาอันสั้น แต่เป็นการสร้างความสามัคคีภายในชุมชนมากขึ้นให้รู้จักช่วยกันคิดและช่วยกันทำให้ชุมชนของตนเองสะอาดและน่าอยู่มากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับชุมชนและภาพลักษณ์ที่ดีให้กับเทศบาลในการให้การสนับสนุน ผลักดันให้ชุมชนแสดงความสามารถของตนเองขึ้น โดยผ่านการมอบรางวัล และยกให้เป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จและเป็นชุมชนต้นแบบอย่างชุมชนทอส.9, ชุมชนเดชเจริญ และชุมชนอื่น ๆ ที่มีโอกาสจะถูกผลักดันให้เป็นชุมชนที่ดีและเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้ ซึ่งการสร้างให้ประชาชนในชุมชนร่วมมือและช่วยกันลดปัญหาขยะมูลฝอยภายในชุมชนของตนเองนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย แต่เทศบาลเมืองคูคตก็สามารถทำได้อย่างดีและเกิดผลจริง

เทศบาลฯต้องการสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งในด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่ยั่งยืน โดยใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนภายในเขตเทศบาลเมืองคูคต เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงแนวทางในการลดปริมาณขยะ รู้จักวิธีรักษาความสะอาดในชุมชนของตน และใช้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมแบบเครือข่ายถือเป็นการดำเนินนโยบายที่ครอบคลุมกับทุกบทบาทในการทำงานร่วมกัน สามารถกระตุ้นให้เกิดการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย และสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองคูคตให้น้อยลงทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้

4.2 ปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้กรอบแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2545-2549 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการเสริมสร้างศักยภาพของท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมียุทธศาสตร์หลักสำคัญประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมนุษย์ และยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขภาวะมลพิษ

ในส่วนด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมนุษย์ของเทศบาลเมืองคูคต เนื่องจากเทศบาลเมืองคูคต นั้นมีอาณาเขตติดกับกรุงเทพมหานคร จากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วนำมาซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาขยะมูลฝอยซึ่งนับวันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สืบเนื่องมาจากการเพิ่มของจำนวนประชากร จากข้อมูลของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม พบว่าในปัจจุบันปริมาณขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองคูคตมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 มีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 65 ตันต่อวัน จนถึงปี พ.ศ. 2560 เพิ่มขึ้นเป็น 70 ตันต่อวัน ซึ่งยังมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาขยะมูลฝอยทุกปี จึงทำให้กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองคูคตมีการประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานเพื่อจะทำการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สามารถวิเคราะห์ได้ว่า จากโครงการคูคตเมืองสะอาด และโครงการจังหวัดสะอาดของเทศบาลเมืองคูคต ในการจัดทำโครงการในแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลเมืองคูคตและของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกระทรวงมหาดไทย ที่ร่วมกันจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2559 - 2560 ซึ่งเทศบาลฯได้ใช้หลักการ 3R คือ การใช้น้อย ใช้น้ำ และกลับมาใช้ใหม่ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ชุมชน โดยประเมินว่าแต่ละชุมชนต้องมีปริมาณขยะลดลงร้อยละ 5 ซึ่งเทศบาลเมืองคูคตการทำงานประสานความร่วมมือกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี กรมอนามัย รวมถึงร่วมมือและประสานงานกับประชาชนในเขตชุมชน มีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การกำกับดูแลของในอำเภอ มีนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองคูคต เป็นประธานเป็นคณะทำงาน และคณะทำงานในส่วนต่าง ๆ ภายใต้การดูแลของเทศบาลเมืองคูคต และจากหน่วยงานอื่น ๆ และสามารถเห็นได้จากช่วงที่เกิดปัญหาอุทกภัยน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2554 เทศบาลเมืองคูคตได้ประสานร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ มีการใช้ความร่วมมือแบบเครือข่าย เพราะเทศบาลฯไม่สามารถจำกัดขยะมูลฝอยได้ด้วยความสามารถ

ของตนเอง จึงมีการเรียกประชุมให้ผู้นำชุมชนทุกชุมชนที่ประสบภัย และประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันรณรงค์ และร่วมกันเก็บขยะในเขตบริเวณพื้นที่ของชุมชนของตนเอง ถือเป็นการทำงานกับหน่วยงานภายนอกและประชาชนได้อย่างชัดเจน และร่วมมือกันแก้ไขปัญหา เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ล้นจนสามารถจำกัดปริมาณขยะลงได้ ซึ่งในปัจจุบันเทศบาลก็ยังใช้วิธีการความร่วมมือแบบเครือข่ายอยู่ด้วยเช่นกัน

4.3 ปัจจัยด้านลักษณะของผู้ปฏิบัติ

จากผังโครงสร้างการแบ่งส่วนการบริหารงานของเทศบาลเมืองคูคต โครงสร้างกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มี 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข และฝ่ายบริหารและส่งเสริมการอนามัย ซึ่งฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข มีหน่วยงานรักษาความสะอาดเป็นผู้ดำเนินการหลักในการดูแลเกี่ยวกับเรื่องขยะมูลฝอย โดยจากข้อมูลในส่วนที่เป็นพนักงานเทศบาลสามัญ จะเห็นได้ว่าหัวหน้างานรักษาความสะอาด จะเป็นผู้ที่รับผิดชอบ และดูแลการดำเนินงานทั้งหมดในงานกวาดล้างทำความสะอาด, งานเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย, งานขนถ่ายขยะมูลฝอย, งานกำจัดขยะมูลฝอย และควบคุมสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย รวมถึงงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมายเองทั้งหมด

ในด้านการคุณภาพของบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ของเทศบาลสามัญ เป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานจะเป็นผู้ที่มีความรู้เฉพาะด้านงานสาธารณสุข ที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมาทำหน้าที่ด้านนี้ จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมกับหัวหน้างานรักษาความสะอาดที่รับผิดชอบการดำเนินงานดังกล่าวพบว่า

ตัวผมเองเรียนจบด้านสัตวแพทย์มา ทำให้ความรู้ในด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองคูคตยังมีความรู้ไม่มากพอ ผู้อำนวยการงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ได้สนับสนุนให้เข้ารับการศึกษาอบรมและศึกษาดูงานด้านสิ่งแวดล้อมกับเทศบาลอื่น ๆ อย่างเช่น เทศบาลนครรังสิต เทศบาลลำสามแก้ว และสำนักงานเทศบาลเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำความรู้และพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมลงไปใช้กับชุมชนของเทศบาลเมืองคูคต เพื่อให้การบริหารจัดการด้านขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพกับเทศบาลเมืองคูคตมากขึ้น¹

ในด้านการคุณภาพของบุคลากรที่เป็นลูกจ้างมีหน้าที่การจัดการขยะมูลฝอย จะเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานทำหน้าที่ในการเก็บกวาด และขนขยะ จากข้อมูลในบทที่ 3 และจากการศึกษาพบว่าจำนวนลูกจ้างทั้งหมดที่ปฏิบัติงานด้านนี้ มีจำนวน 66 คน เป็นลูกจ้างประจำจำนวน 13 คน และเป็น

¹เอกวัตร โตรักษา, สัมภาษณ์โดย ธัญวรัตน์ อินทรโชติ, เทศบาลเมืองคูคต, 1 ธันวาคม

ลูกจ้างชั่วคราวจำนวน 53 คน ในจำนวนนี้จะเป็นพนักงานขับรถ จำนวน 13 คน พนักงานเก็บขยะรถ จำนวน 39 คน และพนักงานกวาดถนนจำนวน 14 คน ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณงานที่ได้รับ และพบว่าลูกจ้างส่วนใหญ่ 90 เปอร์เซ็นต์ ทั้งลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาทั้งสิ้น และเมื่อพิจารณาถึงคุณภาพของบุคลากรในกลุ่มที่เป็นลูกจ้างกับลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ พบว่าพนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านงานกวาดถนนร้อยละ 80 จะเป็นเพศหญิง ส่วนพนักงานขับรถขนขยะมูลฝอยและพนักงานเก็บขนขยะรถ พบว่าเป็นเพศชายทั้งหมด โดยบุคลากรในกลุ่มลูกจ้างดังกล่าวจะมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 18-50 ปี ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในวัยกำลังแรงงาน แต่ทั้งนี้การปฏิบัติงานบางครั้งถึงแม้จะบรรลุวัตถุประสงค์ แต่ก็เป็นการยากที่จะสามารถวัดออกมาให้เห็นอย่างเป็นประจักษ์ เพราะยังถือว่าทักษะความรู้ ความสามารถ ในการทำงาน of พนักงานลูกจ้าง ทั้งที่เป็นลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว ยังขาดอยู่มาก และไม่มีแรงจูงใจในการทำงานมากเท่าที่ควร ซึ่งหัวหน้ารักษาความสะอาดกล่าวว่า พนักงานลูกจ้างมีการลาออกบ่อยครั้ง เนื่องจากการทำงานที่ค่อนข้างใช้กำลังทำงานและไม่ได้ใช้ความสามารถที่มีจริง ๆ จากตัวพนักงาน เพราะเป็นงานรักษาความสะอาด งานการกำจัดและเก็บขน และถึงแม้ว่าจะมีการฝึกอบรมจากโครงการพัฒนาศักยภาพพนักงานรักษาความสะอาดแล้วก็ตาม ก็ไม่ได้เป็นการกระตุ้นหรือวัดการทำงานว่าพนักงานจะทำงานดีขึ้น เพราะเป็นแค่การให้ความรู้ และอบรมด้านความเข้าใจการทำงาน และความรับผิดชอบของพนักงาน แต่ก็มีพนักงานบางกลุ่มมีการทำงานและความตั้งใจในการทำงานมากขึ้น วัดได้จากการทำงานที่รวดเร็วมากขึ้น การบริหารเวลาในการทำงานเป็นระบบและดีมากขึ้น และการลงบันทึกการเก็บขนขยะจากชุมชนต่าง ๆ ว่ามีการเก็บขยะและคัดแยกขยะในการเก็บขนมากขึ้น แต่ก็ต้องมีการประเมินผลและวัดผลต่อไป เพราะการปรับเปลี่ยนหรือสร้างพื้นฐานภายในตัวบุคคลเป็นสิ่งที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องและเป็นระยะ ๆ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีในการทำงานทำงานของพนักงานต่อไป

สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ลักษณะของผู้ปฏิบัติในด้านงานคุณภาพของบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ของเทศบาลสามัญ จะมีคุณสมบัติที่ไม่ตรงกับสายงานมากเท่าที่ควร ซึ่งจากบทสัมภาษณ์จะเห็นว่าตัวผู้ปฏิบัติเองถึงแม้จะไม่มีความรู้ด้านงานงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม แต่ก็มีการสนับสนุนให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ เพื่อนำไปใช้กับชุมชนในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสิ่งแวดล้อมของชุมชน รวมถึงความรู้ด้านการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน ซึ่งผู้ปฏิบัติก็สามารถทำออกมาได้ดี เนื่องจากต้องมีการประเมินในด้านการให้ความรู้กับประชาชนในชุมชน และในด้านการลดปริมาณขยะมูลฝอย ซึ่งจากโครงการคูตเมือง และโครงการจังหวัดสะอาด จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงาน ทำให้สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยลงได้ในชุมชนข้างต้น และลักษณะของผู้ปฏิบัติในด้านงานคุณภาพของบุคลากรที่เป็นลูกจ้าง จะเห็นได้ว่ามีการลาออกบ่อย เพราะเนื่องจากพนักงานบางกลุ่มอาจไม่มีแรงจูงใจในการทำงานมากเท่าที่ควร อีกทั้งโครงการพัฒนา

ศักยภาพของพนักงานรักษาความสะอาด ถึงแม้ว่าเทศบาลจะพยายามจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจ และการปรับตัวของผู้ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้กับบุคลากรในเทศบาล ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จมากเท่าที่ควรซึ่งเป็นสิ่งที่เทศบาลต้องหาทางแก้ไขจากปัจจัยดังกล่าวเพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยเกิดประสิทธิภาพให้ได้มากที่สุด

4.4 ปัจจัยด้านความพอเพียงของทรัพยากร

ในการจัดสรรทรัพยากรให้ประสบผลในการนำนโยบายไปปฏิบัติของเทศบาลเมืองคูคตนั้น จะต้องต้องมีเงินที่เป็นปัจจัยสนับสนุน เวลาที่เหมาะสม และวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องใช้ ซึ่งจะต้องมีจำนวนที่เพียงพอต่อการดำเนินงาน รวมทั้งอำนาจที่จำเป็นจะต้องใช้สนับสนุนการปฏิบัติงาน เพื่อให้ความราบรื่นและความรวดเร็ว ดังต่อไปนี้

4.4.1 ด้านงบประมาณ

จากการศึกษาข้อมูลสถานะทางการคลังด้านรายได้และรายจ่ายของเทศบาลเมืองคูคต สามารถวิเคราะห์ได้จากด้านประมาณการรายรับและรายจ่ายในปีงบประมาณ พ.ศ.2558 มีความใกล้เคียงกัน ซึ่งที่ผ่านมาเทศบาลเมืองคูคตเก็บรายได้จากค่าธรรมเนียมในการบริการจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน และเขตพื้นที่ในความรับผิดชอบ และในการจัดการด้านขยะมูลฝอยเทศบาลเมืองคูคตก็มีรายได้จากภาษีอากรจำนวนมากซึ่งมากกว่ารายจ่าย ทำให้เทศบาลเมืองคูคตมีรายได้มากกว่ารายจ่ายเพียงพอที่จะสามารถจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่รับผิดชอบได้

4.4.2 ด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้

จากการศึกษาพบว่ากองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองคูคต มีจำนวนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่พอต่อความจำเป็นที่ต้องใช้ กล่าวคือ เทศบาลเมืองคูคตมีรถบรรทุกขยะมูลฝอยแบบอัดท้ายจำนวน 13 คัน ได้แก่ ขนาดบรรทุก 14 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 3 คัน และขนาดบรรทุก 12 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 10 คัน ²โดยเมื่อเทียบกับเทศบาลนครรังสิต พบว่ารถเก็บขยะของเทศบาลนครรังสิต ซึ่งมีจำนวน 19 คัน โดยมีรถเก็บขนมูลฝอยแบบคอนเทนเนอร์ จำนวน 5 คัน และรถเก็บขนขยะมูลฝอยแบบอัดท้ายจำนวน 13 คัน รวมถึงรถบรรทุกขยะติดเชื้อจำนวน 1 คัน และมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของชุดรถเก็บขนมูลฝอย โดยใช้ระบบ GPS ตรวจสอบการปฏิบัติงาน ซึ่งพื้นที่การดูแลและเขตการรับผิดชอบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยมี

²เทศบาลนครรังสิต, “การจัดการมูลฝอยเทศบาลนครรังสิต,” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2560, <http://rangsit.org/New/index.php/th/2014-11-07-07-51-09/normal-data/2014-11-03-07-37-33>

13 เขตได้รับผิดชอบ และเป็นเขตชุมชน รวมถึงเขตที่มีความเจริญทางการค้าที่ก่อให้เกิดอัตราการเกิดขยะมูลฝอยมากขึ้น คือ ห้างสรรพสินค้าโลตัส คลองสอง, ห้างเซียร์ รังสิต ทั้งนี้ด้วยจำนวนรถเก็บขยะของเทศบาลที่มีจำนวนจำกัดจึงอาจไม่พอต่อการเก็บขยะมูลฝอยได้ และจากการลงศึกษาในเขตพื้นที่พบว่า รถเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคตมีลักษณะที่เก่า มีสนิมและเทศบาลก็ไม่ได้มีการบูรณะหรือซ่อมแซมรถเก็บขยะให้ประสิทธิภาพมากพอต่อการใช้งานอีกด้วย

ส่วนอุปกรณ์ถังพักขยะมูลฝอย โดยเทศบาลเมืองคูคตมีอุปกรณ์ถังพักเพื่อรองรับขยะมูลฝอยของเทศบาลเป็นถังขยะโลหะ 200 ลิตร จำนวน 250 ใบ ถังขยะขนาด 100 ลิตร จำนวน 200 ใบ และในปี พ.ศ. 2559 เทศบาลเมืองคูคตได้จัดหาอุปกรณ์ถังพักเพื่อรองรับขยะมูลฝอยเพิ่มเติมเป็นถังโพลีเอทิลีนมีล้อเข็นฝาปิดขนาดบรรจุ 120 ลิตร จำนวน 400 ใบ แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการรองรับปริมาณการทิ้งขยะมูลฝอยในชุมชนของเทศบาลที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากอัตราการเกิดขยะมูลฝอยเกิดขึ้นถึงเฉลี่ย 1.42-1.53 ต่อกัน ซึ่งประชาชนบางกลุ่มก็ยังทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง ทั้งนี้ การจัดเก็บขนขยะมูลฝอยเมื่อจัดเก็บเช้า ก็ทำให้มีขยะมูลฝอยล้นออกมานอกถังขยะที่เทศบาลจัดเตรียมให้กับชุมชน สร้างกลิ่นเหม็นและสุขลักษณะที่ไม่ดีต่อชุมชนด้วยเช่นกัน

โดยทั้งนี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ด้านงบประมาณทางการคลังในด้านรายได้และรายจ่าย เทศบาลเมืองคูคตสามารถจัดสรร และมีงบประมาณเพียงพอต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อีกทั้งในแผนพัฒนาสามปี ยุทธศาสตร์ที่สาม ด้านการพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองคูคตใช้งบประมาณในการจัดการที่น้อยมาก เมื่อเทียบกับยุทธศาสตร์อื่น ดังนั้นในด้านของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เทศบาลจึงควรต้องให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เพราะอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอย คือ ถ้าขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปก็จะทำให้มีผลต่อการจัดเก็บขยะมูลฝอยที่เก็บขนได้ ตลอดจนเวลาและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานด้วย ดังนั้นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยจึงต้องมีทรัพยากรที่เพียงพอและมีความเหมาะสมที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

4.5 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถวิเคราะห์ได้ว่ามีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านนโยบายและแผนพัฒนา เพราะปัจจัยดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดแนวนโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอย รวมถึงมาตรการและระดับของการปฏิบัติงานที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน และจากการศึกษาข้อมูลจากบทที่ 3 หัวข้อที่ 3.5 โครงการและกิจกรรมในการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เมื่อพิจารณาภาพรวมของการดำเนินกิจกรรมในการบริหารงาน พบว่าเทศบาลฯ ใช้หลักการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยยึดหลักการ การลด การคัดแยก และ

การนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ นั้นเป็นแนวที่จะสามารถช่วยลดจำนวนขยะมูลฝอยได้ในเขตชุมชนได้ เพราะจากแผนพัฒนาในยุทธศาสตร์ที่ 3 เทศบาลเมืองคูคตเริ่มดำเนินโครงการลดปริมาณตั้งแต่ต้นทาง กล่าวคือ มีการเริ่มจากชุมชนเป็นหลักซึ่งเป็นการมองเห็นถึงปัญหาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในคือ ตัวเทศบาลเองที่ต้องมีการวางแผนและมาตรการที่ถูกต้อง และปัจจัยภายนอกคือ ประชาชนที่ต้องร่วมกันช่วยให้ความร่วมมือในการลดปริมาณขยะมูลฝอยลงในชุมชนของตนเอง

เทศบาลเมืองคูคตได้จัดให้ประชาชนในชุมชนและกลุ่มอาสาสมัครให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน และมีการกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนา ที่เน้นการวางแผนแบบมีส่วนร่วมจากภาคประชาคม โดยการนำแผนและโครงการต่าง ๆ ไปปฏิบัติ และมีการติดตามและประเมินผลร่วมกัน ทั้งนี้จึงจัดให้ชุมชนในเขตเทศบาลเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านโครงการคูคตเมืองสะอาด โครงการจังหวัดสะอาด จัดอบรมให้ความรู้ ศึกษาดูงานในการคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด การทำปุ๋ยหมักชีวภาพจากบ่อคอนกรีต พร้อมสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้กับชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคตในและนอกเขตเทศบาลเมืองคูคต จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมการรักษาความสะอาดและสภาพแวดล้อม กิจกรรมธนาคารขยะชุมชนในเขตเทศบาลฯ กิจกรรมคัดแยกขยะภายในชุมชน กิจกรรมประกวดชุมชนรักษ์สะอาด โดยมีชุมชนที่มีส่วนร่วมและเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการมีทั้งหมด 11 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนทอส.9, ชุมชนเสมาฟ้าคราม 25, ชุมชนฟ้าครามนคร, ชุมชนเดชนันต์รวมใจ, ชุมชนสราสินี วิลล์1, ชุมชนร่มเย็น, วัดประยูรธรรมาราม, ชุมชนพร้อมศรีสามัคคี, ชุมชนรณชัย, ชุมชนร่มโพธิ์ทองพัฒนา และชุมชนเดชเจริญ ทั้งนี้ โครงการจังหวัดสะอาดมีชุมชนต้นแบบคือ ชุมชน ทอส.9 และโครงการคูคตเมืองสะอาดมีชุมชนต้นแบบ คือ ชุมชนเดชเจริญ

โดยจากข้อมูลของกองสาธารณสุขเกี่ยวกับการดำเนินการดำเนินโครงการคูคตเมืองสะอาด ประจำปี พ.ศ. 2559 นั้นเป็นโครงการที่เพิ่งดำเนินการได้ไม่นาน โดยเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งก่อนหน้านี้เทศบาลเมืองคูคตไม่ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเป็นแบบแผน ทำให้ไม่ได้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยมากเท่าที่ควร การที่มีโครงการคูคตเมืองสะอาด โครงการจังหวัดสะอาด และรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ จึงเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนให้เกิดความสำนึกในการรณรงค์ไม่ให้เกิดขยะในครัวเรือนเพิ่ม และต้องลดปริมาณขยะลง และการเพิ่งดำเนินโครงการดังกล่าวเป็นการดำเนินการในแต่ละชุมชน จึงทำให้ยังมีอีกหลายชุมชนที่ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมมาก แต่ชุมชนที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการ เทศบาลเมืองคูคตก็ไม่ได้ละเลยที่จะทำการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เพราะเทศบาลมีการเรียกผู้นำและอาสาสมัครของแต่ละชุมชนใน 31 ชุมชน มาประชุมเพื่อหาทางแก้ไขและลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนลง โดยเทศบาลจะสร้างการมีส่วนร่วมแบบเครือข่าย ซึ่งจะวัดผลจากการชั่งปริมาณขยะทั้งก่อนและหลังที่มี

โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ และให้แต่ละชุมชนมาสรุปและรายงานผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระยะกับเทศบาล

โครงการคูคตเมืองสะอาด มีการดำเนินงานกับชุมชนเดชเจริญ โดยงานรักษาความสะอาดได้มีการติดตามและประเมินความพึงพอใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินในชุมชนเดชเจริญ มีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 208 หลังคาเรือน โดยมีการแจกเอกสารการประเมินให้ครัวเรือนหนึ่งตัวอย่าง จำนวน 190 ตัวอย่าง และได้ส่งเอกสารคืนจำนวน 69 ตัวอย่าง คิดเป็น 36.31 % ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด พบว่าประชาชนในชุมชนมีความรู้และมีจิตสำนึกที่ดีในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนของตน อยู่ในเกณฑ์ระดับดี (50.72%) ประชาชนในชุมชนมีความร่วมมือในการรักษาความสะอาดในครัวเรือนของตน อยู่ในเกณฑ์ระดับดี (53.62%) ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เช่น เสียสละแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ เพื่อร่วมกันรักษาความสะอาดในชุมชน อยู่ในเกณฑ์ระดับดีเยี่ยม (44.93%) ประชาชนในชุมชนมีความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการคูคตเมืองสะอาด อยู่ในเกณฑ์ระดับดีเยี่ยม (42.59%) และจากข้อมูลในบทที่ 3 ในช่วงเวลาในการดำเนินโครงการคูคตเมืองสะอาด เทศบาลเมืองคูคตสามารถลดปริมาณขยะลงได้ตามแผนโครงการที่ได้วางไว้

โครงการจังหวัดสะอาด กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเน้นการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดและจัดทำระบบเก็บและขนขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ภายใต้หลักการ 3R และหลักการประชารัฐ ชุมชน ทอส.9 เป็นชุมชนที่ได้รับเลือกจากเทศบาลเมืองคูคตให้ดำเนินการในโครงการดังกล่าว และให้ชุมชน ทอส.9 เป็นชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่ดีให้กับชุมชนกับอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การดูแลของเทศบาล

จากข้อมูลพบว่าชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยคณะกรรมการของชุมชนตนเอง โดยเทศบาลมีหน้าที่ดูแล และให้คำแนะนำเท่านั้น โดยโครงการคูคตเมืองสะอาดในแต่ละปีจะเพิ่มชุมชนที่ทำกิจกรรมปีละ 1 - 2 ชุมชน โดยดูความพร้อมของชุมชนและความยั่งยืนเป็นหลัก ทั้งนี้การวัดผลจากการชั่งน้ำหนักเป็นการนำข้อมูลเพื่อมารายงานตามเอกสาร เพื่อเป็นหลักฐานการลดปริมาณขยะลงได้เท่านั้น ส่วนเป้าหมายหลัก ๆ ของโครงการจริง ๆ คือ กาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและนิสัยของประชาชนในชุมชน ซึ่งอาจต้องใช้เวลาชั่งนานเพื่อให้ประชาชนในชุมชนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งขยะ และการคัดแยกขยะ ระยะเวลาการดำเนินงาน 8 เดือน จึงเหมาะสมกับชุมชน โดยชุมชนที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ เช่น ชุมชนทอส.9, ชุมชนเดชเจริญ, ชุมชนสรลีนีวิลล์ 2 เทศบาลได้พัฒนาผู้รับผิดชอบและคณะกรรมการชุมชน เพื่อใช้เป็นวิทยากรในการอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอย และลดปริมาณขยะมูลฝอยลง ทั้งในเรื่องของการคัดแยกขยะโดยใช้หลักการ 3R คือการใช้น้อย ใช้ซ้ำ และกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งในภาพรวมประชาชนในชุมชนให้ความสนใจและให้ความร่วมมือ

ในการเข้าร่วมโครงการรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ มากพอสมควร ซึ่งปริมาณขยะมูลฝอยในปี 2559 มีการลดลงประมาณ 5-10 ตัน และการทิ้งขยะมูลฝอยตามข้างทางมีน้อยลงมาก เพราะประชาชนในชุมชนเริ่มมองเห็นถึงความสำคัญและการสร้างสุขลักษณะที่ดีในการลดปริมาณขยะมูลฝอยมากขึ้น

ทั้งนี้ในด้านของความสามารถของเทศบาลฯ ในการกำหนดนโยบายและให้ประชาชนในชุมชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้เข้ามามีส่วนร่วม ทำให้เทศบาลเมืองคูคตผ่านการประเมินคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ.2559 (Environmental Health Accreditation) ในด้านการจัดการสิ่งปฏิกูล และด้านการจัดการขยะมูลฝอย โดยวัดจากการจัดกระบวนการ คะแนนเต็ม 100 โดยเทศบาลฯ ได้ 95 คะแนน และโดยการวัดผลลัพธ์คะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยเทศบาลฯ ได้ 70 คะแนน ซึ่งเกณฑ์การประเมินผลวัดจากการประเมิน ดังนี้

1. มีการส่งเสริมการลดปริมาณ/การคัดแยกขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1 มีนโยบาย แผนงาน โครงการงาน

1.2 มีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์/จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้/สร้างความเข้าใจ

และตระหนักเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย/ มีการคัดแยกขยะมูลฝอยทั่วไป ด้วยหลักการ 3Rs ได้แก่ การลดปริมาณการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) โดยต้องดำเนินการครอบคลุมไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนชุมชน

1.3 มีชุมชนต้นแบบด้านการลด การคัดแยก การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย

1.4 มีข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยที่สามารถลดได้จากการดำเนินส่งเสริมการลด

ปริมาณขยะมูลฝอย

2. มีระบบบริการ เก็บ ขน ขยะมูลฝอยทั่วไป ซึ่งรถขนขยะมูลฝอยทั่วไปจะต้องได้รับมาตรฐานด้านสุขลักษณะ

2.1 มีบริการเก็บขนขยะมูลฝอยได้ครอบคลุมพื้นที่และไม่มีขยะมูลฝอยตกค้าง

2.2 รถเก็บขนขยะมูลฝอยมีลักษณะมิดชิดสามารถป้องกัน การปลิวห่่นและการรั่วไหลของน้ำจากขยะมูลฝอย และมีการดูแลบำรุงรักษารถเก็บขนขยะมูลฝอยให้อยู่ในสภาพที่ใช้ทำงานได้ดีอย่างสม่ำเสมอ

2.3 มีเอกสารแสดงข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยที่เก็บขนได้ และนำไปกำจัดอย่างถูกต้องรายวัน

3. มีการบำบัดหรือกำจัดขยะมูลฝอยทั่วไปอย่างถูกสุขลักษณะ และได้มาตรฐานตามหลักวิชาการ ด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ

3.1 หลุมฝังกลบ มีการบดอัดขยะมูลฝอยและปิดท้ายด้วยดินหรือวัสดุกลบทุกวัน และมีมาตรการป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญจากการฝังกลบ

3.2 การหมักทำปุ๋ยไม่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์และแมลงพาหะนำโรค

- 3.3 ไม่มีเหตุรำคาญจากการดำเนินการบำบัดหรือกำจัดขยะมูลฝอยทั่วไป
- 4. ผู้ปฏิบัติงานในการกำจัดขยะมูลฝอยได้รับการคุ้มครองสุขภาพจากการปฏิบัติงาน
 - 4.1 ผู้ปฏิบัติผ่านการอบรมมีความรู้ในการปฏิบัติงาน
 - 4.2 มีการป้องกันอันตรายส่วนบุคคลในการปฏิบัติงาน
 - 4.3 ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี

สามารถวิเคราะห์ได้ว่า โครงการและกิจกรรมทั้งหมดนี้ สามารถทำให้ประชาชนเข้าใจ และร่วมมือกันพัฒนาชุมชนของตนเองเพื่อให้มีขยะมูลฝอยให้น้อยที่สุด และสามารถใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยได้ เช่น การนำขยะไปขายกับเทศบาลในโครงการธนาคารแลกขยะ หรือให้ชุมชนต้นแบบอย่างชุมชน ทอส.9 เข้ามาร่วมเป็นวิทยาทานให้กับชุมชนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และช่วยกันรณรงค์และลดปริมาณขยะมูลฝอยลงในชุมชนลง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบาย ได้แก่ ความชัดเจนของนโยบาย, ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ, ลักษณะของผู้ปฏิบัติ, ความพอเพียงของทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย

ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต เนื่องจากเทศบาลเมืองคูคตได้วางวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปีที่เกี่ยวข้องยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไว้เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเทศบาลแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และนโยบายของผู้บริหารเทศบาลของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลเมืองคูคต ปรับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนของสภาพเศรษฐกิจ สังคมการเมือง และสิ่งแวดล้อม ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ตามพันธกิจและจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ โดยในด้านการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคตสามารถช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยจากชุมชนลงได้ และใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนทุกชุมชนในเขตของเทศบาล โดยได้แต่งตั้งคณะทำงานซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของเทศบาล ให้คำแนะนำในการจัดทำให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ สนับสนุนข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนชุมชนเป็นรายชุมชน และสนับสนุนการนำร่างแผนชุมชนและนำเสนอในการประชาคมต่อสมาชิกในชุมชน ตลอดจนพิจารณานำโครงการและกิจกรรมที่ต้องดำเนินการร่วมกับชุมชน

อีกทั้งด้านความสอดคล้องของนโยบายต่อสภาพปัญหาของนโยบายยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความชัดเจนในส่วนของการวางแผนพัฒนาได้ตรงตามสภาพปัญหา กล่าวคือ จากปัญหาปริมาณของขยะมูลฝอยที่เพิ่มในทุกปี เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหรือลดความรุนแรงของปัญหาขยะมูลฝอยในอนาคตโดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลเมืองคูคตจะมีหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาล โดยได้ตระหนักและเล็งเห็น

ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงได้ดำเนินโครงการคูตเมืองสะอาดเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยภายในเขตเทศบาลเมืองคูตให้น้อยลง ซึ่งเทศบาลได้ใช้กลวิธีหลายด้านไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ การแปรรูปขยะเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำปุ๋ยหมักบ่อวางคอนกรีต ถนนปลอดถังขยะ และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายได้เข้าไปมีบทบาทในการประเมินผล และประเมินผลการปฏิบัติของหน่วยงาน

5.1.2 ปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

ปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูต ทั้งนี้เนื่องจากการนำนโยบายการกำจัดขยะมูลฝอยไปปฏิบัติของเทศบาลเมืองคูตในภาพรวมประสบความสำเร็จอยู่ในระดับค่อนข้างสูง เพราะทุกฝ่ายให้ความร่วมมือและนำไปปฏิบัติได้จริงและเห็นผล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการนำนโยบายการกำจัดขยะมูลฝอยไปปฏิบัติในชุมชน พบว่าสามารถลดปริมาณขยะลงได้ ทั้งในส่วนโครงการคูตเมืองสะอาดและโครงการจังหวัดสะอาด และในส่วนของการจัดกิจกรรมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมต่าง ๆ ได้ โดยการร่วมมือและประสานงานกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปทุมธานี และกรมอนามัย สามารถเข้าใจถึงปัญหาและรับรู้ปัญหาได้อย่างชัดเจน

ซึ่งจะเห็นได้ว่าเทศบาลเมืองคูตไม่ได้ดำเนินงานแต่ภายในองค์กรเท่านั้นโดยเป็นการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างหลายฝ่ายงานมากขึ้น เป็นการคิดและวางแผนในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน และมีเป้าหมายเดียวกันเพื่อสร้างจิตสำนึกและลดปริมาณขยะมูลฝอยลงจากการใช้น้อย ใช้น้ำ และกลับมาใช้ใหม่ เป็นการดำเนินงานการลดปริมาณขยะมูลฝอยจากส่วนการปกครองท้องถิ่นไปสู่การปกครองสู่จังหวัด และภาพรวมของประเทศ ทั้งนี้ความร่วมมือของเทศบาลเมืองคูตกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะเป็นการสนับสนุน และประสานงานด้านการฝึกอบรม การให้ความรู้ และการประเมินผล รวมถึงการปฏิบัติงานจริงในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลเมืองคูต ได้แก่ คือ ชุมชน ทอส.9, ชุมชนเสมาฟ้าคราม 25, ชุมชนฟ้าครามนคร, ชุมชนเดชอนันต์รวมใจ, ชุมชนเดชเจริญ, ชุมชนสรานีนีย์วิลล์ 1, ชุมชนร่มเย็น, วัดประยูรธรรมาราม, ชุมชนพร้อมศรีสามัคคี, ชุมชนรณชัย, ชุมชนร่วมโพธิ์ทองพัฒนา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการขยะมูลฝอย และมีการวัดประเมินผลจากการดำเนินงานดังกล่าว

5.1.3 ปัจจัยด้านลักษณะของผู้ปฏิบัติ

ปัจจัยด้านลักษณะของผู้ปฏิบัติ มีผลต่อความล้มเหลวในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูต จากการศึกษาพบว่าเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยด้านลักษณะของผู้ปฏิบัติ พบว่าบุคลากรพนักงานสามัญด้านหัวหน้ารักษาความสะอาดที่รับผิดชอบด้านการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูต มีจำนวน ไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่จะต้องรับผิดชอบ แต่ทั้งนี้บุคลากรดังกล่าวมีคุณภาพที่เหมาะสม จึงทำให้สามารถควบคุมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างดีในระดับหนึ่ง และในส่วน

งานคุณภาพของบุคลากรที่เป็นลูกจ้าง จากการศึกษาพบว่า มีจำนวนไม่พอกับปริมาณงานที่จะต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกัน และในส่วนของรายได้และแรงจูงในการทำงานพบว่า อัตราการลาออกของพนักงานลูกจ้างก็มีมากด้วยเช่นกัน อีกทั้งช่วงอายุของพนักงานลูกจ้างพบว่าช่วงอายุระหว่าง 20-30 ปี ถือเป็นช่วงอายุที่มีพนักงานเยอะสุด จึงทำให้มีการเปลี่ยนงานและลาออกจากงานที่ทำบ่อย ทั้งนี้เพราะอาจจะมีทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า ทำให้พนักงานลูกจ้างไม่ได้มีความผูกพันกันในองค์กรมากเท่าที่ควร แต่ก็มีพนักงานบางกลุ่มมีการทำงานและความตั้งใจในการทำงานมากขึ้น วัดได้จากการทำงานที่รวดเร็วมากขึ้น การบริหารเวลาในการทำงานเป็นระบบและดีมากขึ้น และการลงบันทึกการเก็บขยะจากชุมชนต่าง ๆ ว่ามีการเก็บขยะและคัดแยกขยะในการเก็บขยะมากขึ้น แต่ก็ต้องมีการประเมินผลและวัดผลต่อไป

5.1.4 ปัจจัยด้านความพอเพียงของทรัพยากร

5.1.4.1 ด้านงบประมาณ

ปัจจัยด้านความพอเพียงของทรัพยากรด้านงบประมาณมีผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต เนื่องจากเทศบาลเมืองคูคตมีงบประมาณเพียงพอที่จะใช้จ่ายในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยงบประมาณส่วนใหญ่ได้มาจากรายได้ภาษีอากร นอกจากนี้ยังได้ค่าธรรมเนียมในการบริการจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน และเขตพื้นที่ในความรับผิดชอบ แต่อย่างไรก็ตามการจัดเก็บค่าธรรมเนียมของเทศบาลก็ไม่ใช่ว่ารายได้หลักมากเท่าที่ควร รายได้ดังกล่าวก็เป็นผลดีให้เทศบาลไว้ใช้เพื่อการจัดการขยะมูลฝอย และปรับปรุงระบบจัดการขยะมูลฝอยขนาดใหญ่เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนและขอบเขตพื้นที่นอกเขตเทศบาลเมืองคูคตอีกด้วย

5.1.4.2 ด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้

ปัจจัยด้านความพอเพียงของทรัพยากรด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ มีผลต่อความล้มเหลวในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคตเนื่องจากในส่วนของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองคูคต มีจำนวนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ยังไม่พอสอดคล้องกับความต้องการใช้ กล่าวคือ ทั้งในส่วนของรถขยะและถังพักขยะเพื่อรองรับปริมาณขยะ ซึ่งเมื่อเทียบกับเทศบาลอื่นอย่างเทศบาลนครรังสิต พบว่ามีอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการจัดการปัญหาขยะในพื้นที่มากกว่า ซึ่งพื้นที่การดูแลและเขตการรับผิดชอบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยมี 13 เขตรับผิดชอบ และเป็นเขตชุมชน รวมถึงเขตที่มีความเจริญทางการค้าที่ก่อให้เกิดอัตราการเกิดขยะมูลฝอยมากขึ้น คือ ห้างสรรพสินค้าโลตัส คลองสอง, ห้าเขี้ยว รังสิต ทั้งนี้ ด้วยจำนวนรถเก็บขยะของเทศบาลที่มีจำนวนจำกัด จึงอาจไม่พอต่อการเก็บขยะมูลฝอยได้ และจากการลงศึกษาในเขตพื้นที่พบว่า รถเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคตมีลักษณะที่เก่า มีสนิม และเทศบาลก็ไม่ได้มีการบูรณะหรือซ่อมแซมรถเก็บขยะให้มีประสิทธิภาพมากพอต่อการใช้งาน และอุปกรณ์ถังพักขยะมูลฝอยก็ยังไม่เพียงพอต่อการรองรับปริมาณการทิ้งขยะมูลฝอยในชุมชนของเทศบาลที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากอัตรา

การเกิดขยะมูลฝอยเกิดขึ้นถึงเฉลี่ย 1.42-1.53 ต่อดัง ซึ่งประชาชนบางกลุ่มก็ยังทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง ทั้งนี้การจัดเก็บขยะมูลฝอยเมื่อจัดเก็บซ้ำ ก็ทำให้มีขยะมูลฝอยล้นออกมาจนถึงขยะที่เทศบาลจัดเตรียมให้กับชุมชน สร้างกลิ่นเหม็นและสุขลักษณะที่ไม่ดีต่อชุมชน

5.1.5 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคตเนื่องจากการดำเนินการโครงการคูคตเมืองสะอาดในแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลเมืองคูคต และโครงการจังหวัดสะอาดของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกระทรวงมหาดไทย ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมโครงการดังกล่าวได้เป็นอย่างดี และให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะมูลฝอย และลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนของตนเอง ซึ่งเทศบาลเมืองคูคตจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในแต่ละชุมชนในการดูแลจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละชุมชน และมีการรายงานสรุปผลกับโครงการและกิจกรรมที่ได้เข้าร่วมกับเทศบาล ทั้งนี้โดยชุมชนที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ เช่น ชุมชน ทอส.9, ชุมชนเดชเจริญ, ชุมชนสรลีนีวิลล์ 2 เทศบาลเมืองคูคตได้พัฒนาผู้รับผิดชอบและคณะกรรมการชุมชน เพื่อใช้เป็นวิทยากรในการอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอย และลดปริมาณขยะมูลฝอยลง ทั้งในเรื่องของการคัดแยกขยะโดยใช้หลักการ 3R คือ การใช้ซ้ำ ใช้ซ้ำ และกลับมาใช้ใหม่ เพื่อให้เป็นต้นแบบที่ดี และให้ชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ สามารถนำไปปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

5.2 ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาถึงการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากปัจจัย ที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบาย ได้แก่ ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย, ปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ, ปัจจัยด้านลักษณะของผู้ปฏิบัติ, ปัจจัยด้านความพอเพียงของทรัพยากร และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงทำให้สามารถหาข้อเสนอแนะได้ดังนี้

5.2.1 ปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบาย

5.2.1.1 เทศบาลควรปรับปรุงด้านกฎหมาย หรือออกเทศบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยทุกขั้นตอนและทุกหน่วยในชุมชนให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเพิ่มขึ้น

5.2.1.2 เทศบาลควรปรับปรุงด้านกฎหมายเกี่ยวกับอัตราค่าธรรมเนียมการจัดการขยะมูลฝอยให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน

5.2.1.3 เทศบาลควรกำหนดระเบียบข้อบังคับมาตรฐานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยและการลดปริมาณขยะมูลฝอย

5.2.1.4 เทศบาลควรปรับปรุงกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับอัตราค่าธรรมเนียมการลดและใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย โดยกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในอัตราที่สูงสำหรับผู้ผลิตสินค้าที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยในปริมาณที่มาก หรือยากต่อการเก็บรวบรวมการขนส่งการบำบัดการกำจัด และการนำไปใช้ประโยชน์

5.2.1.5 เทศบาลควรกำหนดอัตราระเบียบปฏิบัติแก่สถานที่ต่าง ๆ ให้มีวิธีการจัดการขยะมูลฝอยแต่ละสถานที่ให้เหมาะสม และสอดคล้องกันมากที่สุด

5.2.1.6 เทศบาลควรกำหนดให้มีระบบการติดตามตรวจสอบบันทึกและเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยในทุกระดับ เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนระบบการจัดการขยะมูลฝอยให้เหมาะสมในอนาคต

5.2.2 ปัจจัยด้านลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

5.2.2.1 เทศบาลควรจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อทบทวนความรู้และประสบการณ์ด้านวิชาการ และการบริหารจัดการเจ้าหน้าที่ของเทศบาล และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยให้เข้าใจกระบวนการจัดการอย่างถูกต้องและปลอดภัย

5.2.2.2 เทศบาลควรกระตุ้นปลูกจิตสำนึก และให้ความรู้องค์กรต่าง ๆ ให้เห็นถึงความสำคัญของการวางระบบการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการคัดแยกขยะมูลฝอยจากบ้านเรือน และสำนักงานที่เป็นแหล่งผลิตขยะมูลฝอย

5.2.2.3 เทศบาลควรส่งเสริมให้มีศูนย์ขยะมูลฝอยรีไซเคิลในชุมชนเพื่อดำเนินการรับซื้อขายขยะมูลฝอยรีไซเคิล ซึ่งอาจสามารถรองรับขยะมูลฝอยรีไซเคิลชุมชนใกล้เคียง ทั้งนี้อาจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี และภาคเอกชนเข้ามาร่วมลงทุนได้

5.2.3 ปัจจัยด้านลักษณะของผู้ปฏิบัติ

5.2.3.1 เทศบาลควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรในการปฏิบัติมากขึ้นต่อการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งควรมีรูปแบบการจูงใจที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดแรงจูงใจและความกระตือรือร้นของบุคลากรในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จในการทำงานมากขึ้น

5.2.3.2 เทศบาลควรมีการให้ผลประโยชน์กับพนักงานในรูปแบบอื่นได้ เช่น การให้รางวัลสำหรับการปฏิบัติงานที่ดี การจัดเลี้ยงต่าง ๆ ตามผลงานของงาน และการให้รางวัลอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับพนักงานและครอบครัว

5.2.3.3 เทศบาลควรคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากอัตรากำลังที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้สามารถทำให้ประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรได้เป็นอย่างมากด้วย

5.2.4 ปัจจัยด้านความพอเพียงของทรัพยากร

5.2.4.1 เทศบาลควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยไว้ให้เพียงพอและเหมาะสม เช่น ภาชนะรองรับขยะมูลฝอยแต่ละประเภท รถเก็บขนขยะมูลฝอยหลายขนาดที่เหมาะสมแก่การเก็บขนขยะมูลฝอยตามสถานที่ต่าง ๆ ได้

5.2.4.2 เทศบาลควรให้ความสำคัญกับอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลให้เพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านปริมาณ และด้านคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รถเก็บขนขยะมูลฝอย ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อส่วนกลาง ส่วนใหญ่จะมีความทันสมัย และมีราคาสูง ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ

5.2.4.3 เทศบาลควรจัดหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาล และจัดหาเครื่องจักรกลที่เหมาะสมกับลักษณะการใช้งานในพื้นที่ ทั้งนี้อาจดำเนินการโดยร่วมทุนกับภาคเอกชน หรือการสัมปทานเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ

5.2.4.4 เทศบาลควรปรับปรุง รวมถึงพัฒนาพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอยเดิมที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว เพื่อให้สามารถดำเนินการในรูปแบบที่ถูกต้องมากขึ้น แทนที่จะต้องจัดหาพื้นที่กำจัดมูลฝอยแห่งใหม่ ซึ่งอาจต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก และบางครั้งก็ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการกำจัดขยะมูลฝอย

5.2.4.5 เทศบาลควรเพิ่มงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอย และเทศบาลควรพิจารณาในการร่วมมือกับเทศบาลเบอร์ท้องถิ่นอื่นที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อร่วมมือกันกำจัดขยะมูลฝอย รวมทั้งต้องมีการนำระบบจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนแบบประสมประสานมาประยุกต์ใช้ด้วย

5.2.4.6 เทศบาลควรส่งเสริมให้เอกชนที่ดำเนินการธุรกิจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจัดให้มีที่มีศูนย์ประสานข้อมูลในการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์

5.2.4.7 เทศบาลควรเพิ่มงบประมาณมากขึ้น ทั้งนี้โดยอาจมีการเร่งรัดการขยายเขตการให้บริการเก็บขยะมูลฝอย และควรเร่งรัดจัดเก็บค่าธรรมเนียมจากการเก็บขนขยะให้มากขึ้น เนื่องจากรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้เพราะงบประมาณรายรับกับรายจ่ายมีความใกล้เคียงกันซึ่งอาจเกิดปัญหาการส่วนใดส่วนหนึ่งลดลงได้

5.2.4.8 เทศบาลควรสนับสนุนงบประมาณ สิ่งจูงใจ ความช่วยเหลือ ด้านวิชาการ รวมทั้งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ภาคเอกชนที่เข้ามาดำเนินธุรกิจด้านขยะมูลฝอย หรือองค์กรสาธารณประโยชน์ที่ทำงานช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย

5.2.5 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

5.2.5.1 เทศบาลควรสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาดำเนินธุรกิจการบริการเก็บขน ขนส่ง และกำจัดขยะมูลฝอยในรูปของการว่าจ้าง การร่วมทุน การให้สัมปทาน รั้งจ้างดำเนินกระบวนการในการจัดการขยะมูลฝอย แล้วแต่ความพร้อมของเอกชนว่าจะสามารถดำเนินการได้ในขั้นตอนใด

5.2.5.2 เทศบาลควรสนับสนุนให้มีกิจกรรมเพื่อปลูกฝังทัศนคติ ปลูกจิตสำนึก สร้างค่านิยมให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ในการมีส่วนร่วมช่วยดูแล รักษา ตรวจสอบ เฝ้าระวังการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยให้ถูกต้อง

5.2.5.3 เทศบาลควรสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนกำจัดขยะมูลฝอยเองภายในครัวเรือนให้มากขึ้น อาจโดยการส่งเสริมให้หมักขยะมูลฝอยในครัวเรือน และการส่งเสริมให้ตลาดทำการหมักขยะมูลฝอย ไว้ใช้ประโยชน์ภายในตลาดและสามารถจำหน่ายได้ ซึ่งเพียงแค่สองประการนี้ก็ช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอย ในส่วนที่ได้ย่อยสลายได้ เช่น พวกเศษผัก เศษอาหาร เปลือกผลไม้ ได้มาก เพราะเทศบาลมีขยะมูลฝอยประเภทนี้อยู่สูงถึงร้อยละ 29.86 ถึง 41.40

5.2.5.4 เทศบาลควรสนับสนุนให้มีการศึกษา วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อนำมาใช้แก้ไขปัญหา และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยในอนาคต

5.2.5.5 เทศบาลควรส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน อาสาสมัคร ชมรม นักเรียน หรือกลุ่มพลังต่าง ๆ ในชุมชนให้ได้รับการฝึกอบรมการแปรรูปวัสดุเหลือใช้ หรือขยะมูลฝอยรีไซเคิลให้เป็นผลิตภัณฑ์จากวัสดุรีไซเคิล ซึ่งสามารถนำออกไปจำหน่ายเป็นรายได้สู่ครอบครัว หรือชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

เทศบาลเมืองคูคต Model : การสร้างจิตสำนึกสาธารณะในการจัดการขยะมูลฝอย จากปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัยที่กล่าวมา พบว่าปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นสิ่งที่น่าสนใจและมีความสำคัญ ทั้งนี้เพราะการที่จะได้ความร่วมมือของประชาชนในการร่วมมือและร่วมกันรักษาความสะอาด ภายในชุมชนของตนเองนั้นเป็นเรื่องที่ถือว่าทำได้ยาก แต่ทั้งนี้เทศบาลเมืองคูคตสามารถทำให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด ซึ่งผลที่ออกมาคือ ปริมาณขยะมูลฝอยลดลง และเทศบาลเมืองคูคตก็สามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาขยะมูลฝอยได้ในระดับที่ดี ซึ่งเทศบาลเมืองคูคตอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน โดยการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองคูคต สามารถสร้างออกมาเป็นรูปแบบโดยวิธีการสร้างพื้นฐานความรู้ด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้กับประชาชนในชุมชน มีตัวขับเคลื่อน คือ เทศบาลเมืองคูคต - ผู้นำชุมชน - ประชาชน - สถานศึกษา - ภาควิชาการ ซึ่งจะสามารถดำเนินการด้วยวิธีการสร้างการรวมกลุ่ม - สร้างการเรียนรู้ - สร้างต้นแบบ - สร้างการถ่ายทอดและขยายผล ซึ่งจะทำให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้และความเข้าใจในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชนของตนเอง โดยเทศบาลเมือง

คู่มือใช้วิธีการอบรม และให้ความรู้ ในการสร้างและเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนในชุมชน สามารถอธิบายได้ดังนี้

5.2.6 องค์ความรู้ด้านการทิ้งขยะชุมชน

5.2.6.1 สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ ขยะชุมชน ประเภทของขยะชุมชน

5.2.6.2 สร้างความตระหนักและสร้างจิตสำนึกในเรื่องการคัดแยกขยะชุมชน ณ ต้นทางเพื่อให้เห็นความสำคัญของการลด คัดแยก และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่

5.2.6.3 สร้างคุณค่าในการคัดแยกขยะชุมชน เพื่อให้มีความเข้าใจและประโยชน์ของการคัดแยกขยะ ณ ต้นทาง เช่น ขยะเปียกจะถูกคัดแยกเพื่อแก๊สชีวภาพ ขยะแห้งที่รีไซเคิลไม่ได้จะนำไปทำเชื้อเพลิงขยะอัดแท่งแข็ง เป็นต้น

5.2.6.4 สร้างความรู้และความเข้าใจหลักการ 3Rs เพื่อลดขยะ เพื่อนำขยะกลับมาใช้ซ้ำอีกครั้ง เพื่อแปรรูปขยะให้กลับมาใช้ใหม่ หลักการ 3Rs ประกอบด้วย ลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ถ้าชุมชนมีความเข้าใจใน 3Rs จะส่งผลให้ปริมาณขยะที่จะเข้าสู่กระบวนการกำจัดขยะลดน้อยลง อีกทั้งยังส่งเสริมความร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชนให้เกิดความร่วมมือในการจัดการกำจัดขยะ

5.2.6.5 สร้างความรู้ด้านการคัดแยกขยะ ณ ต้นทางเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ เช่น ขยะที่มาจากเศษอาหารให้นำไปเลี้ยงสัตว์, ทำปุ๋ย, ผลิตแก๊สชีวภาพ ขยะจำพวกแก้ว กระดาษ พลาสติกให้นำกลับมาใช้ใหม่หรือแปรรูปตามประเภทของขยะได้

5.2.7 องค์ความรู้ด้านการจัดการขยะชุมชน

5.2.7.1 ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันในการวางแผนการปฏิบัติงานซึ่งเกี่ยวกับการทิ้งขยะมูลฝอย การเก็บรวบรวม การขนส่ง และการกำจัดขยะมูลฝอย

5.2.7.2 ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันส่งเสริมการผลิตพลังงานทดแทน

5.2.7.3 ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันส่งเสริมและให้ความร่วมมือกับศูนย์รีไซเคิลธนาคารขยะ

5.2.7.4 ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันส่งเสริมในการทำปุ๋ยหมัก และผลิตน้ำหมักชีวภาพ

5.2.8 องค์ความรู้ด้านการเก็บรวบรวมและการขนส่งขยะชุมชน

5.2.8.1 ความรู้ด้านการกำหนดวัน-เวลาในการทิ้งและวัน-เวลาในการเก็บที่แน่นอน

5.2.8.2 ความรู้ด้านการกำหนดพื้นที่ในการทิ้งขยะ

5.2.8.3 ความรู้ด้านการกำหนดวัน-เวลาที่รถเก็บขยะจะมารับขยะในแต่ละประเภทของขยะ

5.2.8.4 ความรู้ด้านการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวัน-เวลาในการตั้ง วัน-เวลาในการเก็บ พื้นที่ในการทิ้งขยะ วัน-เวลาที่รถเก็บขยะมารับขยะ

โมเดลดังกล่าวจะสามารถทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยมากยิ่งขึ้น และสามารถสรุปออกมาเป็นปัจจัยเพิ่มเติมได้อีกดังนี้

(1) นโยบายที่ชัดเจนของผู้บริหารทั้งผู้บริหารในระดับจังหวัด และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงตัวของเทศบาลเมืองคูคต ต้องมีความจริงใจและจริงจังในการดำเนินการ และมีความชัดเจนในเป้าหมายและแนวทางที่กำหนดพร้อมในการสนับสนุนให้ชุมชนในทุกๆด้าน เพื่อให้การดำเนินการของชุมชนบรรลุตามเป้าหมาย

(2) ศักยภาพของผู้นำในชุมชนต้องมีความเข้มแข็งในการดำเนินงาน และสามารถชักชวนชี้แนะ และแนะนำการดำเนินงานของชุมชนได้ และต้องมีความเป็นประชาธิปไตยที่ต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของคนในชุมชน

(3) ผู้นำในชุมชนทั้งในมิติของภาครัฐ และประชาชนต้องสร้างแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกัน ทั้งนี้ภาครัฐและภาคอื่น ๆ ต้องมีการบูรณาการอย่างจริงจังแท้จริง

(4) คณะทำงานในระดับชุมชนต้องเป็นคณะทำงานที่มีการคัดเลือกมาจากประชาชนในชุมชนเพื่อดำเนินกิจการในชุมชนด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบได้

(5) การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในชุมชนจะต้องมีความตระหนักในด้านสิ่งแวดล้อมและการรักษาความสะอาด โดยให้ความสำคัญในการลดและคัดแยกขยะ ทั้งต่อตนเองและต่อชุมชน

(6) การสร้างภาคีที่มีความเข้มแข็ง และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับคนในพื้นที่ร่วมกันคิดร่วมกันวางแผน และร่วมกันลงมือทำ ภายใต้กระบวนการการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มองเห็นว่าการสร้างสุขภาพ และอนามัยสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องของทุกคน ใครทำใครได้ และต้องมีการแบ่งปัน

(7) เครื่องมือและองค์ความรู้ ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนหรือหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชนของตนเอง และเป็นแรงบันดาลใจให้กับชุมชนของตนในการปฏิบัติงานต่อไป

(8) หน่วยงานในหลายๆภาคส่วน โดยแกนนำของภาครัฐจะต้องเป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนด้านองค์ความรู้ วิทยากร วิทยากร ศูนย์ข้อมูล และวิธีการบริหารจัดการด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง

(9) ใช้สื่อมวลชนทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อช่วยผลักดันและขยายผลโดยสื่อมวลชนจะทำหน้าที่กระจายข่าวสารและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสร้างการรับรู้ให้สาธารณชน และให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่ใกล้เคียงหรือพื้นที่ห่างไกลออกไป

(10) การสร้างแรงจูงใจ โดยชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการดำเนินงานทั้งต่อตนเองและต่อชุมชนโดยมีแรงจูงใจ เช่น ผลประโยชน์ตอบแทน ทั้งในรูปแบบตัวเงิน กองทุน หรือความสะดวกในชุมชน รวมทั้งจัดประกวด หรือคัดเลือกเพื่อมอบรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับชุมชนที่ได้รับรางวัล

(11) การจัดกิจกรรมด้านการลด การตัดแยก และใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย ให้มีความสอดคล้องกับประเภท และปริมาณของขยะที่เกิดขึ้นในชุมชน

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กล้า ทองขาว. การนำนโยบายและแผนการศึกษาไปปฏิบัติแนวคิด ทฤษฎีและแนวการดำเนินงาน, พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548.
- วรเดช จันทรศร. การนำนโยบายไปปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ 1 ปทุมธานี: สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2550.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ปรัชญา เวสารัชช์. รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารพิมพ์, 2551.
- กรมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย. แนวทางการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2559.
- เทศบาลเมืองคูคต.กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม, งานวิเคราะห์นโยบายและแผนพัฒนาการเทศบาลเมืองคูคต, 2559.
- เทศบาลเมืองคูคต. แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2558-2560. ปทุมธานี: ด้านงานวิเคราะห์นโยบายและแผนกองวิชาการและแผนงาน, 2560.
- เทศบัญญัติเทศบาลเมืองคูคต การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย 2540. ข้อ 1-14, ราชกิจจานุเบกษา, 15 พฤษภาคม 2540.

บทความวารสาร

- ถวิลวดี บุรีกุล. “แนวคิดของการมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตย.”วารสารสถาบันพระปกเกล้า, (ธันวาคม 2543): 49.

วิทยานิพนธ์

- ปนิสา วงเหลา. “การนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาโครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์สถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.

พิชัยยุทธ สิงห์สหาย. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีกิ่งอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.

วิรัช ชมชื่น. “พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเขตเทศบาลเมืองนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2549.

มนต์ชัย สงฆ์ประชา. “การนำนโยบายการจัดการเก็บขยะมูลฝอยกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.

อรุณรัตน์ หวังดี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

พระราชบัญญัติเทศบาล. มาตรา 50 กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2496, “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบล.” สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2560 <http://udoncity.dunghumi.com/public4/sites/default/Laws.pdf>.

ปราโมช เขียวชาญ. “การกำจัดขยะด้วยวิธีการฝังกลบ.” สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2560, <https://sites.google.com/site/s554231003/kar>.

เทศบาลนครรังสิต. “การจัดการมูลฝอยเทศบาลนครรังสิต,” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2560, <http://rangsit.org/New/index.php/th/2014-11-07-07-51-09/normal-data/2014-11-03-07-37-33>.

การสัมภาษณ์

เอกวัตร ไตรรักษา. สัมภาษณ์โดย ธัญวรัตน์ อินทรโชติ, เทศบาลเมืองคูคต, 1 ธันวาคม 2560.

สุภารมย์ โลทะกะ. สัมภาษณ์โดย เอกวัตร ไตรรักษา, เทศบาลเมืองคูคต, 2 ธันวาคม 2560.

พนักงานขับรถเก็บขยะ. สัมภาษณ์โดย ธัญวรัตน์ อินทรโชติ, เทศบาลเมืองคูคต, 8 ธันวาคม 2560.

พนักงานกวาดถนนคนที่ 1. สัมภาษณ์โดย ธัญวรัตน์ อินทรโชติ, เทศบาลเมืองคูคต, 8 ธันวาคม 2560.

พนักงานกวาดถนนคนที่ 2. สัมภาษณ์โดย ธัญวรัตน์ อินทรโชติ, เทศบาลเมืองคูคต, 8 ธันวาคม 2560.

พนักงานขับรถขนขยะ. สัมภาษณ์โดย ธัญวรัตน์ อินทรโชติ, เทศบาลเมืองคูคต, 8 ธันวาคม 2560.

นต.ก้องเกียรติ ภิรมย์กิจ. สัมภาษณ์โดย ธัญวรัตน์ อินทรโชติ, เทศบาลเมืองคูคต, 19 ธันวาคม 2560.

รายการโทรทัศน์

คืนความสุขให้คนในชาติ. 27 พฤษภาคม 2559.

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/บุคลากร เทศบาลเมืองคูคต

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร / บุคลากร เทศบาลเมืองคูคต

การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองคูคต
จังหวัดปทุมธานี

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ (นาย, นาง, นางสาว)

ตำแหน่ง

หน้าที่ความรับผิดชอบ

โทรศัพท์..... โทรสาร E-mail

วันที่สัมภาษณ์.....

1. ในเขตเทศบาลของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

2. นโยบายในการจัดการขยะมูลฝอยจากชุมชน มูลฝอยขององค์กร / ผู้บริหารเป็นอย่างไร

.....
.....

3. เทศบาลของท่านมีแผนงาน / โครงการในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างไร มีงบประมาณ ประมาณเท่าใด เพียงพอหรือไม่

.....
.....

4. เทศบาลของท่านมีวิธีการคัดแยก เก็บรวบรวม ขนส่งและการจัดขยะมูลฝอยทั่วไป ขยะจากชุมชนอย่างไรบ้างและท่านมีวิธีการบำรุง ดูแลรักษาอุปกรณ์และเครื่องจักร พาหนะ อย่างไร

.....
.....

5. เทศบาลของท่านดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยจากชุมชน ด้วยตนเองหรือมอบหมายให้หน่วยงานใดเป็นผู้ดำเนินการ ในขั้นตอนใดบ้าง อย่างไร

.....
.....

6. เทศบาลของท่านประสบความสำเร็จในการดำเนินงานบริหารจัดการขยะมูลฝอย อย่างไร

.....
.....

7. องค์กรของท่านมีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับขยะเช่น การนำขยะไปทำปุ๋ยหมัก
โครงการธนาคารขยะ เป็นต้น หรือไม่อย่างไร

.....
.....

8. ท่านมีมาตรการ / หรือโครงการใดที่นำมาใช้สร้างแรงจูงใจให้มีการคัดแยกขยะจากแหล่งกำเนิด

.....
.....

9. แหล่งงบประมาณในการดำเนินการด้านขยะของท่านมาจากหน่วยงานใดบ้าง เพียงพอหรือไม่
อย่างไร

.....
.....

10. อปท. มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะหรือไม่ อัตราค่าธรรมเนียมเป็นอย่างไร มีปัญหา
ในการจัดเก็บหรือไม่

.....
.....

11. อัตราค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บมีความเหมาะสมหรือไม่ รายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเพียงพอ
กับค่าใช้จ่ายหรือไม่ (ค่าใช้จ่ายเท่าไร รายได้เท่าไร)

.....
.....

12. ปัญหาและอุปสรรคใดบ้างที่ท่านพบในการจัดการขยะมูลฝอยจากชุมชน

.....
.....

13. ท่านคิดว่าวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมสำหรับองค์กรของท่านควรเป็นอย่างไร
เพราะเหตุใด

.....
.....

14. องค์กรของท่านมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบ / อันตรายจากขยะ และการป้องกันแก้ไขแก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

15. ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

16. ในเทศบาลของท่านมีการต่อต้านการดำเนินงานด้านขยะจากประชาชนหรือไม่ ถ้ามีท่านมีวิธีการ ไกล่เกลี่ยอย่างไร

.....

.....

17. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในพื้นที่อย่างไรบ้าง

1) ด้านโครงสร้าง/หน่วยงานรับผิดชอบ

.....

.....

2) ด้านบุคลากร

.....

.....

3) ด้านงบประมาณ

.....

.....

4) ด้านการจัดเก็บค่าธรรมเนียม

.....

.....

5) ด้านการคัดแยกขยะ

.....

.....

6) ด้านการเก็บรวบรวมและขนส่ง

.....

.....

7) ด้านการกำจัดขยะ

.....

.....

8) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

.....

.....

9) ด้านการสนับสนุนร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ

.....

.....

10) ด้านการยอมรับ/ความขัดแย้งของภาคส่วนต่าง ๆ

.....

11) ด้านอื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....

ขอขอบพระคุณที่ให้สัมภาษณ์

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชน เทศบาลเมืองคูคต

แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชน เทศบาลเมืองคูคต

การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองคูคต
จังหวัดปทุมธานี

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ (นาย, นาง, นางสาว)

ตำแหน่งในชุมชน ชื่อชุมชน

วันที่สัมภาษณ์.....

คำถามในการสัมภาษณ์

1. สถานการณ์ / ปัญหาด้านขยะมูลฝอย

1.1 ในชุมชนภายใต้การดูแลรับผิดชอบของท่านหรือหน่วยงานของท่าน มีปัญหาขยะมูลฝอยจากชุมชนอย่างไรบ้าง

.....
.....

1.2 ขยะเหล่านี้มาจากแหล่งใดบ้าง (บ้านเรือนร้านค้า แหล่งเกษตรกรรม แหล่งท่องเที่ยว โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น)

.....
.....

1.3 ในชุมชนของท่านมีปริมาณขยะมูลฝอยเท่าใดและสามารถจัดการได้มากน้อยเพียงใด

.....
.....

1.4 ในชุมชนของท่านมีภาชนะรองรับขยะมูลฝอยกี่ประเภท อะไรบ้างและเพียงพอต่อความต้องการหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

1.5 ในชุมชนของท่านมีปัญหาในการลักลอบทิ้งมูลฝอยอันตรายหรือไม่ มีการเฝ้าระวังอย่างไร

.....
.....

2. การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล / หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) ชุมชนของท่านได้รับการบริการด้านการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การเก็บรวบรวมและการจัดขยะมูลฝอยจากหน่วยงานหรือองค์กรใด

.....

2) มีความถี่ในการจัดเก็บเท่าใด (เช่น จำนวนครั้งต่อสัปดาห์)

.....

3) มีค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บ / การจัดหรือไม่ อัตราเท่าไร

.....

4) วิธีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการจัดเก็บ / การจัดขยะในชุมชนของท่านและกำหนดเวลาในการจัดเก็บเป็นอย่างไร (เช่น เก็บตามรายบ้าน ทุกสิ้นเดือน เป็นต้น)

.....

3. ชุมชนกับการจัดการขยะมูลฝอย

3.1 ประชาชนในชุมชนของท่านมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

3.2 ชุมชนของท่านมีแผนหรือนโยบายด้านการจัดการขยะในชุมชนให้ดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

3.3 ชุมชนของท่านมีโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะหรือไม่ อย่างไร และโครงการหรือกิจกรรมนี้ประสบความสำเร็จหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

3.4 ชุมชนของท่านมีการประชาสัมพันธ์โครงการหรือกิจกรรมด้านการจัดการขยะมูลฝอยหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

3.5 ท่านและประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยทั่วไป กับเทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง

.....

.....

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการจัดการขยะชุมชน

4.1 ท่านคิดว่าปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการขยะในชุมชนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จมีอะไรบ้าง

.....
.....

4.2 ท่านเห็นว่าเทศบาล / หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพเพียงใด

.....
.....

4.3 หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเทศบาลของท่านมีโครงการในการสร้างอาคารเก็บรวบรวมขยะประเภทต่าง ๆ หรือสถานที่ในการจัดการขยะในชุมชนของท่าน หรือในพื้นที่ใกล้เคียง ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....

4.4 ท่านคิดว่าท่านจะช่วยสนับสนุนนโยบายในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางอย่างไร

.....
.....

4.5 ท่านมีข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการขยะในท้องถิ่นของท่านอย่างไรบ้าง เพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

.....
.....

ขอขอบพระคุณที่ท่านให้สัมภาษณ์

ภาคผนวก ค

แบบสังเกตการณ์การจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลเมืองคูคต

แบบสังเกตการณ์การจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลเมืองคูคต

การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองคูคต
จังหวัดปทุมธานี

สถานที่สังเกตการณ์

วันที่ เดือน พ.ศ.

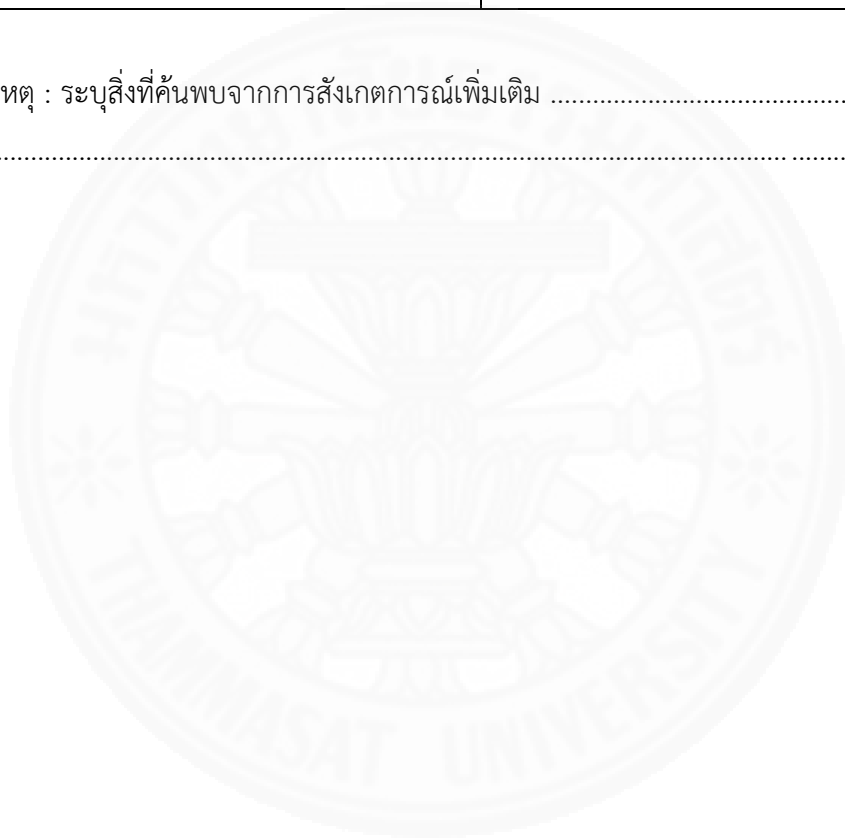
หัวข้อในการสังเกตการณ์	สิ่งที่ค้นพบ
แหล่งที่เกิดขยะมูลฝอย เช่น - เกษตรกรรม/ ปศุสัตว์ - อุตสาหกรรม (ระบุประเภท) - การค้า / พาณิชยกรรม - การท่องเที่ยว - บ้านเรือน/ ชุมชน	
ความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ชุมชน เช่น - ขยะตกค้างบริเวณพื้นที่สาธารณะ ถนน ซอย - ขยะตกค้างบริเวณบ้านเรือน/ร้านค้า	
การประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมของประชาชน และโครงการ/กิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอย เช่น - มีป้ายประชาสัมพันธ์ - การใช้เสียงตามสาย - วิทยุชุมชน - มีถังขยะเพื่อรวบรวมขยะมูลฝอย - มีสถานที่เพื่อรองรับการดำเนินโครงการ	

หัวข้อในการสังเกตการณ์	สิ่งที่ค้นพบ
<p>ลักษณะของการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด - มีการแยกการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย ขยะอันตราย และขยะติดเชื้อ - มีขยะมูลฝอยตกค้างจากการเก็บรวบรวม - แหล่งที่เก็บรวบรวมขยะมูลฝอย 	
<p>ลักษณะของการจัดการ/ การจัดขยะมูลฝอย เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีการจัดการใดๆ - มีระบบการจัดขยะมูลฝอย โดยมีเทศบาลรับผิดชอบเอง (ระบุระบบกำจัดขยะที่ใช้) - มีระบบการจัดขยะมูลฝอย โดยมีหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบ (ระบุระบบกำจัดขยะที่ใช้) - มีระบบการจัดขยะโดยให้บริษัทหรือหน่วยงานเอกชนเข้ามารับผิดชอบ - มีระบบแปรรูปขยะมูลฝอย - สภาพพื้นที่คัดแยก/ขนส่งขยะมูลฝอย - สภาพของพื้นที่การจัดขยะมูลฝอย 	
<p>การกำจัดขยะมูลฝอยวิธีอื่น (หากไม่มีระบบกำจัดขยะ) เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดการที่แหล่งกำเนิด (เผา ฝังกลบ ในบริเวณบ้าน) โดยไม่มีระบบการจัด - การทำปุ๋ยหมัก/น้ำหมักชีวภาพ - การแปรรูปขยะเป็นผลิตภัณฑ์อื่น (เช่น การทำหมวกจากกล่องนม) 	

หัวข้อในการสังเกตการณ์	สิ่งที่ค้นพบ
ปัญหา/ อุปสรรคที่พบ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - ความชำรุดของอุปกรณ์ - การขาดความรู้ ความเข้าใจ - การขาดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง - การขาดงบประมาณหรือเงินสนับสนุน 	

หมายเหตุ : ระบุสิ่งที่ค้นพบจากการสังเกตการณ์เพิ่มเติม

.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวธัญวรัตน์ อินทรโชติ
วันเดือนปีเกิด	22 ตุลาคม พ.ศ.2534
ตำแหน่ง	Logistic, Isuzu Motors International Operations
ประสบการณ์ทำงาน	พ.ศ. 2560-ปัจจุบัน Logistic, Isuzu Motors International Operations พ.ศ. 2557 Tele-business and Coordinator, Unilever Company

